

દર્શન શુદ્ધિ

તીર્થાધિરાજ મો શાનુજી

૧ ભેખક ૧

સ માલક

પૂર્વ પંચાંગ મં
દશમવિજય નિધિયર

મુર્તી સદાન દવિજય
મહારાજ [દિવ્યસાગર]

ॐ =
મહંમ નમ

અનુયોગાચાર્ય પંચાસપ્રવર શ્રીમદ્ તિલકવિજયજી
ગણિવર્ય અર્ચમણા પુષ્પ રણુ

દર્શન શુભદ્ધિ

લેખક

પૂજાનુયોગાચાર્ય પંચાસપ્રવર શ્રીમદ્ તિલકવિજયજી
ગણિવર્યના શિષ્યરત્ન
વિદ્વદ્વર્ય પંચાસપ્રવર શ્રી રજનવિજયજી ગણિ.

સંગ્રહક

પ્રવચનદક્ષ પંચાસજી રજનવિજયજી ગણિવરના
શિષ્યરત્ન
સુનિરાજ શ્રી ભદ્રાનંદવિજયજી મહારાજ
[દિવ્યભાણુ]

પ્રકાશક

શ્રી રજનવિજયજી જૈન પુસ્તકાલય
માલવાડા (રાજસ્થાન)

[વી સ ૨૦૧૮] નંબર ૧૦૦૦ [વી સ ૨૪૮૮]

વિપયાનુક્રમ

- ૧ સાચો ઉપકાર
- ૨ સાચા ઉપકારી
- ૩ દર્શન-પૂજન II આશ્ચર્યના
- ૪ આશાનનાનો ત્યાગ
- ૫ વિધિ આદિની ઉપયોગિતા
- ૬ આશયશુદ્ધિ
- ૭ વિધિ શુદ્ધિ
- ૮ ભાવોનાસ
- ૯ પ્રથમ નિરીક્ષિ
- ૧૦ બીજી નિરીક્ષિ
- ૧૧ ત્રીજી નિરીક્ષિ
- ૧૨ જિતેશ્વરદેવને નમસ્કાર
- ૧૩ અજશુદ્ધિ
- ૧૪ વસ્ત્રશુદ્ધિ
- ૧૫ મનશુદ્ધિ
- ૧૬ ભૂમિશુદ્ધિ
- ૧૭ પૂજોપગરણશુદ્ધિ
- ૧૮ દ્રવ્યશુદ્ધિ
- ૧૯ વિધિશુદ્ધતા
- ૨૦ પ્રદક્ષિણા
- ૨૧ આદલાનો અર્થ
- ૨૨ પાત્ર અભિગમો
- ૨૩ ત્રિવિધિનો ત્યાગ
- ૨૪ ઉભા રહેવાની રિવાજ

- ૨૫ ડેટનો અનમલ
- ૨૬ સ્તુતિ
- ૨૭ મુખકોશ
- ૨૮ નિર્મોલ્ય ઠા નુ
- ૨૯ જાનપત
- ૩૦ ચંદનપૂજ
- ૩૧ પુષ્પપૂજ
- ૩૨ અગરચના
- ૩૩ વૂપપૂજ
- ૩૪ દાંપકપૂજ
- ૩૫ દર્પણપૂજ
- ૩૬ નાટકપૂજ
- ૩૭ આમરપૂજ
- ૩૮ અક્ષતપૂજ
- ૩૯ નૈવેદ્યપૂજ
- ૪૦ ફળપૂજ
- ૪૧ ચૈત્યવદનની વિધિ
- ૪૨ વિધિનો સક્ષિપ્ત આ
- ૪૩ ચૈત્યવદનના પ્રકાર
- ૪૪ અતિથ સ્તુતિ
- ૪૫ ઘટ વગાડવાનો રીતુ
- ૪૬ દર્શન-પૂજન ફળ
- ૪૭ દસ આશાતના
- ૪૮ ૮૪ આશાતના

૪૯ ખાસ સૂચનાઓ

પ્રસ્તાવના

જિનદર્શન તેમજ જિનપૂજન એ એક મિથ્યાત્વ મામે લાલખત્તીડપ છે કેઈ પણ યત્રચલિત વાહન પાછળ લાલખત્તી અવશ્યમેવ રાખવામા આવે છે લાલખત્તી પાછળ આવનાર વાહનસ આલકને એકેન્દ્ર ફકતી હોય છે કે, યાદ રાખો મારા વાહન પર ખૂમલો ન થઈ જાય, નહિતર કટોકટી ઉભી થશે આ રીતે લાલખત્તી પોતાના વાહનનુ સંરક્ષણ કરતી હોય છે

માનવદેહ આત્માની એક નાનુક અને નચરત્રિય કાર [મીટર] છે, જેનો ડ્રાઈવર મન છે આ કારની દોડવાની ઝડપ જખ્ખર છે ધારે તો પાતાલના અતિમ તળીયા [નરન] પર્યંત પણ આત્માને લઈ જાય છે અને ધારે તો આકાશની અતિમ અગાશી [મોક્ષ] લગી પણ લઈ જવાની શક્તિ ધરાવે છે, પણ વચ્ચે કોઈ અંક સમાત ન નડે તો

આપણે અહીં મોક્ષને અનુસરીને જ વાત કરવાની છે ફેશન યાને એસારામ ખજવાણ સહિત એટલે કે પાપત્રેમી મટી સસારભીરુ બનવાથી જ માનવીની માનવદેહકાર મોક્ષરોઠ પર દોડી શકે છે

પરંતુ એ પહેલા માનવીના જીવનમા જિનદશાન-
 પૂજનની અસાધારણ આવશ્યકતા રહે છે એ વિના
 માનવી તસુજર મોક્ષ નિકટ જઈ શકતો નથી, કારણ
 કે દુનિયામા ચોમેઝ મિથ્યાત્વની તાકાત પથરાયે-
 છે, અને મિથ્યાત્વની તાકાતને દિલ્લભિત કરવાની
 તાકાત જિનદશાન-પૂજનરૂપ લાલબત્તીના કિરણમા પરિ-
 પૂર્ણ છે એ કિરણો જેટલા ઉત્કટ તેટલુ મિથ્યાત્વ
 ઠમજેર અને જેટલુ મિથ્યાત્વ [સ સારરાગ] ઠમજેર
 તેટલો મોક્ષનો આવિર્ભાવ શીઘ્ર

મારાશ એ કે, જિનદશાન-પૂજનમા જેટલી
 શુદ્ધતા અને એકાગ્રતા વિશેષ તેટલો જીવનમા મિથ્યા-
 ત્વનો બહિષ્કાર અને મોક્ષનો આવિષ્કાર વિશેષ હોય
 છે એટલા માટે તો દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિધર-
 યાને આવક-સાધુ મોક્ષનો અશ મનાય છે મોક્ષનુ
 તેજલુ કિરણ એ જાતિ પર ફેકાયેલુ હોય છે એ
 તેજલા કિરણથી આવક-સાધુ અને મોક્ષની સબ-
 દ્ધતા છે

વર્તમાનમા જિનદશાન-પૂજનની પ્રવૃત્તિ અમુક
 શહેરોમા તેમ તીર્થોમા સુદર પ્રકારે વિકસી છે,
 છતાં દશાન-પૂજન વિધિનો જે વિકાસ છે તે પણ
 ઉજ્જડ થતો જતો જણાય છે દશાન-પૂજન સાથે

દર્શન-પૂજનવિધિકમ મુદ્દ જનવો જોઈએ, એના બદલે
શિથિલ થઈ રહ્યો છે

ગુરુવર્ધનુયોગાચાર્ય ગણનાયક પન્થાસપ્રવર
સ્વ૦ શ્રીમદ્ તિલકવિજયજી ગણિવર્ધના શિષ્યરત્ન
વિદ્વદ્ધર્મ પન્થાસપ્રવર શ્રીમાનૂ રજનવિજયજી ગણિ
વર્ધશ્રીએ લખેલ દર્શનશુદ્ધિ નામક સાહિત્ય એ
શિથિલતાને મુચ્ચાર્ સીતિએ નાબૂદ કરી શકે એમ છે,
કારણ કે આ સાહિત્યમા જ્ઞાન-દર્શન-પૂજનનો વિધિકમ
મળેનો તેમજ સરલતાએ સમગ્રાય બાય એ તરફીએ
તૂથેલો છે આ સાહિત્ય સહુને ફલપ્રદ બને, એજ
સીક મનેજી

—શ્રી સ.

પ્રકાશકીય નિવેદન

કુચવામ દેગાધવારક ચમતકારી પુરૂષ ૨૫૦ દાદા શ્રીમદ્ જિતવિજય
ચંદ્ર મહાગમના પ્રશિષ્યરત્ન અનુયોગાચાર્ય ગભનાયક ૫૦ પ્રવર ૨૨૦
શ્રીમદ્ તિનદરિજયજી ગણિવરશ્રીના શિષ્ય ત્વ વિદ્યર્થ ૫ ન્યામ પ્રવર
શ્રીમાન્ ૨૦૪નવિજયજી ગણિવર્થ તથા તેઓશ્રીના શિષ્યરત્ન મુનિ ૧૦૪
શ્રીમાન્ જ્ઞાનદરિજયજી મ [દિવ્યભાનુ] સ ૨૦૧૭ નુ ચાતુર્માસ
પનામીગીમા લેખ તે દરમિયાન કાર્તિક શુદ્ધ પાચમ [સાનપચમી] ૫૦ ૫૦
અનુયોગાચાર્ય ૫ ન્યામ પ્રવર શ્રીમત્ તિનદરિજયજી ગણિવર્થની ૨૫૦
ગાદગ તિમિ હોઈ લેવ્ય પ્રકારે ઉજવાઈ હતી

તે અવસરે પૂના પાસાળાના માત્તર સુમતિભાઈએ જિનદર્શન-પૂજન
નિત્ય ઉપર ખાસ લક્ષ દોર્યું હતું, અને જણાવ્યું હતું, કે આજે જિન
દર્શન-પૂજન વિધિમાં ધણી ખામી દેખાય છે, તેમાં કાં જુ મુખ્યપણે
વિધિનું અગમપણું છે, એથી દર્શન-પૂજન વિધિનો સુદર પ્રકારે
ખ્યાન આપે, એવું સાહિત્ય પ્રગટ થાય તો સાર

એ પછી ૫૦ ૫ ન્યાસશ્રીએ પણ અવિધિદોષનો નીક નીક ખ્યાન
આપ્યો હતો અને સર્વના એક મૂર નીકળ્યો કે આવું સાહિત્ય પ્રગટ
થાયતો બહુ સારી વાત છે સધનો એક વિચાર જાગી ભારતર સુમતિ
ભાઈએ ૫૦ ૫ ન્યાસશ્રીને જણાવ્યું કે, આપ શ્રી સમય લઈ આ મારે
ચોગ્ય કરો તો અવિધિનો જે દોષ છે તે ઘણો નાશુદ્ધ થવા મળતુ છે
૫૦ ૫ ન્યાસશ્રીએ પણ સમય લઈ દર્શન-પૂજનવિધિ સંબંધી લખાણ
તૈયાર કર્યું જે આજે અમેને “દર્શનશુદ્ધિ” નામે પ્રગટ કરવાના
અવસર મળ્યો છે આ સાહિત્યના પ્રકાશનમાં સહકાર આપનાર સદાચક્રેનો
આ તકે આભાર માનીએ છીએ

લિં.

માલવાડા શ્રી ૨૦૪નવિજયજી જૈન પુસ્તકાલયના કાર્યવાદકો

શાહ ઇગમલ અચલાજી

શાહ ઉકાજ પૂજાજી

શાહ હલાજી પ્રમાજી વગેરે

સહાયક મહાશયોની નામાવલિ

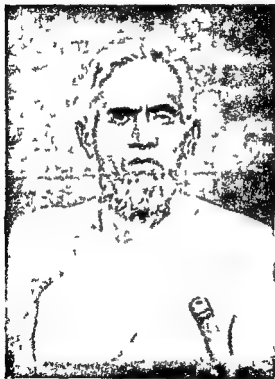

૫૧]	સ ઘવી પૂનમચ દ માણેકલાલ	પુના
૫૧]	ચાહ રતનાજી રધુનાયજી	"
૫૧]	" મોટાજી રધુનાયજી	"
૨૫]	" તારાજી ગમનાજી	"
૨૫]	" લખમાજી હરનાયજી	"
૨૫]	પૂના સોપ ફેન્ડરી, હ કેશવલાલભાઈ	"
૨૫]	ચાહ સ કરજી કપુરજી	"
૨૫]	" વાલચ દ લક્ષ્મીચ દ	"
૨૫]	" જેતાજી સાકળાજી	"
૨૫]	" વીરચ દ હુકમાજી	"
૨૧]	" અમીચ દ માનાજી	"
૧૫]	" મોહનલાલ સખારામ	"
૧૫]	" મૂલચ દ જેચ દભાર્ડ	"
૧૫]	" પૂનમચ દ મછાલાલ	"
૧૫]	" લીલાબેન રૂપચ દ	"
૧૫]	" ચ પાબેન અમૃતલાલ	"
૧૫]	" ચીમનલાલ લક્ષ્મીચ દ	"
૧૫]	" કેશવલાલ માણેકલાલ	"
૧૫]	" આયદાનજી વડાજી	"
૧૫]	" હીરાબેન પોપટલાલ	"
૧૫]	" અજબાજી જેસાજી	"
૧૫]	" કસા મગાજી	"

૧૫	શાહ	લૂનાળ મેધાળ	પુના
૧૫	"	મેળાપેચક મોહનલાલ	"
૧૫	"	ધરમચક કપુરજી	"
૧૫	"	બલુતમલ તલકચક	"
૧૫	"	નરસાળ વીરચક	"
૧૫	"	બલુતમલ સરેમલ	"
૧૫	"	પૂલચક યાનમલ	"
૧૫	"	સવાળ હુબાળ	"
૧૫	"	કસ્તુરચક રતનચક	"
૧૫	"	કૂલચક બલાળ	"
૧૫	"	લાધાળ હુબાળ	"
૧૫	"	ઠાતિલાલ કસ્તુરજી	"
૧૫	"	રેવાબેન શાતિલાલ	"
૧૫	"	શુમાળ ઝવેરચક	"
૧૫	"	છગનલાલ કુા	"
૧૫	"	મણિલાલ ભલાળ	"
૧૫	"	ધીરાળ ભૂતાળ	"
૧૧	"	શાતિલાલ ભગવાનજી	"
૧૧	"	નવલમલ પનાળ	"

૧-૮-૧૧૭ દેગોદાર નવમત્તરી પૂઝા ૨૫૦ ગદાધી
 જિતનિજયજી માતારામના પ્રગિયર ન
 અનુયોગાન્યાય ગજુનાય નન્યામપ્રતર
 શ્રીમત નિલકવિજયજી ગણિવધ

૧૦૫	શિ	૧૦૫	ગણિવન્યામ
૧ ૧ /	૧ ૧ /	૧ ૧ /	૧ ૧ /
નાવગુપ્ત ૧૫	નાવગુપ્ત ૧૫	નાવગુપ્ત ૧૫	નાવગુપ્ત ૧૫
ભાભન[૮ ૧]	ભાભન[૮ ૧]	ભાભન[૮ ૧]	ભાભન[૮ ૧]
ભાભન[૮ ૧]	ભાભન[૮ ૧]	ભાભન[૮ ૧]	ભાભન[૮ ૧]

પ્રવચનદાતા
પૂં પંચાસજી મં શ્રી
ભુવનવિજયજી ગણિવર

દ નિગહિના નેખક
નિહારન પૂં પંચાસજી મં
જનનિજયજી ગણિવર

મ માદ
મું શ્રી બ્રહ્માન દવિજયજી મં
[દિવ્યભાનુ]

પન્થાસ પ્રવર શ્રીમદ્ તિલકવિજયજી ગણિવર્ધ

તથા

સુનિપુ ગવ શ્રીમદ્ બુદ્ધિવિજયજી મહારાજની

જીવન પ્રભા

ૐ

જન્મતમા જન્મ-મરણનો પ્રવાહ એક ધારે વહા કરે છે, જેમા જોગી, ફકીર, ગરીબ, અમીર સર્વ કોઈને હોમાવુ પડે છે, માટે જ જન્મ મૃત્યુ એ કોઈને આગમ્ય ઉપજાવે એવુ તત્ત્વ ગણાવુ નથી.

જન્મ-મૃત્યુ સર્વ કોઈને છે જ, છતાં જે માનવીએ ઇદ્રિયો ઉપર કાબુ મૂકી જિંદગી નિર્વિકારપણે જીવી હોય તે માનવીનુ મૃત્યુ અનોખું ગણાય છે, તેમ આવા માનવીની જિંદગીની સુવાસ કોઈ નિરામી હોય છ કાળજીને નિર્વિકારજીવીની જિંદગીમા સત્યાગ્ર, દયાળુતા, ઉપકારતાદિ ગુણ પુખ્તો પૂર્ણપણે ખીનેલા હોય છે આવી સુવાસનુ સેવન એવુ એ હ કોઈ ડાહ્યા માનવીનુ કર્તવ્ય છે.

ગુજરાતેશ એ સુવિખ્યાત દેશ છે, જેમા અનેક તીર્થો પૈકી એક શ્રીજેશ્વર મહાતીર્થ પણ આરેનુ છે જે લગ્ન, રમણિય અને ખૂન દેદિ પ્યમાન છે, એ તીર્થને જુહાપ્તવા હ મેશા સે કડો યાત્રિકે આવે છે ભારત ભગ્નમા પુગણુમા પુનસી આ તીર્થના નાચક શ્રી શ્રીજેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાનની મૂર્તિ છે આ તીર્થની આસપાસનો ટાપુ વગીઆર નામે પણ ઓળખાય છે.

શ્રીજેશ્વર તીર્થથી થોડેક દૂર જનાસ નદીના કાંઠે એક રાધનપુર નામે શહેર છે અને એ શહેરથી ૧૦ માઈલ દૂર જાણર નામે ગામ

વસેતુ છે ગામના મધ્ય ભાગમાં ભગવાન શ્રી મુનિસુતત્ત્વામી તથા
શ્રી શાન્તિનાથ પ્રભુનું લગ્ન જિનાલય આવેલ છે

માનવ જૈનો ધર્મ પગલણ હતા, તે પૈકી શ્રી માનવદગોળુ કુટુંબ
ધર્મ પ્રતિ સુદર પ્રીતિ ધરાવતુ હતુ

શેઠની પ્રિયાતુ નામજડાવ હતુ, એ દપતિને પાચ પુત્રો તેમજ નણ
પુત્રીઓ હતી, પાચ પુત્રો પૈકી ત્રિભુવનભાઈ અને એમનાથી નાના
બહાદુરભાઈની ધર્મ પગલણતા ઠીક ઓર જાતની હતી, જેમનો જન્મ
અનુક્રમે મિ મ ૧૯૩૮ અને સ ૧૯૪૦માં થયો હતો

અન્યત્ર અવસર જોઈ જ ને બધુઓએ માત-પિતા પાસે સવમ
સ્ત્રીમત માટેની અનુમતિ માગી

આવી માગણી સુલુનાજ માત-પિતા આર્થ જની ગયા, હૈયુ
વનોવાઈ ગયુ

દુનિયામાં પુત્રત્રેમી માત-પિતાને આવુ જાતુ એ સહજ છે માત-
પિતા કહે, બેટાઓ ! નમો આ શુ કહો છો ? સવમ લેવુ એ શુ સહેલુ
છે ? મીથુના દતિ કાચા ચણા ખાવા સહેલા પલુ આ સવમનો માર્ગ
કઠણ છે, માટે કોઈ દિવસ આ વાત કચી નહી, તેમ વિચારવી પડુ નહી

પણ વૈગમીઓને આ વાત મને ખરી ? આ વાત તો ચષ શીત
ઉષ્ણ જેવી શીત-ઉષ્ણને કોઈ દિવસ મેઝ આવે ખરે ! આમને આમ
કેટલોએ સમય પસાર થયો

ભાગમાં સ ૧૯૫૬નું ચાતુર્માસ કચ્છ-વાગડ દેગોદારક મહાન
ચમકારી પુરુષ દાદા શ્રીમદ્ જિતવિજયજી મહારાજનુ ચયુ આ વર્ષો
કાળ જ ને બધુઓને ધણેજ કાયદાકારક નિવજો એજ મહાપુરુષથી
જ ને બધુઓના હૃદયમાં પ્રથમ સ્ફુરેલી વૈરાગ્યભાવના અત્યાર ખૂબજ
દઢ થવા લાગી, એથી નિશ્ચય પશુ કરી લીધો કે, માત-પિતાની અનુમતિ
ન મેળે તો પણ આપણે સવમનુ શુભ કાર્ય શુભ રીતે કરી લેવુ

વર્ષોમાં અતિત થતા મહાગાજીએ જન્ય પ્રવાણ કર્યું, જો બધુએ અકાપમા આગળ રાખી ગયા છ સ ૧૯૧૧ની માનસર મધ્ય રૂપી હતી, બનેની સવમ કામના પગકાસાએ પદોમી હતી, બને બધુએની ભારના પૂર્ણક લખી એવું વલમુળીન રાજા ભાઈએનું ખાતર હતું બનેને સાત સ વર્ષો થવા ન દેવા એવો તેમનામા મતને પણ ખરે!

બને પ્રથમ બ ૧, બાઈને સવમ લેવા દેવું એવું ચારે બાઈએએ નહો કહ્યું, અને એ રીતે માન-પિતાને જાનતું રાખી બાઈ બાઈ નેક શુ ૧૦ પામીનાના શો શત્રુજીવ મતારીયની પરિવહાવામા સવમી (સાધુ) બી ગયા

ચારે ત્રિબુવનબાઈ માત-પિતાનો અમવાસથના બાદ મ ૧૬૬૧ના વેશાખ શુ ૬ ના વિજય મુદતે જન્મજુષિમા જ બધુએએ કહેસ મહા મદો સવપૂર્ણક સવમી (સાધુ) બન્યા

આમ બને મુનિવરો મ્હા-વાગડ દેશાદારક દાદા શ્રીમં ગિતરિજ વર મતારાજના પ વર નિ ન્પૂદ ચૂડામણિ મુનિપુત્ર શ્રીમં હીરવિજ વર મહાગાજના સિધ્ધ તરીકે અનુક્રમે મુનિગજ શ્રી બુદ્ધિવિજયજી મહારાજ તથા મુનિગજ શ્રી તિલકવિજયજી નામે પ્રસિદ્ધિને પામ્યા

બને બધુએએ જ્ઞાન-ધ્યાન, ત્યાગમા મુદર કૃત્ય આરબી સવમ માધનાના અન્નેક ઉપાસક બન્યા અનેકોને પોતાના સિધ્ધ-પ્રસિધ્ધ બનાવી સવમ સાવનામા જોડ્યા આમ સવમ સાધતા-સાધતા અને શાસનની અનેક પ્રભાવના કરતા કેટલાએ વરોના વહાળા વિધ્યા અને સ ૧૬૮૮ની સાત આરીને ખરી થઈ

મુનિગજ શ્રી તિલકવિજયજી મહારાજે પોતાના જીવનને તપમા એવું જોડી દીધું કે, લાગવગાટ બે-ત્રણ દિવસ જોજન લેવામા આવેતો સરી જગડ્યા વગર રહે નહિ સાથ સાથે સરૂત, પ્રાકૃત, શ વ, મહા કાન્ય અને આગમાદિનું જ્ઞાન પણ સુદ પ્રકારે મેળવ્યું

મધ્યવિર આચાર્યદેવ શ્રી વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી મહાગજના
પ્રશિષ્ટરત્ન આચાર્યદેવ શ્રી વિજયભદ્રસૂરીશ્વરજી મહાગજને રાધનપુગ્મ
એ બને બધુઓનો ભેટો થયો

મુનિપુગ્વ શ્રી તિલકવિજયજી મહારાજને પંચામષદને યોગ્ય જાગી
મુનિપુગ્વની ઇચ્છા ન છતાં આત્મામદ કરી આચાર્યદેવ શ્રી વિજયભદ્ર
સૂરીશ્વરજી મહારાજે મ ૧૯૮૮ના માગસર શુદ્ધ પાચમે ગંગી તથા
પંચાસપદ્મ્ય કરી, અને સમુદાયના ગણનાયક તરીકે ખી ઠાવ્યા

ગણનાયક પંચાસ પ્રવર શ્રીમત્ તિલકવિજયજી ગણિવર્ષ ગુરુમધુ
મુનિપુગ્વ શ્રીમદ્ જુદ્ધિવિજયજી મહારાજ તથા શિષ્ય-પ્રશિષ્યાદિ
સારે ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, મારવાડ, મેવાડ, જેવા દેશોમાં વિચરી પોતાની
ભવ્ય દેશનાદારા અનેક આત્માઓને મોક્ષપથના મુસાફર બનાવી તેમજ
ઉપધાન, દીક્ષા, નદીદીક્ષા, મહોત્સવો આદિ અનેક ધર્મકાર્યો કરવા દ્વારા
તાત્કાલ શાસનની પ્રભાવના કરી સ ૧૯૯૮ના કાલકે શુદ્ધ પાચમે
(ચાનપચમીએ) દોનમાસની ભયકર ગિમારી ભોગવતા છતાં મૃત્યુ ભાસ
થવાના યોગે ઉપવાસનુ પ્રત્યાખ્યાન તેમજ અતિમ આગધના કરી સમાધિ
પૂર્વક ગરિના સાગરનવ વાએ મિલ્લુ પાટળમાં કાળધર્મને પામ્યા

ગણનાયકશ્રીના અવમાનથી પાટળના મધને ભારે અફસોસ થયો,
અતિ જલ્પ જલ્પ નદા, જલ્પ જલ્પ ભદ્રાના જવનાદો માથે જા પ રમશાન
વારા નીકાલવામાં આવી, જેમાં અમાપ માયુમ જેડાયુ હતું, રમશાન
જુમિમા એક એવું આશ્ચર્ય બન્યું કે, ચિન્તાને મળગારતા જ પામે પડેલી
ગીતીઓ એની મોઝે ઝમઝમટાટ કરતી થઈ ગઈ, આ આશ્ચર્ય જેઠ અનેક
યોગે તાજુળ થઈ ગયા હતા

મુનિપુગ્વ શ્રીમદ્ જુદ્ધિવિજયજી મહારાજ પદ્મ ગણનાયકશ્રીના
નિર્વાણ પછી ૬ વર્ષ સવમસાધનાપૂર્વક મસર્ગમાં આરતા અનેક
આત્માઓને કર્ણાજીપદે જેડી સ ૨૦૦૮ના મહા વદ ૧૧ના રોજ

જન્મમૂર્તિ ભાવગ્યા ગતિના ૧૨ વાજે મમાધિપુર્વક કાળધર્મ પામ્યા.
એએશીની પણ અધ્યાનવાચા લય રીતિએ નીકળી હતી જેમા ૧૭૨૦
માણસ જોગાયુ હતુ

ખરેખર ઉપક્રમીજનોના સરીગના પગમાણુઓ પણ પવિત્ર બનતા
હોઈ જગનમા ઉપક્રમીઓનુ સરીગ પૂજય છે અરે, એમના નામાક્ષરો
૫ । પૂજનીક બને છે આવા મદ્રપુરેલેની એવા લલોચર મનો,
એ જ અતરેચા

ગણનાયકથીના તથા મુનિપુ ગવધીના ચાતુર્માસ સ્થળો

સ ૧૯૧૧ પાલીતાણા	સ ૧૯૭૭ મોગવાગ
” ૧૨ લાકડીયા (અજ)	” ૭૮ જમનગર (સોરઠ)
” ૧૩ અજગર ”	” ૭૯ ટાણા
” ૪ રાણપુ ”	” ૮૦ માડવ (ઉ ગુ)
” ૧૫ માડવી ”	” ૮૧ ટાકગ્વાડા
” ૧૬ જુજનગર ,	” ૮૨ ખેરાળુ
” ૧૭ ભાલગર ”	” ૮૩ સાંડી
” ૮ ડાણી	” ૮૪ ખીકાનેર
” ૯ મહેસાણા	” ૮૫ નાગોગ
” ૭૦ સાણુદ	” ૮૬ માડવ
” ૭૧ વારમગામ	” ૮૭ અમલવાલ (સાંડપુર)
” ૭૨ ઉદેપુર (મેવાડ)	” ૮૮ રાધનપુર
” ૭૩ પાલનપુર	” ૮૯ ભાલર
” ૭૪ ગર	” ૯૦ અમલવાલ (માગ મપુર)
” ૭૫ મેતા ૧ ૧૬	” ૯૧ ટાણા (પાલીતાણા)
” ૭૬ ભાલગર ૧૧-૧૨-૧૩	” ૯૨ પાલીતાણા

સ ૧૯૬૩ દાખા (સોરઠ)	સ ૨૦૦૧ દાતગાઈ
„ ૬૪ મહેમાણા	„ ૨૦૦૨ પાડી
„ ૬૫ બિઝા	„ ૨૦૦૩ જાનો
„ ૬૬ મેતા	„ ૨૦૦૪ યુગ
„ ૬૭ જાલગ	„ ૨૦૦૫ નીળગ
„ ૮૮ પાટણ (કિ ગુ)	„ ૨૦૦૬ ધાનેગ
„ ૬૯ મડાગ	„ ૨૦૦૭ ધાનેગ
„ ૨૦૦૦ માલગાડા	

- ૧

— ૧૬ —

સિં

ગણનાયક અનુયોગ્યાર્થ ૫ ન્યાસ પ્રત

શ્રીમત્ તિમરવિજયજી ગણિવના તેવારા

૫ રજનવિજયજી ગણી

સુદ્રઠ કાલિસાલ ડી શાહ

કરત પ્રિન્ટરી પાલીતાણા

દર્શનશુદ્ધિ

★

લેખક

પૂં પન્યામ શ્રી
રજનવિજયજીગણિવર

★

સંગ્રાહક

— — — — —
મુનિરાજ શ્રી
સદ્ગાનદવિજયજી મહારાજ
[કવિયશાસ્ત્ર]

ॐ

दर्शनशुद्धि

नागेन्द्रनिर्मितफणाञ्चितमौलिपार्श्वो,

यो भात्युपासकसुरासुरनाथपार्श्वं,

येत्तीर्थरक्षणपरो विदितोऽस्ति पार्श्वं,

जह्नुस्तेश्वराधिपतिरस्तु सुखाय पार्श्वं

भव्याभोजयिकसनैवतरणी रत्नत्रयाराधकं,

प्राशाम्यादिगुणान्वितो मुनिपतिर्ध्यानादिमग्नस्मदा,

सम्यक्पालितसयमो नवविध ब्रह्मभक्त धारकं,

त वदे तिलकभिष गणिरत्नं ससेव्यपारर्पद्वयम् ॥

५

૧ સાચો પરોપકાર

મ્હ સાર દૃષ્ટિએ ઠાઈતું પણ હિત કરવું, સ જાળ રાખવી, એ દ્રવ્ય પરોપકાર ગણાય છે ભૂખ્યાને અન્ન, વસ્ત્રરહિતને વસ્ત્ર, નિર્ધનિયાને ધન આપવું, યથાયોગ્ય સહાય આપવી, આપ સ્તિઠાઠે મદદ કરવી, શક્તિ ન હોય તો અન્ય પાસે મદદ કરાવવી, આત્માસન આપવું એમ અનેક પ્રકારે દ્રવ્ય પરોપકાર કરી શકાય, અવસરે દ્રવ્ય પરોપકાર કરવો પણ ઉચિત છે, પરંતુ આત્મદૃષ્ટિએ વિચારતા જ્ઞનાદિકાળથી કર્મરાજની ગાઢ જાનિરમાં જકડાયેલ, નિગોઢ, નરક, તિર્થંધાદિ દુગતિમા અનતકાળથી લોગવેલ અને લોગવાતા દુઃખમાથી આત્માને સમ્યગ્જ્ઞા, વિવેક ને સમ્યગ્જ્ઞાન આપી મુક્ત બનાવવો એજ સાચો જાવ પરોપકાર છે જાવ પરોપકારજ આત્માનું સાચું કલ્યાણ કરનાર છે

૨ સાચા પરોપકારી

સર્વજ્ઞ ભગવત, વીતરાગ પરમાત્મા શ્રી અરિહતદેવો, અષ્ટકર્મ વિનાશી અને અનતમુખ લોકતા શ્રી સિદ્ધ ભગવતો, છત્રીય શુભે વિજૃંભિત શ્રી આચાર્ય ભગવતો, સર્વ આગમોના

જાણકાર શ્રી ઉપાધ્યાય ભગવતો અને મોક્ષમાર્ગના સાચા મુસાફર શ્રી સાધુ ભગવતો, એ પાત્ર જગતમા સાચા-ભાવ પરોપકારી છે

એ પાત્રેમા પ્રથમ નગર શ્રી અરિહત પરમાત્માને આવે છે જલ્પ લેવોના દુષ્કાર કરવાની એક સાચી કડ઼વાળી જ અરિહત પરમાત્માએ જૈનશાસન (જૈનધર્મ)ની સ્થાપના કરે છે જૈનશાસનના યોગે જ અરિહત પરમાત્મા આદિ પાત્રે પર મેષ્ટિઓ, જૈનાગમ, જિનાલય, સાધુ, માધ્વી, દ્રાવડ, શ્રાવિ કાદિ, તેમજ બીજી ષષ્ઠ અનેક પ્રકારની ધર્મસામગ્રીઓ છે વળી જૈનશાસન ષષ્ઠ અરિહત પરમાત્માઓના યોગે જ હોય છે અત્યારે આપણે જિનદર્શન પૂજન, નવકાવ્વાળી, સામા ધિક, પોષધ, તપજપાદિ જે કંઈ ધર્મક્રિયા કરીયે ળીયે, તેમજ જે કંઈ સુખ લોગવીએ છીએ અને દુષ્કાર ટાળીએ છીએ, એ બધા પ્રતાપ અરિહત પરમાત્માએ જૈનધર્મની સ્થાપના કરી તેનો જ છે, માટે જ અરિહત પરમાત્માઓ જ સાચા-ભાવ પરોપકારી તરીકે પ્રથમ નગરે ગણાય છે

૩ જિનદર્શન-પૂજનની આવશ્યકતા

કૃતજ્ઞતા ગુણને વરેલ આત્મા, ઉપકારી મહાપુરુષોની સેવા કર્યા વિના રહી શકતો જ નથી, તો પછી આત્માને અનત સુખ દેનાર ભવશ્રમજી હરનાર, સર્વોત્તમ જૈનશાસનનું દાન દેનાર એવા અનત ઉપકારી અરિહત પરમાત્માની સેવાનો લાભ મેળવવામા ઠોણ પ્રમાદ કરે ? એટલે અનત ઉપકારી તરીકે અરિહત પરમાત્માની સેવા કરવી એ અપ્રમાદશીલનુ આવ

શ્યક કર્તવ્ય છે વળી એ અરિહત પરમાત્માની સેવાથી સંસારમાના સઘળા મુખોની પ્રાપ્તિ, સર્વ હુ ખોનો નાશ, વિનય, નમ્રતા, વિવેકાદિ શુભોની પ્રાપ્તિ, સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ, સમાધિભાવ, આત્માની નિર્મળતા, અપ્રમત્તદશા અને છેવટે આત્માની મુક્તિ થાય છે એટલે આત્મા સ્વતંત્ર બની સાચા મુખનો ભોગવનાર બને છે માટે વિવેકી આત્માએ હું મેં આ અરિહતની સેવારૂપ દશન-પૂજન કરવું જોઈએ દર્શન-પૂજન જે દિવસે ન બને તે દિવસે એક વસ્તુનો ત્યાગ કરવો જોઈએ જેથી દર્શન-પૂજન માટેની કાળજી બરાબર રહે

૬ આશાતનાનો ત્યાગ

હું મેં આ હરોહાસપૂર્વક વિધિસંહિત આત્મકર્મના ભાગે જિનેશ્વરદેવના દર્શન-પૂજનદ્વારા ભક્તિ અવશ્ય કરવી જોઈએ આત્મકર્મના ભાગે જગતમા જિનેશ્વરદેવ એ પરમ આલ બન રૂપ છે આત્મદોષ જોવા માટે ખરેખર જિનેશ્વરદેવ આરીસારૂપ છે, માટે ક-યાણના અર્ધી ભવોએ પોતાની ગંજિતને છુપાવ્યા વગર મન, વચન, કાયા અને ધનથી થાય તેટલી ભક્તિ કરી લેવી જોઈએ પરંતુ ભક્તિ કરના-કરતા આશાતના ન થઈ જાય તેનો જરૂર ખ્યાલ રાખવો જોઈએ ભક્તિ જેમ તારનારી છે તેમ આશાતના રૂખાવનારી છે આશાતનાના ત્યાગપૂર્વકની જ ભક્તિ વાગનારી છે ભક્તિ કદાચ શક્તિ મુજબ થાય, જોઈ થાય પરંતુ આશાતનાનો ત્યાગ તો અવશ્ય કરવો જોઈએ જિનેશ્વરદેવની પ્રતિમા જિનેશ્વરદેવની જેમ જ પૂજનીય ■ શાસ્ત્રમા પણ એટલા જ માટે કહ્યું છે કે, 'જિન-

પડિમા જિનસારિખી' માટે સાક્ષાત્ તીર્થ કર માનીને જ જિનપ્રતિમાનું પૂજન કરવાનું છે તેથી જિનમંદિર તથા જિનપ્રતિમા સળધી આશાતના ટાળવા અવશ્ય પ્રયત્નશીલ રહેવું જરૂરી છે

૫ વિધિ આદિની ઉપયોગિતા

આ સસારમા આત્માએ ધનાદિની લાલસા ખાતર મહાન પાપી, દુષ્ટ, અનાયારી એવા માણસોની સેવા કરવામા જરા પળ આગસ સેવી નથી પરંતુ શુદ્ધસ્વરૂપી વીતરાગ પરમાત્માને ઓળખ્યા નથી અને ઓળખ્યા હોય તો એવા દવીકારી ન શક્યો હોય ? આવા પરમાત્માની સેવાનો અવસર તો લઘુકર્મીપણના યોગે તેમજ મહાન પુણ્યાનુબધી પુણ્યના યોગે જ આત્માને મળે છે, માટે જરૂર શક્તિ મુજબ સેવા કરવી જોઈએ પરંતુ સાથે સાથે આશયશુદ્ધિ, વિધિ શુદ્ધતા, અને ભાવોદ્ધાસનો ખાસ ઉપયોગ રાખવા જોવો છે જેમ દ્રવ્યક્રિયાનો પ્રયત્ન થાય છે, તેમ આશયશુદ્ધિ આદિમા પણ અવશ્ય પ્રયત્ન કરવો જોઈએ

૬ આશયશુદ્ધિ

જિનેશ્વર દેવની પૂજા મોક્ષ માટે જ કરવાની હોય છે જિનેશ્વરદેવ ચોતે વીતરાગ છે વીતરાગ પાસે ધન, પુત્ર સળધી ઓ સળધી, રોગનાશની વિગેરે, રાગના સાધનોની માગણી કરવી બ્રાજ્ઞી નથી, એટલું જ નહીં પરંતુ આવી માગણી કરવી તે હોકાપાર મિથ્યાત્વ છે વીતરાગ દેવ પાસે તો આ

સમારમાથી આત્માને મુક્ત કરવાની જ માગણી કરવાની હોય છે મોક્ષના આશયથી જ પીતરાગના દર્શન-પૂજન કરવા એ આશય શુદ્ધિ બાજુથી જોડે કોઈપણ તીર્થ કરની પૂજા આદિ કરવાથી તે તે તીર્થ કર દેવના શાસન-અધિષ્ઠાયક દેવો પૂજા કરનાર આત્માઓની મનોવાચ્છિત ભાવના પૂરણ કરે છે, પરંતુ પૂજા કરનારે મોક્ષની ઈચ્છાથી જ પૂજા કરી જોઈએ

૭ વિધિશુદ્ધિ

રોગીએ રોગ દૂર કરવા માટે ઔષધની સાથે ચરી, સમય અને માત્રામાં સાવધાની રાખવી પડે છે, તેમ ભાવ રોગ મટાડવા માટે સમય પ્રમાણે વિધિપૂર્વક પૂજન કરવાનું હોય છે પ્રથમ મૂળ કરવાનો ક્રમ, સૂત્રોના ઉચ્ચારની શુદ્ધિ, અને સમય બરાબર સાચવવો જોઈએ. સવારમાં વાસકોપપૂજા, બપોરના ચંદનાદિ પૂજા, અને સાંજે ધૂપાદિ પૂજા કરી જોઈએ

૮ ભાવોદ્ધારસં

દરેક ધર્મક્રિયા ભાવોદ્ધારસપૂર્વક કરવી જોઈએ ક્રિયા નિમિત્ત છે અને ભાવ કાર્ય છે નિમિત્તનું સેવન કાર્યની સફળતા માટે છે જેમ નિમિત્ત વગર કાચ પાગળ બની નાથ છે તેમ કાચની સફળતા વગર નિમિત્ત નિરર્થક બની નાથ છે નિમિત્ત એ સાધન છે ભાવ સાધ્ય છે દરેક ક્રિયામાં જોડલા અથે ભાવની વિશુદ્ધતા તેટલા અથે ક્રિયાની સફળતા સમજવી ભાવની સાથે જ દ્રવ્યક્રિયાની મહત્તા છે એટલે ભાવ વગરની એકલી દ્રવ્યક્રિયા યથાર્થ ફળને આપતી

નથી, ઠીક ભાવ ન પણ આ યો હોય પરંતુ દ્રવ્યક્રિયા ભાવને આશ્રયીને કરાવી હોય તોપણ ઠરવામાં હરકત નથી, પણ દ્રવ્યક્રિયામાં ભાવોદ્દાસ લાવવા અવશ્ય પ્રયત્ન કરવો.

માની ભગવતોએ પાંચ પ્રકારની ક્રિયા બતાવેલ છે વિપક્રિયા, ગરવક્રિયા, સમૂર્છિમક્રિયા, તદ્દહેતુક્રિયા, અને અમૃતક્રિયા એમ પાંચ પ્રકારની ક્રિયા બહુપી આ લોકમાં ધન, ધાન્ય, સ્ત્રી, પુત્રાદિ વિગેરે મળે એવા સાંસારિક દુષ્ટોની ઈન્છાથી જે જીનધર્મની ક્રિયા કરવામાં આવે તેને વિપક્રિયા કહેવાય પરંતુ લોકમાં રાજક્રિયા, દેવક્રિયા અને વિદ્યાધર આદિની ક્રિયા માટે જે ધર્મ ક્રિયા કરવામાં આવે તેને ગરવ ક્રિયા કહેવામાં આવે છે ઉપયોગ વગરની, ભાવ વિના ગતાનુગતિપણે જે ક્રિયા કરવામાં આવે તેને સમૂર્છિમક્રિયા કહેવાય મોક્ષના હેતુપૂર્વક જે ક્રિયા કરાય તેને તદ્દહેતુક્રિયા અને મોક્ષના હેતુપૂર્વક આત્મિક જ્ઞાન દ સાથે જે ક્રિયા કરવામાં આવે તે અમૃતક્રિયા ગણાય છે, આવી અમૃતક્રિયા લાવવા માટે ભાવવૃદ્ધિ કરવાની ખાસ આવશ્યકતા છે.

આ આત્માએ સ સારમાં પે ભરવા માટે, સ સારીજીવન માટે અનેક પ્રકારની ક્રિયા કરી, પાપકર્મો બાધી, અનત દુષ્ટો ભોગવી મ સારમાં રજાયો. સ સારમાં ખાવાની ક્રિયા કરી, લોગની ક્રિયા કરી, અને શરીર સાચવવા માટે પણ અનેક પ્રકારની ક્રિયા કરી, પરંતુ આત્માના ઉદ્ધાર માટેની ક્રિયામાં સાવ શૂનમૂન રહ્યો.

અનુદિ કાળથી સ સારમાં રખડતા અનતાનત પુણ્ય

પરાવત ન કાળ બાકી રહે ત્યારે જ નવકારમત્ર, અથવા કોઈ પણ ધર્મક્રિયા, અથવા ધર્મ જેવી વસ્તુ-મોક્ષની દૃષ્ટિએ આત્માને આદરવાની કે ગણવાની લાવના યાચ છે મારા મહાન્ પુરુષોદય થયો કે આવા પ્રકારની આત્મકલ્યાણકારી, જીવનમાં અતિદુર્લભ જેવી ક્રિયા કરવાનો અવસર મળ્યો ચિતામણી રત્નની પ્રપ્તિ થયા બાદ કોણ મૂખ માણસ હોય ? કે જે ભૂખે મરે.

વિવિધ પ્રકારની સુદરક્રિયા હૃદયની શુદ્ધિપૂર્વક ચલતે પરિણામે શામાટે ન કરે ? મારા અહોભાગ્ય કે આજે મહાન્ કૃપાળુ ત્રણ લોકના નાથ એવા વીતરામ પરમાત્મા મળ્યા જેમની સેવા કરવા માટે હું મેશા ઓછામાં ઓછા કોઈ દેવતાઓ ખડે પગે તૈયાર હોય છે, જેમની સેવા કરવા અસમ્મથ છું કે અહર્નિશ તલપાપક થઈ રહ્યા હોય છે નરેન્દ્રો અને ચાસક છું કે જેમની સેવા કરવામાં પોતાને કૃતકૃત્ય થયેલ માને છું આવા નાથની સેવા કરવાનો મારા જેવા અભાગીને તો વાશ ન કયાથી આવે ?

આતો નદી યોગ ન્યાયે આપ જેવા નાથ મળી ગયા હો નાથ ! જો કે આમ તો મને આપનો કેટલીએ વાર લેગે થયે હશે કેટલીએ વાર સમવસરણમાં પણ આવ્યો હોઈશ આપે ઘણીએ વાર કપરેશ પણ આપ્યો હશે અરે મને પ્રતિજ્ઞા કરવા આપે પ્રયત્ન પણ કર્યો હશે, પરંતુ મેં તો આપની અદ્ભૂત પરિમ હિતકારીણી વાણીની અવગણના કરી હશે, અથવા સામળી હશે તો હૃદયમાં ધારી નહીં હોય અથવા આપ પ્રત્યેની

શ્રદ્ધાના અભાવે અથવા આપ પ્રત્યેના દ્વેષના કારણે આપને ઓળખી શક્યો ન હોઈ અથવા સ સામ્ના મોહમાં મૂઢાં બનેલ મે સ સારનો પરિચય મેળવવા પ્રયત્ન કર્યો હશે અથવા આપની ઓળખાણ કરવા કર્યો પ્રયત્ન કર્યો નહીં હોય એથી જ સ સારમાં અનંત કાળ રખડ્યો અને અનંતા દુઃખો ભોગવ્યા, તો હવે શુદ્ધ ભાવપૂર્વક વિધિસહિત એવી આપની સેવા કરે જેથી મારો સ સારમાંથી છુટકારો થાય અને સાચા મુખને પામી આવી ભાવના ભાવવી એ ભાવશુદ્ધિ બાળવી

૯ પ્રથમ નિસીદ્ધિ

જિનદર્શન-પૂજન કરનારે જિનમંદિરમાં પ્રવેશતા ત્રણ નિસીદ્ધિ અવશ્ય કહેવી જોઈએ પ્રથમ નિસીદ્ધિ જિનમંદિરના પ્રથમ દ્વારે પ્રવેશતા કહેવાય છે પ્રથમ નિસીદ્ધિથી એમ સૂચવવામાં આવે છે કે, હવે મારે જિનદર્શન પૂજન તથા જિનમંદિર સંબંધી સૂચના સિવાય અન્ય કંઈપણ ક્રિયા કે વાત કરવાની નથી સ સારની કંઈપણ ક્રિયા બ્યાંસુધી જિનમંદિરમાં હોઈ ત્યાંસુધી હવે મારે કરવાની નથી અર્થાત જિનમંદિરમાં પ્રવેશ કરતાં સર્વ પાપક્રિયાનો ત્યાગ કરે છુ, દેરાસરમાં પ્રવેશ કર્યોબાદ કંઈપણ પ્રકારની સ સાર સંબંધી પ્રાતઃચિત્ત કરવાની સખત મુમાઈ છે બ્યારે વાતચિત્ત કરવાની સખત મનાઈ છે, તો પછી કંઈએ કે ક કાસ કરવાની મનાઈ હોય એમાં તો કહેવાતું જ નહીં હોય ? તેમજ બીજી પ્રણામ સંસ્કારની કંઈપણ ક્રિયા ન કરવી જોઈએ એમ બાળવું ॥ પ્રથમ નિસીદ્ધિ એ તો પહેરેગીર લેવી છે જેમ પહેરેગીર અંદર જનારને તથા સ્ત્રીને

મોહને છે. જોડા વિગેરે બંધાર મૂકવાનું જણાવે છે, તેમ નિસીદ્ધિ રૂપ પહેરેગીર આત્માને જણાવે છે કે, હવે તું જિન મંદિરમા જિનેશ્વર દેવના દર્શન કરવા જાય છે તો આત્માને મલિન કરનાર વિષય-કથાયાદિ અશુચિ વસ્તુઓ, મોહ પમાડનાર સાસારિક સાધનો અહીં મૂકીને આગળ જા, જેથી તને પ્રભુદર્શન નાદિમા અવશ્ય આનંદ આવે અને વીતરાગ ભગવતના વીતરાગ આવે તું દર્શનાદિ કરી શકીશ પ્રથમ નિસીદ્ધિ કહેતી વખતે આ વિચારણા જરૂર કરવી

૧૦ બીજી નિસીદ્ધિ

બીજી નિસીદ્ધિ, ક્રોધપૂજા કરતા પહેલા રગમ ઠપમા કહેવાની હોય છે પ્રથમ નિમીલિમા જિનમંદિરમા કામ કરતા કાલીંગરો, મજૂરો, ભૂલારી આદિને બહામણ કરવાની છૂટ હોય છે, તે આ બીજી નિસીદ્ધિ કહ્યા બાદ બધા યાય છે હરેરાસરમા દર્શન-પૂજન કરવા જનારે હ મેશાં જોતું ખાસ ધ્યાન રાખવાતું કે, અને ત્યાં સુધી કમાયે જાતા જ ધાયા હોય, કચરો પડયો હોય તે જાતે કાઢવો ગદ્દી પડી હોય, અશુચિ પડી હોય તો જાતે દૂર કરવી, અને તે શક્ય ન હોય તો બીજા પાસે કરાવવું. પરંતુ બેદરકારી રાખવી નહિ સુદર રીતિએ હરેરાસરની સફાઈ ઉજળામણ રાખવામા આવે તો, સુદર ભાવ પેદા થાય છે, અને આશાતના દૂર થાય છે

જેટલી હરેરાસરની સફાઈ ને ઉજળામણ જોટલો આપણો આત્મા ઉજવળ બને, અને સસારમા, યજ્ઞ, શાન્તિ મેળવે, હરેરાસરની સફાઈ રાખવાનો પ્રયત્ન જેમ બીજાઓએ કરવાનો

છે તે કરતા પણ આજના સમયે દહેરાસરના દ્રુટીઓએ વધુ ધ્યાન દેવાની જરૂર છે જિનમદિરના દ્રુટી થવાનો અવસર એએ તીથે કર નામકર્મનો બધ પાઠવાનો અવસર બાકીનો.

સઘ પણ યોગ્ય, ભાવિક, યદાવાન, બુદ્ધિશાની માનીને જ જિનમદિરના દ્રુટી બનાવી જિનમદિરની જવાબદારી સોપે છે, માટે દ્રુટીઓએ પોતાની જવાબદારીનો જરૂર ખ્યાલ રાખવો આ નો કસ્તુરીનો વ્યાપાર છે, જેમ મોટા વ્યાપારમા લાભ પણ વધારે તેમ બેદરકારી રાખે તો નુકશાન પણ વધારે જ થાય ॥

૧૧ ત્રીજી નિમીહિ

ત્રીજી નિસીદિ ચૈત્યવદન કરતા પહેલા કહેવાની હોય છે હવે પછી દ્રવ્યપૂજા કરવાની પણ બધ થાય છે અને ચૈત્યવદનરૂપ ભાવપૂજા કરવાની જ રહે ॥ ત્રણે નિસીદિથી પૂજાનો સુદર કેમ બતાવ્યો તથા એકેક ક્રિયા કરતા તેમા જ લક્ષ્ય રહે, બીજામા લક્ષ્ય બધ નહિ તે પણ સૂચવ્યું છે અર્થાત્ જે ક્રિયા ચાલવી હોય તેમા જ લક્ષ્ય આપણે ભેદજો પરંતુ બીજી ક્રિયામા લક્ષ્ય ન આપણે ભેદજો.

કેટલાક અજ્ઞાનતાના યોગે સાથીયો પૂરતા હોય ને ચૈત્ય વદન પણ આણુ કરી દે છે એમ એક સાથે બે ક્રિયા કરતા હોય ॥ અને જેમ તેમ ચૈત્યવદન પૂરું કરે છે, પરંતુ એક સાથે બે ક્રિયા કરી 'પણ કરવી યોગ્ય' નથી 'દરેક ક્રિયા' 'ક્રમસર' અને 'શાંતિપૂર્વક' કરવી ભેદજો, જેથી 'દર્શન' તેથી

પૂજનનો સાચો આનંદ આત્માને પ્રગટ થાય અને દર્શન-
પૂજનથી કેટલો આત્માને સાબ થાય છે તેની ચોક્કસ
આત્રી આત્માને થશે

૧૨ જિનેશ્વરદેવને નમસ્કાર

જિનમહિરમા પ્રવેશ કરતા જે સ્થળેથી પ્રથમ જિનેશ્વરના
દર્શન થાય કે તરત જ " નમો જિણાણ " કહેવું જોઈએ. આ
પદ્ધતિથી જિનેશ્વરદેવ પ્રત્યેની યદ્દા, ભાવ અને વિનયગુણ
પ્રગટ થાય છે " નમો જિણાણ " શબ્દ નીકળતા જ હૈયાનો
ઉમંગકો ઓઠહમ વધવો જોઈએ આને મારો પુખ્તોદય થયો,
મારે આગળે સાક્ષાત્ કલ્પવૃક્ષ ફળ્યો, ચિતામત્પ્રીત્ત પ્રાપ્ત
થયું, કે ત્રણ હોઠના નાથ એવા દેવાધિદેવના દર્શન થયા,
આને મારું હારિદ્ર્ય ફર થયું, પાપ પાતાળે ગયું કર્મોનો
નાશ થયો, ખરેખર આજ હું પવિત્ર થયો, નેત્રો સફળ
થયા, ગાત્ર ધન્ય બન્યા, આમ ભાવપૂર્વક નમસ્કાર કરવો

જિનપ્રતિમા, જિનમંદિર, અથવા જિનમહિરની ધ્વજા
દેખાય તોપણ ભાવપૂર્વક નમસ્કાર કરવો અને જિનમહિર
પાસેથી જેટલી વખત નીકળતા હોઈએ તેટલી વખત પણ
ભાવપૂર્વક નમસ્કાર કરવો જોઈએ જિનમહિર અર્થાત્ મહાન
તપસ્વીઓના ઉપર થઈને જતા વિદ્યાધર કે દેવવિમાનો પણ
અટકી જતા હતા જિનમહિરની પાસે થઈને જઈએ અને
નમસ્કાર ન કરીએ તો અવિનયરૂપ આશાતના ગણાય છે,
માટે ઉપયોગ રાખવો જરૂરી છે

૧૩ અગશુદ્ધિ

બ્રહ્મની અગપૂજા કરતા અવશ્ય સ્નાન કરવાની જરૂર પડે છે અપવિત્ર શરીરવાળો એવો હું અપવિત્ર છું એવી બુદ્ધિ હોવાથી સ્નાન કર્યા પછી શુદ્ધ થવાથી મન પણ પવિત્ર થાય છે શરીર અને મનનો સંબંધ છે વળી 'સ સારલ્યવનમા અનેક અપવિત્ર વસ્તુના સસંગથી અશુદ્ધિના પુદ્ગલો શરીરને સ્પર્શતા હોય છે અને શરીરની અસર મન પર થાય છે, માટે અગપૂજા કરતા પહેલાં સ્નાનની જરૂર હોય છે,

સ્નાન માટે જળ, પરિમિત વાપરવું એટલે જેટલાથી બરાબર અગશુદ્ધિ થાય તેટલું જ જળ પ્રાપ્તવું જોઈએ. તે પણ ગાળીને વાપરવું નહાવા માટેની જગ્યા તરફ પડે તેવી થાને જલ્દી પાણી સૂકાઈ જાય તેવી, તેમજ ઘણાં જગ્યા સ્નાન ન કરેલ અને તે પણ પાણી ગદર આદિમા ન જતું હોય અને નીલકુલ વિગેરે જીવોત્પત્તિ ન થતી હોય તેવી જગ્યા હોવી જોઈએ જિનમંદિરના કમ્પાઉન્ડમા નહાની વખતે કપડા સાધુથી ધોવા ન જોઈએ

હવા વિગેરે દેવદ્રવ્યથી બનેલાં ન હોવા જોઈએ સાધારણના ખર્ચે તૈયાર થયેલ હોય તો પણ બને તો શક્તિ 'મુજબ' રકમ બરાવવી જોઈએ સાધારણે ખાતે દેવદ્રવ્યમાંથી ઉપાડ કરવો જરાયે હિતાવહ જણાતું નથી, આ ખર્ચે ધ્યાન 'સર્વર્થ' જેવી હકીકત છે

૧૪ વસ્ત્રશુદ્ધિ

વસ્ત્ર પણ શુદ્ધ, સુદર અને કિંમતી, વસ્ત્રો વાપરવા જોઈએ

પૂલ માટેના વસો સફેદ હોવા જોઈએ પુરૂષો માટે જે અને સ્ત્રીઓ માટે ત્રણ, વસ વાપરવાનું વિધાન છે વસો ફાટા વિનાના, હંમેશા ઘોઝેલ અને ધૂપ ફીધેલ હોવા જોઈએ કુમારપાળ મહારાજ તો હંમેશા પૂલ માટે વસની નૂતન જોડી વાપરતા હતા આપણાથી આડું ન બને તોપણ રાજ કંપડા ધોવાતો જોઈએ જ

પૂલ માટેના કપડાથી, લોજન, લઘુનીતિ વડીનીતિ, વગેરે ન, કશી જોઈએ અર્થાત્ લેજનાદિ થયેલ હોય તો પૂલમા વાપરી શકાય નહિ આજે કેટલાકો પહેલે, દિવસે જે કપડાથી લોજન, સડાસ, પેશાબ કરેલ હોય તે કપડા;થીજે દિવસે ધોઈને પૂલમા વાપરે છે, પણ આવી રીતે ધોયેલ કપડા પણ ન વાપરવા જોઈએ અર્થાત્ પૂલ માટેના અલગ કપડા રાખવા જોઈએ

વળી બાલકરાક વગેરે પણ વાપરવું બ્યાજબી નથી હાલમા મોટા છોકરા, છોકરીઓ સીવેલ કપડા પહેરે છે તે પણ ઠીક નથી પુરૂષો માટે જેસ ને ધોતીયુ અને સ્ત્રીઓ માટે સડિલો આદિ સમજવું પૂલના કંપડા પહેરી પૂલનીઓ આ, બીડી, નાસ્તા આદિ પણ કેટલેક ઠેકાણે કરે છે, તેની બરાબર કાળજી રાખવી જોઈએ પૂલના કંપડા પહેરી વડુ વખત દેરા સરમા ન રહેવું જોઈએ, કારણકે વાઈટ વગેરે થવાનો સંભવ રહે છે અતિશય ખરસેવો વગેરે થાય તોપણ વસો અપવિત્ર થાય છે, માટે જરૂર, ઉપયોગ રાખવો

૧૫ મનશુદ્ધિ

બધી શુદ્ધિઓનો ખરેખરો આધાર મન પર છે. મોહરાજાને ધર્મરાજાની લડાઈ અનાદિકાળથી ચાલુ છે. બધી શુદ્ધિઓ સૈન્ય છે, જ્યારે મન એ સેનાપતિ છે. સેનાપતિ વગર સૈન્યની કશી કિંમત નથી, જો કે સેનાપતિ સૈન્યના જોરે લડે છે પરંતુ સેનાપતિ મરાયો કે સૈન્યને ભાગ્યેજ છુટકો. સેનાપતિ વગર સૈન્ય નકામું છે, તેમ મનશુદ્ધિ વિના સર્વ ક્રિયા પૂર્ણરૂપે આપતી નથી.

જો જ મને પ્રસન્નચદ્ર રાજર્ષિને લઘુમાત્રમા સાતમી નરકના અધિકારી બનાવી દીધા પરંતુ એજ મન ધર્મરાજાના પક્ષમા જવાથી ધર્મરાજાની આજ્ઞાનુસાર તેણે એજ મહર્ષિને કેવળજ્ઞાની બનાવી મોક્ષગતિના ભોક્તા પણ બનાવી દીધા.

જો મન મોહરાજાની આજ્ઞામા વર્તેલું હોય તો દુર્ગતિના ભોક્તા બને છે, અને એજ મન ધર્મરાજાની આજ્ઞામા વર્તેલું હોય છે તો સ્વર્ગ અને મોક્ષના અધિકારી બને છે. મનજ મોક્ષ અને કમ બધું કારણ છે. અરે મન તો કુહરીક જેવા મુનિને રાજ્યના મુખ ભોગવવા દીધા વિના પણ સાતમી નરકના અધિકારી બનાવી દીધા તદુલિયે મત્સ્ય માત્ર મનના મોજેજ સાતમી નરકનો ભોક્તા થયો. માટે મન એજ બધું પ્રધાન કારણ છે, એથી દરેક ધર્મક્રિયામા મનશુદ્ધિ ઉપર વધારે લક્ષ્ય આપવું જોઈએ.

પૂજા કરવી વળતે પ્રસન્ન તથા શાંત ચિત્ત રાખવું ક્રોધ ભય, અહંકાર, લોભ, કપટ આદિથી પૂજા ન કરવી. તેમજ

પૂજા કરતા ક્રોધ, અહંકાર, લોભ કે કપટ પણ ન કરવું હું બીજાઓ કરતા સુદર આગી રચું છું યા ગ્યાણુ છું, મોટી પૂજા બધાણુ છું, કે સુદર પૂજા કરૂં છું એમ અભિમાનની દૃષ્ટિ લાવવી ન જોઈએ પૂજા કરતા સામાન્ય સૂચના કરવી પડે તે અલગ વાત છે, પરંતુ જોટી રીતિએ કોઈની ઉપર ક્રોધ ન કરવો અથવા પોતાની ચીજ કોઈએ વાપરી હોય અથવા આપણા કરતા કોઈએ પહેલી પૂજા કરી લીધી હોય, અથવા આપણે બતાવો બોલ્યા હોઈએ અને બૂલથી બીજાએ પહેલી પૂજા કરી લીધી હોય, આવા અનેક કારણોસર ક્રોધ ન કરવો પરંતુ મામાને સમજાવવા પ્રયત્ન કરવો એ જ હિતાવહ છે

પૂજા કરવાથી લોકો મને ધર્મી જાણીને સન્માન કહેશે. અથવા જરૂર પડે તો ધન આપશે અથવા યશ મળશે, એવી લાલસાથી પૂજા ન કરવી પૂજામાં જોઈતી સામગ્રી માટે લોભના ચોગે ખર્ચોનો બચાવ ન કરવો તેમજ કોઈના દેખતા પૂજા સારી રીતે કરવી અને કોઈ ન હોય તો જોટાળા વાગવા, આવી રીતે કલથી પૂજા ન કરવી તેમ વિષયોના ચિંતવનપૂર્વક થણુ જિનપૂજા ન કરવી પરંતુ સુદર નિર્મળ મને કરી આત્મશુદ્ધિ માટે પૂજા કરવી જોઈએ વળી મન બગડે તેવાં નિમિત્તોથી થણુ બચવાની સાવધાની રાખવી જોઈએ

પૂજા-પ્રસાદન કરતા સ્ત્રી-પુરૂષનો સંબંધો [સ્પર્શ] ખાસ વર્જ્યો જોઈએ સંબંધો થવાથી મન દોષિત થવાનો સંભવ છે કારણ કે નિમિત્તવાચી આત્મા છે, માટે સાવચેતીની ખાસ

જરૂર છે બનતા સુધી પોતાની ક્રિયામાં લક્ષ્ય, વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ અને ક્રિયાથી થતો આત્માને લાલ, આ વસ્તુમાં ધ્યાન રહે તો જ મન શુદ્ધિ સચવાય તેમ છે છતાંયે મન અન્ય વિચારમાં ચડી જાય તો મહાપુરુષોના દષ્ટાંતો વિચારવા અને મનને શેકવા પ્રયત્નશીલ બનવું

૧૯ ભૂમિશુદ્ધિ

જમીનશુદ્ધિની પણ આવશ્યકતા છે. હહેરાસરમાં ઠાઈ પણ અશુદ્ધિ પદાર્થો પડ્યા હોય તો દૂર કરાવી અથવા કરી નાખી જમીનશુદ્ધિ કરી લેવી જોઈએ. હહેરાસરની આરે બાજુમાં સો સો ફગલામાં ગદદી ન થાય તેનો ખાસ ખ્યાલ રાખવો. હહેરાસરમાં નાના બાળકે અશુદ્ધિ કરી હોય તો પણ ભૂમિને બરાબર ધોઈ નાખી મૂપથી સુવાસિત બનાવવી

આર દિવસ પછી જ નાહીને શુદ્ધિ જળવાય તો જ બહે નોએ હહેરાસરે આવવું આર દિવસ પછી પણ અશુદ્ધિ જેવું લાગતું હોય તો હહેરાસરમાં ન આવવું પરંતુ બહારથી દશાંન કરવા પણ પૂજા ન કરવી જ્યારે અશુદ્ધિ ન જણાય ત્યારે જ પૂજા કરવી વાજુટ વગેરે હહેરાસરમાં ન કરવી થઈ જાય તો કપડા પણ ધોવા પડે અને હહેરાસરને મૂપથી સુગંધિત કરવું પડે હંમેશા હહેરાસરમાં દશાગ અને બીજા સારા મૂપો મધમધતા હોવા જોઈએ કચરો વગેરે પડ્યો હોય તો દૂર કરવો જોઈએ છતી શક્તિએ કચરો બાતે કાઢવો જોઈએ બાતે હંમેશા કચરો નીકાલવા સમર્થ ન હોય તો પદર

દિવસે કે મહિનામાં એકવાર તો ક્યારે કાઢવાનો લાભ હોવો હિતાવહ છે

વળી વિચાર કરવો કે મારા આત્માએ સગીના સવમા અનતીવાર નગરની ખાળ, હોદોના સડાસ, અરે પોતાના ખન્યાના વડીનીતિ આદિ સાદ્ કર્યા હશે, ઝાડુ કાઢ્યું હશે, ઘરે ક્યારે પણ કાઢ્યો હશે, પરંતુ મારા આત્માને કંઈ પણ લાભ મળ્યો નથી પરંતુ ત્રણ જગતના તારણહાર જિનેશ્વરદેવના મહિરમા ક્યારે કાઢવાનો પુણ્ય અવગર કયાથી હોય ? એમ સમજી જિનમહિરમા જાતે ક્યારે કાઢવા શિખવા જેવું છે અને તો દહેરાસર માટે એકાદ સાવરણી તે પણ પોથી મૂકવી જોઈએ સાવરણી જીવદયા પળે તેવી વાપ રવી જોઈએ

૧૭ પૂજેપગરણશુદ્ધિ

પૂજાના ઉપગરણો ૬૬૨, સ્વચ્છ ને સારા વાપરવા જોઈએ કળશ, રકાબી, વાળકો, પૂપધાણુ, ફાનસ, આદિ વસ્તુઓ મૃત્યુ વાન, શોભાયમાન વાપરવી જોઈએ દેરાસરના હોય તો ૬૨ મહિને કંઈક આપવું જોઈએ ઉપગરણો જો કંઈક બક્તિ નિમિત્તે મુકેલ હોય તો વાપરવામાં હોય નથી પરંતુ ઘરની વસ્તુઓ હોય તો વિશેષ ભાવવૃદ્ધિ થવા સલાહ રહે ૬ અને વસ્તુઓ સાર્યવવા માટેની કાળજી વિશેષ રહે ૭

દેરાસરના ઉપગરણોનો ૬૨ મહિને એકવાર જરૂર સાદ્ કરવાનો લાભ હોવા જેવો છે ઉપર વર્ષમાં એકવાર જરૂર

લાભ હોયો જોઈએ ઉપરોક્ત ઉપગરણોમાથી શક્તિ મુજબ વર્ધમા એવાં ઉપગરણ બહાર મૂકવું

અ ગણહણા, કેશર, મુખડ, જરાસ, વરખ, બાહુ વગેરે વસ્તુઓ છતી શક્તિએ પોતાના ઘરની વાપરવી જોઈએ ઘરની વસ્તુઓ વાપરતા લાવની વૃદ્ધિ સારી થાય છે જેમકે હાથે બનાવેલ રોટલો ઠાચો હોય, બજેલ હોય કે દાઝી ગયો હોય તોપણ મીઠો લાગે છે, તેમ ઘરની વસ્તુઓ વાપરતા આત્માને જાનહદ આહ્વાદ પ્રાપ્ત થાય છે કેશરાદિ વસ્તુઓ શક્તિવત આત્માએ અવશ્ય મુકવી પોતાની શક્તિ ન હોય તો કોઈ પણ વસ્તુ સાધાજી ખાતાની હોય તે વાપરવી

૧૮ દ્રવ્યશુદ્ધિ

દ્રવ્ય પણ ન્યાયથી ઉપાજન કરેલ હોવું જોઈએ આહારના પ્રમાણે જોડકાર આવે છે, ચોરીથી, વિશ્વાસઘાતથી, પડાવી લીધેલ, છેતરપીંડીથી મેળવેલ દ્રવ્યથી પ્રભુપૂજા કરવી યોગ્ય નથી, માટે ખાસ દ્રવ્ય કેવું વાપરવું જોઈએ એના ઉપર જ્ઞાની જોએ સારૂ મૂકેલો છે જે કંઈપણ પૂજામા અર્થ થાત તે બધું પોતાની માલીકીનું અને ન્યાયથી પ્રાપ્ત થયેલ વાપરવું હિતાવહ છે અને જથી લાવની વૃદ્ધિ થાય છે પુણ્યાથાવનું મામાયિક વખણાય છે, કારણ કે તેનું સામાયિક જત્રીશ દોષરહિત હતું તેનો આહાર પણ ન્યાયથી ઉપાજન કરેલ દ્રવ્યનો હતો એક સામાન્ય જીવથી આવેલ દ્રવ્યની પણ કેવી અસર થાય તે નીચેના દૃષ્ટાંતથી સમજવા યોગ્ય ॥

પુણ્યે આવક હ મેશા વિધિપૂર્વક શુદ્ધ, બાવપૂર્વક સામાયિક કરે છે એક વખત હ મેશ મુશ્વળ વિધિપૂર્વક તેણે સામાયિક લીધુ છે અને આત્મધ્યાનમા મસ્ત બનવા પ્રયત્ન કરે છે, પરંતુ મન ચલાયમાન થાય છે, તેથી તેનું કારણ શોધવા પ્રયત્ન કરે છે છતાં ચલાયમાન થવાનું કારણ મળતું નથી તેનું મન આખા સામાયિકમા સ્થિર થતું નથી સમય પૂરે થયે સામાયિક પારી લે છે પાયાં પછી પોતાની જાતે પૂઠે છે, આજ તારા કાચથી ઠઈ પણ અન્યાય થયેલ છે ? યાને ઠાઈની અણદક્ષની વસ્તુ આવેલ છે ?

તે જી કહે છે ઠઈ પણ યાદ નથી છતાં વાગવાગ યાદ કરવાથી એક વસ્તુ યાદ આવે છે અને કહે છે કે, આજે પાડોગીનું કામ એક છાણું પૂછવા વિના લાવી છું

ત્યાં પુણ્યાભાવકે કહ્યું કે તું તરત જ તેને ત્યાં જઈ જણાવી આવ જેમી ભૂલની શુદ્ધિ થઈ જાય કારણ કે આ છાણાથી રનોઈ થઈ જન તે આધાર પેટમા પડયો તેનું પરિણામ એવું આવ્યું કે, સામાયિકમા માત્ર મન આજ નિયત રહી શક્યું નહિ

હવે વિચાર કરો કે, એક સામાન્ય જાને જાનીતિની શુદ્ધિ નહિ હોવા છતાં આટલી અસર થઈ તો જેઓ જાણી એઈને સમજવા છતાં જાનીતિ કરે અથવા દેવદ્રવ્ય કે તેની વસ્તુ વાપરવાની ઇચ્છા કરે તેને માટે તો કહેવું જ શું ?

૧૯ વિધિશુદ્ધતા

દશન તથા પૂજા કરતા કમચ જે સમયે જે પ્રમાણમા

જેવી વિધિ બતાવી હોય તે પ્રમાણે વિધિ બરાબર સાચવવી પ્રથમ દ્રવ્યપૂજા પછી ભાવપૂજા કરવી વળી સૂત્રોનો શુદ્ધ ઉચ્ચાર અને મૂત્ર-અર્ધ ધારવાપૂર્વક ક્રિયા કરવી

એક ક્રિયા મૂકી બીજી અનુક્રમ વગરની ક્રિયા ન કરવી દાખલા તરીકે પ્રથમ ભાવપૂજા અને પછી દ્રવ્યપૂજા એ પ્રમાણે કરે તો અવિધિ થાય છે સવારમાં વાસકોપપૂજા, બપોરે ચંદનપૂજા, તથા સાંજે આરતી, દીપક, ધૂપ વગેરેની પૂજા કરવી એમ ત્રિકાલપૂજા કરવાનું વિધાન છે

દેશાસરમાં નવકારવાળી, ધ્યાન વિગેરે ન કરવું કારણ કે દેશાસરમાં વધુ વખત કારણ વગર રહેવાથી આશાતનાનો ભય રહે છે આપાનું શરીર અગુચિમય હોવાથી બહુજ ઉપયોગ રાખવા જોવો ■ આ પ્રમાણે શુદ્ધિઓ સાચવવા અવશ્ય ધ્યાન દેવું

૨૦ પ્રદક્ષિણા

જે જિનમંદિરમાં ભક્તિ હોય ત્યાં અવશ્ય ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવી જોઈએ પ્રદક્ષિણા દેતા ક્યારે વિગેરે પડ્યો હોય તો ધ્યાન દઈ દૂર કરવો અથવા ભાગ્ય-તુલ્ય હોય તો સભાળ દેવાનું બૂલવું નહિ કયાય નીલકૂલ વગેરે અથવા હાડકું વિગેરે પડ્યું હોય તો ખાસ ધ્યાનમાં લઈ દૂર કરવું ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરવાથી, સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર્ય ત્રણ રત્નની માગણી કરવાનું સૂચવાય છે

પ્રદક્ષિણાથી એમ સૂચવાય છે કે, હું ત્રણ લોકના નાથ, આ સંસારમાં મારું ભવશઙ્કર, અનંત કાળથી આહુ છે આ

સ સારની મુસાફરી ઘણીજ વિષમ છે કારણ કે આ એક ભય કર અટવી છે તેમા રાગદ્વેષરૂપ ભય કર લુટારાઓની પત્ની ઠે વિષય રૂપ વિષમ કુગરાઓનો સમુદ્ધિ જી કપાય ઉપ ચોરાનું ખાસ નિવાસ સ્થાન છે, પરંતુ અજ્ઞાને અને મિથ્યાત્વના યોગે મારો આત્મા આ ભય કર મ્થાનને જોગખી શકયો નથી ભય કર હુ ખ પ્રાપ્ત થવા છતાં, મુખ આત્માએ એને મુખના પરમધામ રૂપ માની લીધું છે

કુચરૂ રૂપ હલાલોએ સ સાર મુખમા મુખની માયા બતાવી આત્માને કદાચિદ રૂપ દોરડા વડે બાધી સમ્બગ્ગાનાદિ રત્નો લુટી લીધા છે, છતાં હું મુખી છું આવું આડાની માફક બ્રહ્મ બોલી રહ્યો છે

હે હીનાનાથ, આ સ સારમા મોહરાજાએ મને મનુષ્યલોકમા મળતા રાજા, શેઠ આદિના મુખો અને દેવલોકમા પ્રાપ્ત થતા ખાર દેવલોકના, નવ શ્રેણીયક, અને અનુત્તર વિમાનના મુખો બતાવી લલચાવ્યો પરંતુ તે બધું મુખ ક્ષણવિનાશી, અદ્યક્ષાળનું, અપૂર્ણ માનસિક વિટ બનાયુક્ત અને પરિણામે સ સારવૃદ્ધિ કરનાર છે, એવું કોઈ દિવસ બતા મુ નથી વળી નિર્ગોહમા અચક્ષતપણે લોગવાતું હુ ખ, નરકગતિમા છેદન, ભેદન, તાડન, મારણ, આદિ પડતું હુ ખ, અને તિથિયગતિમા પરાધીનપણે ભોગવવું પડતું અનેક પ્રકારનું હુ ખ એ બધા હુ ખોતું વર્ણન કોઈપણ દિવસે બતાવેવ નથી, એજ મોહરાજાની પ્રપચ્છા છે

તોપણ હે પ્રભુ, કઈક અચાનક રીતિએ બધાયેલ મુખ

ક્રમના યોગે જ આપ જેવા રત્નચિતામણી આ ગરીબ-રકના હાથમા આવી ગયા એ કે આ સસારનો રાગ હજુ બહુ જ લાગેલ છે તો પણ સફળરૂપેના યોગે હવે નિશ્ચયે જાણ્યું કે, આ ભવબ્રમણ ટાળવાનો અમોઘ ઉપાય તરીકે સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રકેષ રત્નત્રયીની આરાધના છે તો હે પ્રભુ ! માગી નમલાવે વિનંતિ છે કે, મારા ઉપર કૃપા કરી રત્નત્રયી આપો, જેથી હું માત્ર ભવબ્રમણ ટાળી શકુ અને અતે આપની પાને આવી અવિચળ સ્થળમા સાથે વાસ કરી રહી શકુ એ પ્રમાણે પ્રહસિષ્ટા કરતા ભાવના ભાવવી જોઈએ

૨૧ ચાહલાનો અર્થ

શુદ્ધ કપડા પહેરી પૂજા કરતા પહેલા પોતાના મસ્તકમા અર્ધાંત્ર કપાળમા તિલક કરવાનું વિધાન છે પ્રથમ તિલક ભગવાનને ન કરતા પોતાના કપાળમા કરવું એ વિશેષ મહત્ત્વ સૂચવે છે

તિલક કરતા આત્માએ પોતાને એવા પ્રકારનો નિશ્ચય કરવાનો હોય કે, હે પ્રભુ ! આ સસારમા મેં ધન, કુટુંબ, ભોગની લાલસાએ ધણાની સેવા કરી, આજ્ઞા ઉઠાવી અદે આ પાપી પેટ ખાતર, મેં ઘણા શેઠની નોકરી સીકારી, ધણાની ગુલામી કરી, પરંતુ કયાએ મારા મનની ઈચ્છા સુખજન મળ્યું નહિ આ ગુલામી કરતા કેટલાએના પ્રહારો, અપમાનો વગેરે સહન કર્યા તો પણ મારૂં કાર્ય સિદ્ધ થયું નહિ

હે પ્રભુ ! મેં મારા સસારના સ્વાર્થ ખાતર અનાચારી,

નીચ, લુપ્ત આ માણસોની પણ જેવા કરવામા જરાયે કમીના સંખ્યા નથી, તોપણ બ્રહ્મામા શું મળ્યું ? તે તો માણસ આત્મા જ બને છે

એના બદલે ત્રણ લોકના નાથ એવા આપની સેવા સ્વીકારી હોત તો મારી આ દશા થઈ ન હોત હે પ્રભુ, આપની સેવા સ્વીકારવી એટલે જૈનશાસ્ત્રન પામવું જૈનશાસ્ત્રન પામવું એટલે સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી આત્માનો પ્રવાસ એ મોક્ષપ્રવાસ ગણાતો હોય છે, એ નિઃશંક વાત છે

સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી આ આત્મા સંસારમા વધારેમા વધારે એક પુણ્ય પરાવર્તનકાળ જ બમે છે જો કે આટલો લાંબો કાળ કેઈક ભારે કર્મો તીર્થંકરાદિની આશ્રાતના કરનાર ગોશાળા જેવા માટે જ હોય છે, પરંતુ સામાન્ય રીતિએ તો તે જ ભયે, ત્રણ, પાંચ, સાત આદિ થોડા ભયોમા જ મોક્ષ જઈ શકે છે આ પરમ પ્રભાવ માત્ર સમ્યક્ત્વનો જ છે મમકિતી આત્મા કદાચ પાપકર્મ કરે તોપણ અપબંધ પાડે છે, કારણ કે તેને પાપ કરવાના તીવ્ર પરિણામ હોવા નથી

એક સમ્યક્ત્વના પ્રભાવે જ એણે મહારાજા જેવાએ તીર્થંકર નામકર્મનો બંધ પાડ્યો મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કર્યો સિવાય સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થતી નથી

મિથ્યાત્વના ચાર પ્રકાર છે ૧ લોકોત્તર દેવસંબંધી, ૨ લૌકિક દેવસંબંધી, ૩ લોકોત્તરશુરસંબંધી, ૪ લૌકિક શુરસંબંધી.

૧ અરિહતાદિ ભગવતોને મોક્ષની ઇચ્છાથી ન સેવતા સારસુખ માટે સેવા-પૂજાદિ કરવી તે લોકોત્તર દેવસખધી મિથ્યાત્વ કહેવાય કે/લોકો અસાનતાથી કેસરીયાણ, શ્રેષ્ઠ પાશ્વનાથ, મલિનાથ આદિ તીર્થ કરોની પૂજા-ભક્તિ આદિ, શરીર માટે, ધન માટે, અને સ્ત્રી આદિ માટે કરે છે તે લોકોત્તર મિથ્યાત્વ જ બાણુ સમ્યક્ત્વ ધારી દેવ-દેવીની પણ સારસુખ માટે સેવા કરી તે પણ મિથ્યાત્વ સમજવું

જૈનશાસનની આરાધનામા સહાય મળે, જૈનશાસનની પ્રભાવના થાય એ હેતુથી કરાતી સમકિતધારી દેવ-દેવીની પૂજા મિથ્યાત્વ ન ગણાય આજકાલ મટાકરણ આદિનું સારસુખ માટે વધતું જતું આરાધન વિચારણીય છે

૨ કૃષ્ણ, મહાદેવ, બ્રહ્મા, રામચંદ્રણ આદિ દેવોનું, મહાકાળી, ચઢીકા આદિ દેવીઓનું મોક્ષ અથવા સારસુખને માથી કોઈ પણ દિષ્ટિએ કરાતું આરાધન લૌકિક દેવસખધી મિથ્યાત્વ બાણુ. જિનેશ્વરદેવ સિવાય બીજા દેવોના કોઈ પણ પર્વના દિવસો, શીલસાતમ, નાગપાચમ, આદિ તહેવારો, યાત્રાઓ, ઉજવવા, માનવા, અથવા માન્યતાઓ-બાધાઓ કરવી એ બધું મિથ્યાત્વ બાણુ

સમ્યગ્ પવો એટલે જૈનધર્મે માનેલ પવો-તહેવારો પણ સારસુખ માટે અથવા સારદિષ્ટિથી ઉજવવા તે પણ મિથ્યાત્વ બાણુ

૩ જૈનશાસનના સાધુઓની પણ સારસુખની ખાતર વદન-ભક્તિ કરવી તે લોકોત્તર શુરસખધી મિથ્યાત્વ બાણુ

સાધુઓ તો ક્રૂપા મોક્ષનો જ માર્ગ જતાવનાર છે તેઓ સદા જૈનશાસનની આરાધનામાં જ તત્પર હોય છે, અને બીજાઓને પણ મોક્ષનો જ માર્ગ જતાવે છે સાધુઓ તો સદા મોક્ષમાગના મુસાફર તથા લોભીયાદુષ્ટ છે તેઓ તો ક્રૂપા જૈનશાસનની પેદીના વફાદાર મેનેજર છે એ પેલીમા જૈનશાસનને લગતો જ માલ બરેલો હોય છે ઝવેરીની દુકાને જઈ ઝવેરી પાસે દોલસાની માગણી કરવા કરતા પણ સાધુઓ પાને સ સારમુખની માગણી કરવી તે વધુ મૂર્ખાઈનું પ્રદર્શન છે

જૈનશાસનને વફાદાર સાધુઓની દૃષ્ટિ તો જગતના એક માત્ર આત્મકવ્યાણુ તરફ હોય છે, અને આત્મ-વ્યાણુની દૃષ્ટિએ યોગ્ય લાગે તે મુજબ દેશકાળની અપેક્ષા રાખે પરંતુ સ સારવૃદ્ધિ થાય તે મુજબ તો નહીં જ જૈનશાસનને વફાદાર નહીં અને લોકદૃષ્ટિએ ચાલનાર સાધુઓને શુરુ તરીકે માનવા, તેમજ ઉત્સુક પ્રત્યક્ષા કરનારની દેશના સાબળવી તે પણ લોકોત્તર શુરુ સળધી મિથ્યાત્વ જાણવું કારણ કે એથી સત્યમાગથી ચલાયમાન થવાનો ધણો જ સંભવ છે જૈનામમના એક પણ અક્ષરને નહીં માનનારને મિથ્યાત્વી ટહેલ છે

૪ અન્ય ધર્મના સાધુઓને સ સાર બચવા મોક્ષ એમાથી કોઈપણ દૃષ્ટિએ માનવા એ લૌકિક શુરુમળધી મિથ્યાત્વ જાણવું બાવા, ક્રૂરીર, ગોર આદિને શુરુદૃષ્ટિએ પૂત-મરકાર આદિ કરવો તે મિથ્યાત્વ જણાય છે એટલા માટે તો દ્રોષ દીએ નારદજીને અવિરતિધર હોવાથી નમસ્કાર કયો નહોતો

કાતિંક શેઠ જેરીક તાપસની પાસે ધર્મ સાબળવા ગયા નહોતા. એવાએની એવા કરવી, તેમનો ઉપદેશ માળગવો, પરિચય કરવો એ બધું મિથ્યાત્વમા ગમગણું

ઉપર બતાવેલ મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કરી સુદેવ, મુશુર અને મુપ્રમની એવા મોક્ષ માટે જ કરવી એનું નામ જ અશિદ્ધતાદિની આજ્ઞાનો સ્વીકાર બાબતો, અને એ જ આજ્ઞા સ્વીકારવાના સૂચનરૂપ આ તિલક છે એ તિલક કરવા દ્વારા એવો નિશ્ચય આપને બાબતો કે, હે ભગવન્ આપની આજ્ઞા વિનાની સર્વ ધર્મક્રિયા નિષ્ફળ બાદ છે માટે ઉપ જોક્ત મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કરી, મુમ્યક્ત્વનો સ્વીકાર કરી, એ કૈનશાસનનો સ્વીકાર કર્યો છે, અર્થાત્ આપની આજ્ઞા શીઘ્ર પર ધારણ કરી છે, આપનો જ સેવક છું આપની સેવા કરવાનો નિશ્ચય કર્યો છે બવોભવ મુખી આપના ચરણની સેવા મળો એ જ ભાવના સેવુ છું

૨૨. પાંચ અભિગમો

જગતમા રાજાઓના પશુ રાજા અને દેવોના પશુ અધિ પતિ દેવાધિદેવ જિનેશ્વરદેવના દર્શન કરવા જતા (૧) સચિત વસ્તુઓનો ત્યાગ (૨) અચિત વસ્તુનો અત્યાગ (૩) અખડ ઉત્તરાસન નાખવો (૪) મનની એકાગ્રતા (૫) જિનેશ્વર દેવના દર્શન થતા જ અબધી જોડવાપૂર્વક નમસ્કાર કરવો આ પાંચ અભિગમો સાચવવા જોઈએ

(૧) વિનયના કારણે, પ્રભુ સન્મુખ જતા સચિત વસ્તુઓનો

ત્યાગ અવશ્ય કરવો એટલે સચિત પુષ્પમાળાદિ વસ્તુઓ છોડવી જોઈએ તથા અચિત્ત છતાં ખાવાયોગ્ય, સુઘરાયોગ્ય પદાર્થો પણ અવશ્ય છોડવા જોઈએ તારણ કે પોતાના ઉપયોગમા આવતી પુષ્પમાળાદિ તથા અચિત ખાવાયોગ્ય આદિ પદાર્થો પ્રભુની દૃષ્ટિ પડ્યા પછી ઉપયોગમા લઈ શકાત નહિ.

(૨) અચિત્ત વસ્તુઓનો અત્યાગ એટલે આભરણ, વસ્ત્ર આદિ વસ્તુઓનો ત્યાગ કરવાની જરૂર નથી તારણ કે એવી વસ્તુઓ પ્રભુની દૃષ્ટિ પડ્યા છતાં વાપરવામા દોષ નથી જે આભરણો વિગેરે દ્વંત પ્રભુને અજાવવા માટે આવેલ હોય તે ફરીથી લઈને વાપરી શકાય પરંતુ પ્રભુ માટે કંપેની કોઈ વસ્તુ વાપરી શકાય નહિ.

બીજા ધર્મવાગ્દેશોનો પ્રભુ આમજ મુકેલ પ્રાસાદ પણ ખાવામા પોતે ભોજ્યશાળી માને છે, જ્યારે જૈનશાસન તો દેવને ભક્તિ નિમિત્તે નપણ કર્યો જાદ ફરીથી તે વસ્તુ વાપરવામા મહાન્ દોષ માને છે વાસ્તવિક રીતે તો પુરાણોમા પણ શિવ નિર્માય વાપરવાનો નિરોધ કર્યો છે તે શિવમંદિરનું સામાન્ય પણ અર્ચુ ઉપયોગથી વાપરવામા આવના તિર્થંચનો ભવ કરવો પડે છે તેનું શિવદર્શનમાથીજ એક દૃષ્ટિ વિચારવાથી જરૂર ખ્યાલ આવશે કે આ દેવદ્રવ્ય કોઈપણ રીતે વાપરવા યોગ્ય નથી.

એક કુતરાને કોઈએ ખૂબ માયો કુતરો તે વખતના કોઈ એક ન્યાયી રાજા પાસે ગયો અને ન્યાય માગ્યો રાજાએ

ગુન્હેગાર વ્યક્તિને પૂછ્યું, તેણે ગુન્હાનો સ્વીકાર કર્યો રાજાએ કુતરાને પૂછ્યું કે, આને શો દડ આપવો ?

ત્યારે કુતરાએ જણાવ્યું કે, આ માણસને શિવમંદિરનો પૂજારી બનાવો.

આ સાંભળી બધા સલાસદો આશ્ચર્ય પામ્યા અને પૂછ્યું કે, તને મારનારને ખીજે કોઈપણ દડ નહિ અને ઉલ્ટું શિવ મંદિરમાં પૂજારી બનાવવાનું કેમ કહ્યું ?

ત્યારે કુતરો બોલ્યો કે, આભવથી કેટલાએ બવો પહેલા હું શિવમંદિરમાં પૂજારી હતો. શિયાળામાં મંદિરમાં ધીનો દીવો કરતા ધી થીજેલ હોવાથી આગળીથી લેતા નખમાં ભરાઈ ગયું, પ્રયત્ન કરવા છતાં નખમાં રહેલ ધી નીકળ્યું નહિ નખમાં રહેલ ધી ગરમ ખીચડી ખાતી વખતે આગળી જવાથી પેટમાં ગયું એટલા પ્રમાણમાં પણ પેટમાં ગયેલ દેવસ બધી ધીના પ્રતાપે મારે અનેક તિર્થ ચોના ભવ કરવા પડ્યા અને આ કુતરાનો ભવ પણ શિવ સબધી ધીના ભક્ષણનું પરિણામ છે.

એ પ્રમાણે પરદશનમાં પણ શિવનિર્ભાવ અથવા તેનું દ્રવ્ય શિવભક્તોને પણ કામ લાગતું નથી જ્યારે જૈનશામનમાં તો દેવદ્રવ્યના ભક્ષણ માટે ભારપૂર્વક નિષેધ છે તેમજ તેના ભક્ષણથી નરકાદિ દુર્ગતિની પ્રાપ્તિ કહી છે. હરિદ્રતા આદિ અનેક દોષો બતાવેલ છે, વળી તે ભક્ષણ કરવા સબધી વિચાર કરવામાં પણ મહાપાપ છે એવા દેવદ્રવ્યનું ભક્ષણ કેમ થઈ શકે ? માટે દેવદ્રવ્ય ભક્ષણના પાપથી બચતું એજ હિનાવહ છે.

(૩) અખંડ અને દર્શીવાળો જેમ નાખવો જોઈએ એ પણ વિનય માટે છે તેમજ જેમની દર્શીઓનો ઉપયોગ શૈત્યવદન આદિ ક્રિયામાં ચરવણાની જેમ પૂજવા-પ્રમાર્ગન કરવામાં કરવાનો છે કોઈપણ ધમક્રિયામાં જીવની ખાસ જ્યણા પાળવાની છે કારણ કે જૈનધર્મ દયામય છે કોઈપણ ધમક્રિયા દયાવિહુલી નથી અનિવાય ઔપધાદિ જેમ સ્થાવર જીવો પાણી વગેરેના જીવોની હિંસા કરવી યદ તોપણ દયાના પરિણામ હણાય નહિ તેમ વર્તવાનું છે

પૂજામાં ધ્યાવર જોઈએ પાણી વગેરેની હિંસા થાય છે તોપણ તેમાં દયાના પરિણામ તથા આત્મવિશુદ્ધિનો હેતુ હોવાથી પાપજપ પડવા કરતા પુણ્યનો જ ધ વિશેષ થાય છે, અને પુણ્ય મોક્ષનું સાધન બને છે, માટે પૂજાદિમાં યતી હિંસા તે વાસ્તવિક હિંસા નથી પરંતુ સ્વરૂપહિંસા છે

દરેક ધમક્રિયા પરિણામનો ખ્યાલ રાખીને જ કરવાની છે અર્થાત્ વિધિપૂર્વક ધમક્રિયા કરતા મુદર પરિણામ લાવવાના છે એ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવું વળી હાલમાં પૂજા-દર્શનાદિ સમયે જેસ લગભગ નીકળી ગયો છે, વળી વધારામાં ખુદ્દા મસ્તકે દર્શનાયે જવાનો પ્રચાર વધી રહ્યો છે તે કોઈપણ રીતિએ બરાબર નથી વિનયનો ભંગ થાય છે, અને અવિવેક જેવું થાય છે, તથા બહેનોએ ખાસ ઉઘાડા માથે વિનમદિરે તથા ઉપાશ્રયમાં ન જવું જોઈએ વિનય ભંગ સાથે આત્માના પરિણામ નાશ થવાનો સંભવ રહે છે માટે હાલમાં વધતો જતો ઉઘાડા માથાનો પ્રચાર અટકાવવા જેવો છે

(૪) મનની એકાગ્રતા - મનમળખી વિશેષ વર્ણન, મન શુદ્ધિ પ્રસંગે કહેલ છે હતા પ્રસંગ અનુસારી જણાવું છું ધર્મક્રિયા મનની એકાગ્રતાપૂર્વક કરવાથી ભાવ શુદ્ધિ વિશેષ પ્રાપ્ત છે અને તેથી ક્રિયાશુદ્ધિ પણ સુદર રહે છે મનની એકાગ્રતાના કારણે ભાવ શુદ્ધિ તથા ક્રિયા શુદ્ધિ થવાથી ફળની પ્રાપ્તિ પૂણ્ણ પછે મેળવી શકાય છે

(૫) જિનેશ્વરદેવના દર્શન થતા જ અજતીપૂર્વક હાથ જોડવા વીતરાગ પાસે વીતરાગતા પ્રાપ્ત કરવાની છે નમ્રતા ને વિનય વગર સામા પાસેથી કાંઈપણ વસ્તુની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી

શ્રણિઠ મહારાજ અડાળ પાસે વિદ્યા શ્રદ્ધા કરવા માટે ભણવા બેઠા. અડાળને બુદ્ધિ ઉપર બેસાડી પોતે સિદ્ધાસન ઉપર બેસવાથી વિદ્યા ન મેળવી શક્યા પરંતુ જગદે અભય કુમારના કહેવાથી પોતે નીચે બેઠા અને અડાળને સિદ્ધાસન ઉપર બેસાડ્યો ત્યારે વિદ્યા પ્રાપ્ત થઈ માટે વિનય વગર કંઈ પણ ફળતું નથી એથી વિનય તથા નમ્રતા શુભ પ્રાસશીખવા જેવો છે

આ પ્રમાણે દર્શન=પૂજન કરવા જતી વખતે પાંચ અભિગમો જરૂર સાચવવા ઉપર મુશ્કળતા પાંચ અભિગમો સામાન્ય કહિવાળાની અપેક્ષાએ જાણવા, પરંતુ રાજા-મહારાજાદિએ તલવાર, બેન, મોજડી, મુશુર અને ચામર એ પાંચે ઊડવા જોઈએ અર્વાતુ જિનમંદિરમાં જતા મોદાર્થપણુ દાખવવાનું નથી અસંખ્યાત ઇંદ્રો પણ જેના અશ્વક્રમણમાં નમત કરવાની

ખેવના રાત-દિવસ કરી રહ્યા છે તેની આગળ હું કોણ માત્ર ?
આવો લઘુપલાનો ભાવ પ્રાપ્ત કરવા માટે અભિગમોનું મહત્ત્વ છે

૨૩ ત્રિદિશિનો ત્યાગ

ભગવાનના દર્શન-પૂજન વખતે ભગવાનની મન્મુખ ભેવા
સિવાય બીજી દિશાનો ત્યાગ કરવાનો હોય છે અર્થાત્ દર્શન-
પૂજન કરતી વખતે જમણી બાજુ-ડાબી બાજુ તથા પાછળ
ભેવાનો નિરોધ બાંધવો. ફક્ત ભગવાનની સામે જ ભેવું ભેદ્ય
ભગવાન મન્મુખ ભેવાથી આજુબાજુના વિચારો યાને આજુ
બાજુના વાતાવરણની અસર થતી નથી. ભગવાન તરફ ભેવાથી
ભગવાનના શુદ્ધો થાક આવે છે એટલું જ નહિ પરંતુ સમ્યક્ત્વ
પામ્યા પછીથી મોક્ષે ગયા ત્યાગીનું પ્રભુનું પરમજીવન
માનસ પદ પર કોતગચ છે એટ બીજા પ્રત્યે આકર્ષણ પેદા
થાય છે પ્રભુ પ્રત્યે સાચો રાગ પેદા થાય છે સમાર પ્રત્યેનો
રાગ ફર થાય છે, વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થાય છે, સંસાર પ્રત્યે
ઉદાત્તતા પ્રાપ્ત થાય છે, મોહનીયકર્મ પાતજી પડે છે,
મિથ્યાત્વનો નાશ અને અતે સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થાય છે
વળી મોહવિકારનું નિમિત્ત મળે તોપણ ભગવાન સામું
ભેવાથી એ પાપથી પણ બચાય છે, માટે ત્રિદિશિના ત્યાગનો
અવશ્ય ઉપયોગ રાખવો ભેદ્ય

૨૪. ઉભા રહેવાની દિશા

પુરૂષોએ પ્રભુની જમણી બાજુ તથા સીમ્નોએ ડાબી બાજુ
ઉભા રહી દર્શન-પૂજન કરવું ભેદ્ય ધર્મમાં પુરૂષની પ્રધા

નતા છે, માટે પુરૂષો માટે જમણી દિશા અને સીઓ માટે ડાબી દિશા નક્કી કરેલ છે એ પ્રમાણે બુદ્ધી બુની દિશાઓમા ઉભા રહેવાથી સી-પુરૂષને સઘટો થવાનો સંભવ ન રહે અને બાબુએ ઉભા રહેવાથી ગમે તેટલા દૂર સ્થલથી પણ ભગવાનના દર્શન કરવામા કોઈને પણ અતરાય થશે નહિ અર્થાત્ પ્રભુની સન્મુખ ઉભા ન રહેતા પ્રભુની જમણી અને ડાબી પાબુએ પુરૂષો અને સીઓએ ઉભા રહેવું ભેઈએ

આજ કાલ જે દેશમરોમા બીડ થાય છે અને ધણામુઝી જેવું થાય છે તે આ પ્રણાલિકા સ્વીકારવાથી થવાનો સંભવ ન રહે અને કદાચ બીડ થઈ બધ તોપણ થોધાટ થવા ન પામે કલેશ આદિનું તાકવ ઉંજુ ન થાય, વ્યવસ્થા પણ જળવાય અને કવચિત્ મર્યાદા પ્રસંગનો લોપ થાય છે તે પણ ન થાય, માટે આ પ્રમાણે વિધિ સચવાય તે જરૂર ઈચ્છવા જેવું છે

૨૫ કેટલો અવગ્રહ

ખામ પૂજા કરવાના અવસર સિવાય ચેત્યવદન, સ્તુતિ આદિ કરતા પ્રભુથી વધારેમા વધારે ૬૦ હાથ અને ઓછામા ઓછુ ૬ હાથ છેટું રહેવું ભેઈએ, તેને અવગ્રહ કહેવામા આવે છે અતિદૂર રહેવાથી ભાવની વૃદ્ધિ ધરાબર થતી નથી અને અત્યંત નજીક રહેવાથી આશ્રાતના થવાનો સંભવ રહે છે ધૂપ, દીપની પૂજા કરતા ધૂપ તથા દીપ પ્રભુની અતિશય નજીક ન લઈ જવો

આપણી કાયા અશુચિમય છે હ મેશા ૯ અને ૧૨ દારોથી

અર્ચાંચિ વહી રહી છે, માટે જિનેશ્વરદેવની નજીક વધારે જવાથી આશાતનાનો ભય છે જ પ્રતિમાજી પણ સપ્તાત જિનેશ્વર તુલ્ય જ છે એટલે પરમ પવિત્ર જિનેશ્વરદેવને ન છુટકે જ પૂજન કરતા સ્પર્શ કરવાનું હોય છે એટલે પૂજા સિવાયના કારણે અતિ નજીક ન જવું જોઈએ તેની ખાસ નોંધ લેવી

કેટલાકે મૂળ ગભાગમા બેમીને નવદારવાગી મળે છે તે ચોખ્ખી નથી પ્રભુપૂજા કયા બાદ તરત જ મૂળ ગભાસ બહાર નીકળી જવું એ હિતાવહ છે

૭૬ સ્તુતિ

દ્રવ્યપૂજા સાથે જિનેશ્વરદેવ આગળ બાવપૂર્વક સ્તુતિ પણ અવશ્ય કરવી જોઈએ પ્રભુની સ્તુતિમા મુખ્યત્વે પરમાત્માના ગુણો, અતિશયોતુ વર્ણન, તેઓશ્રીની બાહ્ય-અભ્યંતર શક્તિનું વર્ણન, ચોતાના પાપોનું વર્ણન, આત્મ નિહા, પાપોનો પશ્ચાત્તાપ, જિનેશ્વરદેવોના અનંત ઉપકારોનું સ્મરણ, એ પ્રમાણે સ્તુતિ કરવી

પરમાત્માના ગુણોની વિચારણા —હે દેવાધિદેવ, આપશ્રી અનંત ગુણોના બહારકેષ છે કેવલી ભગવ તો બાપશ્રીના ગુણો બાજે છે છતાં પણ કહેવાને સમર્થ નથી અનંતરાત, અનંતદર્શન, અનંતચારિત્ર, અનંતવીર્યાદિ એવો અનંત ગુણોની આપશ્રી બાજુ છે કારણબાવ અને વાત્સલ્યબાવ એ બે ગુણો દ્વારા જ આપે જૈનશાસનની સ્થાપના કરી છે

અનાદિકાળથી કર્મના યોગે ભયઠર વેદના ભોગવતા જીવાત્માઓ પ્રત્યે પરમ કાન્ધ્યભાવનાના યોગે જ જગતના તમામ જીવોને જૈનશાસનના ગંગી જનાવવાની આપશ્રીના હૃદયકમળમા અમૃત્ય ભાવના-મુવામ પ્રગટી, અને વાત્મન્ય ભાવના યોગે અપરાધી એવા પણ અનેક જીવોનો, આપે તારકમાર્ગે જતાવી સારસમુદ્રમાથી ઉદ્ધાર કર્યો.

આપશ્રીના અઠેક પ્રદેશે અનંત ગુણોનો વાસ છે એ કે મારા આત્મપ્રદેશે પણ આપશ્રીની માફક અનંતગુણો રહેલ છે, પરંતુ મારા ગુણો કમ આવરણ નીચે દટાએવા છે, જ્યારે આપશ્રીના ગુણ પ્રગટ છે પરંતુ આપશ્રી એ મારા ઉપર કૃપાદષ્ટિ કરે, નેહનજર કરે તો જરૂર આપશ્રીના પ્રતાપે મારામા પણ અવરાયેલ ગુણો પ્રગટે, તેણે સામર્થ્ય પ્રગટ થાય, એવો મારો દૃઢ વિશ્વાસ છે એ વિશ્વાસે જ આજ આપશ્રીના ઠારે આવ્યો છું એ મારો અખડ વિશ્વાસ કાયમ માટે દૃઢ એ જ મારી હાદિક આહના છે અને ત્યાં સુધી આ આહના રૂળે નહીં ત્યાં સુધી આપના ચરણકમલની સેવા હું છોડવાનો નથી અને એ જ ભાવનાનો હું સેવક રહીશ.

અતિશયોનુ વર્ણન —તીર્થં કર પરમાત્માને જ વિશિષ્ટ પ્રકારના પુણ્યાનુબંધી પુણ્યના યોગે ચોત્રીશ અતિશયો હોય છે અતિશયો બાણવાથી જરૂર બાણવાનું મળશે કે વિશિષ્ટ પ્રકારના પુણ્યોદય વિના અતિશયોની પ્રાપ્તિ હોતી નથી એ અતિશયો પણ ઘણા આત્માઓને ધર્મ પમાડવામા ઉપયોગી થાય છે પુણ્ય પણ તે જ વખાણવા યોગ્ય છે કે જેના દ્વારા

ધર્મની પ્રાપ્તિ થતી હોય છે પાપાનુબધી પુણ્ય હોય તો એથી સસારની વૃદ્ધિ થાય છે જ્યારે પુણ્યાનુબધી પુણ્ય ધર્મપ્રાપ્તિ તથા મોક્ષનું કારણ બને છે

તીથ કરના જ આત્માઓ પૂર્વના ત્રીજા ભવમા સર્વ જગતના જીવો પ્રત્યે પરમ કારુણ્યભાવથી જૈનગાસનના રાગી બનાવવાના ઉત્કૃષ્ટ પરિણામના ચોગે તીથ કર નામકર્મ નિકાશિત કરવા માટે કરાતા વિશમ્યાનઽતપ તથા મયમની ઉત્કૃષ્ટ આરાધના ઠારા આવા પ્રદારનું પુણ્યાનુબધી પુણ્ય ઉપાજન થતું છે અને તેવા પ્રકારના પુણ્યના ઉદ્ધયે ચોત્રીશ અતિ શયોની પ્રાપ્તિ થાય છે, તે અતિશયો નીચે મુજબ જાણવા

ચોત્રીશ અતિશયોના નામ

- ૧ શરીર અનતરૂપમય, સુગંધમય, રોગરહિત, પગમેવારહિત અને મવરહિત હોય
 - ૨ રશ્મિ તથા માસ ગાયના દૂધ જેવા ધોળા તથા દુર્ગંધ વગરના હોય
 - ૩ આહાર-નિહાર સમચતુર્થી અદ્વંશ્ય હોય
 - ૪ શ્વાસોશ્વાસમા કમળ જેવી સુગંધ હોય
- આ ચાર અતિશયો જન્મથી જ હોય છે માટે તે અતિશયોને સહજઅતિશય કહેવાય છે
- ૫ ચોજનપ્રમાણ સમવસરણુમા મનુષ્ય, દેવ અને તિથંચની કોટાકોટી સમાય અને તેમને બાધા થાય નહિ

‘ ત્યારે બાળુ પચ્ચીશ-પચ્ચીશ યોજન સુધી પૂર્વના રોગ
શમે અને નવા ઉત્પન્ન થાય નહિ

૭ વૈરભાવ બંધ

૮ મરકી થાય નહિ

૯ હઠ ઉપરાત વરસાઠ થાય નહિ

૧૦ અનાવૃષ્ટિ થાય નહિ

૧૧ દુઃખાળ પડે નહિ

૧૨ સ્વચક્ર તથા પરચક્રનો ભય હોય નહિ

૧૩ ભગવતની વાણી પાત્રીશ શુભવાળી હોય

૧૪ ભગવતની વાણી એક યોજન સુધી સંભળાય

૧૫ સૂર્યથી બારગણા તેજવાળુ ભામડળ પ્રભુની પાછળ
મસ્તક પાસે હોય

આ અગ્યાર (૫ થી ૧૫ સુધી) અતિશયો કેવળજ્ઞાન
થાય ત્યારે થાય છે માટે કર્મક્ષય અતિશય કહેવાય
છે ૬ થી ૧૨ સુધીના ઉપદ્રવો પણ ભગવત વિહાર કરે
ત્યારે પચ્ચીશ-પચ્ચીશ યોજન સુધી ન હોય

૧૬ આકાશમા ધર્મધ્વજ હોય

૧૭ બાર જોડી ચામર અણુવિભયા વિગાય

૧૮ પાદપીઠ સહિત સ્ફટિક રત્નનુ ઉજવલ સિદ્ધાસન હોય

૧૯ ત્રણ છત્ર સમવસરણ વખતે દરેક દિશામા હોય

૨૦ રત્નમય ધર્મધ્વજ હોય તે ઈર્દ્રધ્વજ કહેવાય છે

૨૧ નવ સ્વર્ણમય કમળ ઉપર ચાલે (જે ઉપર પગ મૂકે અને સાત પાછળ ચાલે તેમાથી વારા ફરતી જે આગળ આવે)

૨૨ મણિ, સુવર્ણ અને રૂપાનો, આમ ત્રણ ગદ્દ હોય

૨૩ ચાર મુખે દેશના દેતા હોય છે તેમ દેખાય (પૂર્વદિશાએ ભગવત જેમે અને બાકીની ત્રણ દિશાએ ભગવતના પ્રતિબિંબ વ્યતર દેવતાઓ મ્થાપે)

૨૪ સ્વચરીરથી ભારગણુ ઉચ્ચ અશોકવૃક્ષ, છત્ર, ઘટા પતા કાથી યુક્ત હોય છે

૨૫ કાટા અધોમુખ એટલે અવળા ધર્મ બાધ

૨૬ ચાલતી વખતે સર્વે વૃક્ષ નમી પ્રણામ કરે

૨૭ ચાલતી વખતે આકાશમા હ્રુહ્રુમી વાગે

૨૮ ચોજન સુધીમા અનુકૂળ વાયુ વાય

૨૯ શુભ પક્ષીઓ પ્રદક્ષિણા કરે

૩૦ મુગધ જળની વૃષ્ટિ થાય

૩૧ જળ સ્થળમા ઉત્પન્ન થયેવ, પાચ વર્ણવાળા, સચિત્ત પુષ્પોની દીપ્તિ પ્રમાણુ વૃષ્ટિ થાય

૩૨ કેશ, શેષ, દાંતી-મૂછના વાગ, અને નખ વગેરે સયમ લીધા પછી વધે નહિ

૩૩ જઘન્યપણે ચાર નિકાયના કોડ દેવતા પાસે રહે

૩૪ સર્વ ઋતુઓ અનુકૂળ રહે

આ છેલ્લા (૧૬ થી ૩૪) આગલીમ અતિશયો દેવ ,

તાઓ કરે ॥ તેથી તે દેવકૃતાતિગય કહેવાય

અરિહંત પરમાત્માને બે પ્રકારની ઋદ્ધિ હોય છે એક બાહ્ય અને બીજી અંશ્ય તર અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંતવીર્યોદ્ધિ, એટલે ક્ષાયિક બાવનું જ્ઞાન, ક્ષાયિક બાવનું દર્શન, ક્ષાયિક બાવનું ચારિત્ર, ક્ષાયિક બાવની વીર્ય લબ્ધિ, હાનલબ્ધિ, લાભલબ્ધિ, ભોગલબ્ધિ, અને ઉપભોગ લબ્ધિ, એ બધી અંશ્ય તર ઋદ્ધિઓ જાણુવી અઠ મહા પ્રાતિહાય અને મમવસરણની રચનાદિ બાહ્ય ઋદ્ધિઓ જાણુવી

- ૧ અગ્રોઠ્ઠવૃક્ષ — જ્યાં ભગવતનું સમવસરણ રચાય ત્યાં ભગવતના દેહથી બારગણુ આયોપાલવનું વૃક્ષ દેવતાઓ રચે છે, જેની નીચે બેઠી ભગવત દેશના આપે છે
- ૨ સુરપુષ્પવૃદ્ધિ — એક યોજન પ્રમાણુ સમવસરણભૂમિમા, જળ-રથળમા ઉત્પન્ન થયેલ, સુગંધીદાર, પંચવર્ણના, સચિત્ત કૂલોની વૃદ્ધિ હોયજુ પ્રમાણુ દેવતાઓ કરે ॥
- ૩ દિવ્યધેવની — ભગવતની વાણીને માલવકોશ રાગ, વીણા, વાસળી આદિના સ્વર વડે દેવતા પૂરે છે
- ૪ વ્યામર — રત્નજડિત સુવર્ણની દાડીવાળા, ચાર જોડી રવેત વ્યામરે સમવસરણમા દેવતાઓ ભગવતને ચારે બાજુ વિઝે ॥
- ૫ આસન — ભગવતને બેસવા માટે રત્નજડિત સુવર્ણમય સિંહાસન દેવતાઓ સમવસરણમા રચે છે
- ૬ લામકુળ — ભગવતના મસ્તકે પાદ્મ શરદન્તુ સૂર્યના

- કિરણ, જેવું ઉઝ તેજવાગુ લામડળ (તેજનુ માડલું) દેવતાઓ રચે છે જેમા ભગવતના તેજનુ સહરણ થાય છે તે ન હોય તો ભગવતના સામુ જોઈ શકાય નહિ
- ૭ દુદુલી — ભગવતના સમવસરણ વખતે દેવતાઓ દેવ દુદુલી વગેરે વાજિત્રો વગાડે છે તે એમ સૂચવે છે કે હે ભગ્યો ! તમે શિવપુરના સાથવાહ એવા ભગવતને સેવો
- ૮ છત્ર — સમવસરણમા ભગવતના મસ્તક ઉપર ઉપરાઉપરી ચક્રતુલ્ય ઉજ્જવલ અને મોતીઓના હાથેએ મુશોભિત ત્રણ ત્રણ છત્રો દેવતાઓ રચે છે, ચારે દિશાઓના ગણતા બાર છત્ર થાય છે સમવસરણ ન હોય તો પણ આ આઠ પ્રાતિહાર્યો અવશ્ય હોય છે

આ પ્રમાણે જિનેશ્વરદેવો બાહ્ય ક્ષદ્ધિ તથા અંતર ક્ષદ્ધિવાળા હોય છે આઠ મહાપ્રાતિહાર્યની સાથે બીજા ચાર અતિશયો મેળવતા ૧૨ શુભ અરિહત પરમાત્માના હોય છે ચાર અતિશયો નીચે મુજબ —

- ૧ અપાયાપગમાતિશય — સ્વ અને પરના ઉપદ્રવને દ્રવ્ય અને બાવથી જેમણે નાશ કર્યો છે સ્વઆશ્રયિ — દ્રવ્યથી રોગાદિ અને બાવથી (૧) દાનાં તરાય, (૨) લાભાતરાય, (૩) લોભાતરાય, (૪) ઉપ લોભાતરાય, (૫) મીર્ચાતરાય, (૬) હાસ્ય, (૭) રત્નિ, (૮) અરતિ, (૯) ભય, (૧૦) શોક, (૧૧) જુગુપ્સા, (૧૨)

- કામ, (૧૩) મિથ્યાત્વ, (૧૪) અસાન, (૧૫) નિદ્રા, (૧૬) અવિરતિ, (૧૭) સગ, (૧૮) દ્વેષ પોતાના દુષ્ણોના નાશ કર્યો છે અને પરચ્છાદ્રવિ નાશ કરનાર છે
- ૨ જ્ઞાનાતિશય —જેના ઠારા લોકાલોકના સર્વ ખાવો ત્રણે કાળના સર્વ દ્રવ્ય, શુદ્ધ અને પર્યાયથી એક સમય માત્રમા જાણી શકે છે
- ૩ પૂજાતિશય —જેના ઠારા નરેન્દ્ર અને સર્વ દેવેન્દ્રોથી ભગવાન પૂજ્ય છે
- ૪ વચનાતિશય —ગંગા તરીકે વાણી પાત્રીશ શુદ્ધવાળી હોય છે જેથી દેવ, મનુષ્ય અને તિથિ ચો પોતપોતાની ભાષામા સમજી શકે છે

વાણીના પાત્રીશ ગુણો

(૧) સર્વ ઠેકાણે સમજાય તેવી (૨) ચોજન પ્રમાણ સમજાય તેવી (૩) પ્રૌઢ (૪) મેઘ જેની ગંભીર (૫) શબ્દ વડે સ્પષ્ટ (૬) સતોષકારક (૭) દૃઢ મનુષ્ય જાણે મનેજ કહે છે તેવી (૮) પુષ્ઠ અર્થવાળી (૯) પૂર્વોપર વિરોધ સહિત (૧૦) મહાપુરુષને છાજે તેવી, (૧૧) સદેહ વગરની, (૧૨) દુષ્ણ સહિત અર્થવાળી, (૧૩) કઠણ અથને સહેવી કરે તેવી, (૧૪) ન્યા જેવું ચોણે તેડુ જોવાન તેવી, (૧૫) પદ્મવ્ય અને નવતત્ત્વને પુષ્ઠ કરે તેવી, (૧૬) પ્રયોજન સહિત, (૧૭) પદ સ્વર્ના સહિત, (૧૮) પદ્મવ્ય નવતત્ત્વે પદુતા સહિત (૧૯) મધુર (૨૦) પારકો મર્મ અન્યને ન

જળાર્ધભય તેવી ચતુર્થવાળી, (૨૧) ધર્મ અથ પ્રતિબદ્ધ (૨૨) દીપ પ્રકાશ સમાન અવવાળી, (૨૩) પરનિદા અને પોતાના વખાણુ વગરની, (૨૪) કર્તા, દાળ, વિભક્તિ, ક્રિયા સહિત, (૨૫) આશ્રય કારી, (૨૬) વસ્તા મવ શુણ્ણપના છે એવું હાથે તેવી, (૨૭) ધૈયવાળી (૨૮) વિલબ સહિત, (૨૯) શ્વાતિ સહિત, (૩૦) સવને પોતાની ભાષામા સમન્નય તેવી, (૩૧) શિષ્ટ બુદ્ધિ ઉપજાવે તેવી, (૩૨) પદના અવ વિરિષ્ઠ પહે આરોપણ કરી લે તેવી, (૩૩) સાહસિકપણે બોલે તેવી, (૩૪) પુનરુક્તિ દોષ વગરની, (૩૫) સાબળનાગને ખે. ન ઉપજે તેવી એવી મહેની આપની વાણી

હે જિનેશ્વરદેવ ! આપત્રી આવા પ્રકારના C વ પુણ્યો દયવાળા છે, તેમજ અનંત શુણ્ણયુક્ત અને અનંત બાહ્ય-અભ્યંતર સદ્ધિવાળા છે, માટે આપ અનેક પ્રકારે અન્ય દેવોથી અડીયાતા છે, માટે જ અન્ય રાગી અને દેવી દેવોને છોડીને આપત્રીના શરણમા આવેલો છુ, તો આપત્રી આપના શરણમા આશ્રય આપો, એ જ મારી નમ્ર વિનવિ છે

૨૪-પાપોનુ પ્રભુ સમક્ષ વર્ણન તથા પાપનો પશ્ચાત્તાપ

હે પ્રભુ, મેં દરેક ભવોમા જીવનભર પેટ ભરવા, ॥ સા રના ભોગની પ્રપ્તિ માટે, ॥ અને વિષયવાસનાની તૃપ્તિ માટે અનેક પ્રકારનાં પાપો કરેલ છે અનેક પ્રકારના જીવોના ઘાત કર્યો છે, કરાવ્યો છે અને સારા માન્યા છે વિવિધ પ્રકારે અનેક-વાર જીકુ બોલ્યો છુ, અનેક પ્રકારની નાની-મોટી ચોરીઓ

કરી છે, વિષય માટે તો જ્ઞાન કરતા પણ જુદી ચેષ્ટાઓ કરવામા કમીના રાજી નથી, પરિશદનો જોજ તો ગળ્યો જ નથી, અને મહાન્ આરભ=સમારભ કરી દુર્ગતિ પીજ દીધીટ કઢાવવાની ઠેશીપ કરી છે

ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ અને દેવ વગેરે કરવામા જરા પણ પાછી પાની કરી નથી, એગી કલહ, જૂઠું આગ, વગેરે પાપો પણ ઘણા થયા છે, અને મિથ્યાત્વના વશથી અન્ય દેવ, ગુરુ અને ધર્મને જીવનમા સાચા તરીકે માની સત્ય દેવ, ગુરુ અને ધર્મની અવગણના-નિહાદિ કરી ભય દર પાપી બન્યો છુ આવા પાપાત્માના ઉદ્ધારક આપ છો, એરી પૃથ્વી ખાતી થવાથી આપના અશ્વે મસ્તક નમાવીને ઉભો રહ્યો છુ પાપાત્મા એવા માફે જીવન વહેણે ઠઈ જાણુ વાળુ એ આપના હાથમા છે

આપ ગુભી છો, હું નિશુલી છુ ખરેખર આપ કયા અને હું કયા ? આપ બીનરાગી, હું રાગી આપ ગ્રાત, હું કેધી આપ નિરભિમાની, હું અભિમાની આપ નિલોભી, હું લોભનો સાગર આપ સરળ હું કપટની ખાણ, આપ મમતાના સાગર, હું દેવથી ભરપુર, આ પ્રકારે પોતાના 'પાપોની નિહા કરવા દ્વારા પણ પ્રભુ સ્તુતિ કરવી અને પાપોનો પશ્ચાતાપ પણ કરવો

જિનેશ્વરદેવના ઉપકારોનુ સ્મરણુ — જિનેશ્વરદેવોએ કરેલા ઉપકારો યાદ કરવા કે છે પ્રભુ, આપ જૈનશાસનની સ્થાપના કરી મારા પર અનહંદ ઉપકાર કયો છે મારા જેવા અજ્ઞાની, અવિવેકી, મહાપાપી આત્મા ઉપર પણ આપે જે ઉપકાર

કર્થો છે, તેનું વળુન કરી મકેવા અસમર્થ હું, કેમકે આપે જૈનશાસન સ્થાપ્યું ન હોત, અને ગણધર ભગવતોને મોખ્ય ન હોત, અને ગણધર લગવતે સ્વશિષ્યોને અને પરપરાએ આચાર્યોને મુખત કરવામા આવ્યું ન હોત તો આજે જૈનશા મનની અસ્તિ ન હોત અને જૈનશામન ન હોત તો હું આજે જૈનધર્મની આરાધના કરવા માટે ભાગ્યશાળી બન્યો હોત નહિ

અરે આજે આપનો મેળાપ થયો, જૈનશાસનની અખ ઉપલે આરાધના કરતા અને જૈનશામનને વફાદાર રહી આપની આજ્ઞા મુજબ ધર્મોપદેશનું અમૃત્યદાન હોતા જોવા સાધુ ભગવતોનું પણ મીલન થયું શાવકધર્મની આરાધના કરતા બીજા ધર્મો આત્માઓનો મ યોગ થયો, પરમ પ્રભાવિત નમ રહાર મહામત્રની આરાધના, મામાયિક, ધૈર્ય, પૂતદિ ધર્મ ક્રિયાની આરાધનાના પ્રમળો એ બધું મળ્યું એ બધા ઉપકાર આપનો છે, જોવા ઉપકારી પુત્રોની નેવા ઢરવાનો મને અવમર મળ્યો એજ માફ અહોભાગ્ય છે એ પ્રમાણે અનેક રીતિએ જિનેશ્વરદેવની સ્તુતિ ઢરી આત્માને નિર્મળ બનાવવો જોઈએ

૨૭ મુખકોશ

પ્રબુપૂજા કરતા મુખકોશ અવરન બાધવો જોઈએ મુખ કોશ આઠ પડનો હોવો જોઈએ આઠ પડથી ઓછા પડ હોય તો કામ ન લાગે, કારણ કે તેથી મુખકોશનો હેતુ સચવાતો નથી મુખકોશ એ રીતે બાધવો જોઈએ કે, જેમા નાક તથા મુખ બરાબર બધાય આજે રૂમાલના મુખકોશ કરે

છે પરંતુ તેથી બરાબર આઠ પડ થતા નથી, મુખકોશ એમના છેડાનો કરવો જોઈએ આપણા નાક અને મુખનો શ્વાસ દુર્ગાધમય હોય છે, માટે દુર્ગાધથી થતી આશાતનાને ટાળવા માટે મુખકોશ બાધવાનો હોય છે

પહેલાના સમયે રાત્રી-મહારાત્રીઓની હંજીમત કરવા હંજીમ જતા ત્યારે પણ મુખકોશ બાધવાનો રિવાજ હતો. મોટા પુરૂષોની સાથે વાત કરવામાં પણ મુખ આગળ હાથ રાખવાનો રિવાજ હતો, કારણ કે મોટાઓના ઉપર ધૂક ન ઉઠે આમ પૂજા સમયે આશાતના ટાળવા માટે અવગ્ય મુખ કોશ આઠ પડવાળો બાધવો જોઈએ

૨૮ નિર્માત્ર્ય ઉતારણું

મુલુની સ્તુતિ ક્યો પછી આઠ પડો મુખકોશ બાધી પ્રથમ દિવસનું વાત્સી કેશર તથા દૂલો વગેરે-નિર્માત્ર્ય ઉતારણું દૂલોમાં ઇવજનું રહેવાનો સભવ હોવાથી નિર્માત્ર્ય વસ્તુઓ જ્યેષ્ઠાપૂર્વક ઉતારવી મોરપીંછીનો ઉપયોગ કરવો

૨૯ જળપૂજા

પછી જિનેશ્વરદેવની જળપૂજા કરવાની હોય તે જો કે જિનદેવ તો હંમેશા નિર્માજ જ હોય છે તેઓથી દ્રવ્ય અને બાવથી મળથી સવથા રહિત હોય છે, એટલે દ્રવ્યમળ પણ હોતો નથી તથા પાપરૂપ બાવમળ પણ હોતો નથી એમના શરીરે પરસેવો હોતો નથી તથા દુર્ગાધ પણ હોતી નથી પરંતુ આ આત્મા કર્મરૂપ મળથી-કાદવથી મલીન બનેલ

હોઈ જળપૂજના હેતુએ કરી મુદર ભાવના ભાવી મલીન
આત્માને નિમજા જનાવના માટે જળપૂજ કરવાની છે

પ્રભુના જન્મમહોત્સવની યાદી નિમિત્તે સ્નાત્રપૂજ સજ્જા
વાળી જગજર સમગ્ર યર્ષ મહે છે સિદ્ધામન તથા ત્રિગડાની
ગાઠવણ જોઈએ, એથી કામે કે નામે મેઘપવત ખડો હોયની
શુ ? કાગળ કે સિદ્ધામન તથા સિદ્ધાસન નીચેના ત્રણ પાટલા
એ જ મેઘપવત અને મેઘપવતની ત્રણ મેખલા હોય તેમ
અહીં પણ ભાવણ પત્રી સિદ્ધામન ઉપર જિનેશ્વરદેવનો જાણે
પાકુકવન શિલા ઉપર જન્માભિષેક કરાધ ગદ્દો ન હોય ?
તેમ ઇન્દ્રધાને હું જિનેશ્વરદેવનો મહોત્સવ કરી રહ્યો છું,
એવી ભાવના સાથે વિચાર કરવો કે, હું પ્રભુ ! ધન્ય છે તે
ઈન્દ્રોને કે જેણે આપશ્રીના જન્મમહોત્સવનો અનુપમ લાભ
મેળવ્યો છે ધન્ય છે તે દેવોને કે તેમણે પણ આવો મહાન
લાભ પ્રાપ્ત કર્યો છે વગી હાપન દિગુમરીઓને યજ્ઞ ધન્ય
■ કે જેણે અશુચિકર્મ, ગીત-ગાન આદિ કરવા ઠાસ પોતાની
પાપકપ અશુચિ દૂર કરવાની સાથે મહાન પુણ્ય ઉપાજન
કયું છે

હે પ્રભુ ! મારો આત્મા તે વખતે કયા ભવમા ભન્કતો
હયે તે ? મને ખબર નથી દેવભવ સિવાય આ લાભ પ્રાપ્ત
યજ્ઞ શકતો નથી, તે નિશક વાત છે તે સમયે દેવભવમા
કદાચ હોઈશં તે પણ મિથ્યાત્વના ચોગે કુક્ત ઇન્દ્રના હુક
મથી, કે કૌતુકથી, મિત્ર કે સ્ત્રી પી પ્રેરણાથી જન્માભિષેક
મહોત્સવમા ગયો હોઈશ તોપણ લાભ પ્રાપ્ત કરી શક્યો નહિ

હોઉ છતા અત્યારે આપ નહિ તો આપ સમ આપથીની
પ્રતિમાનો પણ જન્માભિષેકરૂપ જળપૂજા કરવાનો અવસર
સાપડ્યો છે, તેથી મારા આત્માને દેવ-દેવેન્દ્રથી પણ મહાન
માન હું

પ આમૃત (દહીં, દૂધ ધી, કેસર, સાકર)થી પ્રક્ષાલ કરવાનો
હોય છે તે પ આમૃતનો પ્રક્ષાલ કરતા વિચાર કરવો કે, ઇંદ્રોએ
મોનાના, ડપાના, રત્નો વગેરેના દરેક એક હજાર આઠ
જગણાઓ તથા બીજી સામગ્રીદ્વારા ક્ષીરસમુદ્રના પાણીથી
પ્રક્ષાલ કયો હતો, પરંતુ મારી તેવી શક્તિ નથી છતા મારા
આત્માના સંતોષ ખાતર ક્ષીર સમુદ્રના જળરૂપ પ આમૃતથી
પ્રક્ષાલ કરી મારા આત્માને ઉજ્જવલ બનાવું છું વળી ઇંદ્રોએ
ગંગા વિગેરે નદીઓના માગધ, વગ્દામ, પ્રભાસ, આદિ તીર્થોના
પાણીદ્વારા પણ પ્રભુને સ્નાન કરાવ્યું હતું, પરંતુ હું તો
માત્ર આ પાણી દ્વારા ગંગા આદિ પાણીઓની ભાવના ભાવી
મારા આત્માને નિર્ભજ બનાવવાનો એક માત્ર પ્રયોગ કરું છું

પ્રભુનો પ્રક્ષાલ થયા પછી કેમજી સ્વચ્છ, સુદર અગત્ય
છણાથી પ્રભુના શરીરને લુછવું પાણી ન રહે તેની કાગળ
રાખવી તથા કેસરવગેરે ન રહે તે પણ જરાજરા ધ્યાનમા રાખવું
જરૂર પડે તો જ ધીમે હાથે વાળકુચીનો ઉપયોગ કરવો તે
પણ બહુ જ કેમજી હાથે વાળાકુચી વાપરવી અગત્ય છણા
કરવી વખતે પ્રતિમાને બહુ ઉચી-નીચી ન કરવી, ખાસ જરૂર
હોય તેટલી જ નીચી નમાવવી, કયાથે લટકાય નહિ તેની
તેમજ પડે નહિ તેની ખાસ કાગળ રાખવી કારણ કે તે સમયે

સાક્ષાત્ જિનેશ્વરદેવ માનીને ભક્તિ કરવાની છે

અ ગલ્લુછણા હ મેશા ચોક્ષ્મા રાખવા બને તેા પોતાના ઘરના રાખવા, અથવા અ ગલ્લુછણા માટેનું કાપડ દહેરાતરમાં આપવું મારા શરીરના ઉપયોગમા લેવામા આવતું કાપડ સ સારની વૃદ્ધિ કરનાર બને છે, બ્યારે અહીં તેા ત્રણ જગતના નાથની ભક્તિ માટે થયે, એટલે જ સારનો નાશ કરનાર બનશે, એવી ભાવનાપૂર્વક કાપડ આપવું જોઈમા જોઈ એક અ ગલ્લુછણ તેા અવશ્ય જાગ મહિનામા આપવું જોઈએ સાધારણ શક્તિવાળો પણ આટલું તેા જરૂર કરી શકે છે બ્યારે અતિ શક્તિવાળા માટે તેા કહેવું જ શુ ?

વળી જિનમંદિરમા જિનેશ્વરદેવના પ્રક્ષાલ માટે એક ચોક્ષ્મા પાણીનો ઘડો પણ મૂકવો જોઈએ આવો લાભ તેા બહેનો પણ સુદર રીતે લઈ શકે છે વળી વિચારે કે અમા અમારા કુટુંબ માટે કે અમારા પોતાના માટે મસ્તક પર પાણી ઉપાડી લાવીએ છીએ, જેમા કેવળ કુટુંબાદિની સેવા કરાતી હોય છે, પરંતુ તે મોહમાત્રાધુક્ત હોઈ સ સારવૃદ્ધિ કારક બને છે, બ્યારે અહીં તેા વીતરાગ એવા નાથની ભક્તિમા વપરાયે માટે એક ઘડો જળ ભક્તિ માટે જરૂર મૂકી આવું ! આવી ભાવના રાખવી

પ્રક્ષાલ માટે ચોક્ષુ દૂધ શક્તિ મુજબ જિનમંદિરમા મૂકવું જોઈએ બલે પેટમા જોઈ વપરાય, પરંતુ જિનદેવની ભક્તિમા પ્રથમ મૂકવું જોઈએ પેટમા ગયેલ દૂધ લોહી આદિ અશુચિરૂપ થયે, બ્યારે અહિં મૂકવાથી આત્મા પાપરહિત,

નિર્મળ બની સુક્રિતનગરનો મુસાફર બનશે બીજી પણ યોગ્ય ભાવના જળપૂજા કરતા ભાવથી ખામ સૂચના એ છે કે દરેક પ્રકારની દ્રવ્યપૂજા મૌનપણે સુદર ભાવના ભાવવાપૂર્વક કરવી

૩૦ ચદનપૂજા

બીજી ચદનપૂજા કરવાની હોય કે ચદનમા ને શુભો છે તે શુભો જિનેશ્વરદેવમા સુદર પ્રકારે વિકાસ પામેવ છે, અને તે શુભો પ્રાપ્ત કરવા માટે ચદનપૂજા કરવાની હોય છે ચદનપૂજા કરતા વિચાર કરવો કે, હે પ્રભુ ! આપે અનાદિકાળથી આત્માને બંધ કરી તે તપાવતા ચાર કષાયોને શમાવી લીધા છે અર્થાત્ નાશ થયો છે; પરંતુ મારો આત્મા આ ચાર કષાયોથી સદા તપ્ત બનેલ છે, છતાં મૂઠ એવો મારો આત્મા મિથ્યાત્વ અને અજ્ઞાનને લીધે ચાર કષાયોની ઝોળખાણના અભાવે કોઈ સિવાય તો બધા કષાયોને સારા માની બેઠો છું, તેમા પણ લોભને તો મારો જીગરજાન દોસ્ત માત્ર છે

એ મારા મિત્ર મિત્ર વિના મને ચેતન પડતું નથી વારં વાર એની યાદી આવે છે આ મિત્રના પ્રભાવે મને સસારની અનેક પ્રકારની લોભસામગ્રી મેળવવાની ઈચ્છા થાય છે એના પ્રભાવે ધનદેવજ સાચા દેવ છે, માફ જીવન છે, એમ માની બેઠો છું એ માટે અનેક પ્રકારના પાપ-આરોગ કરવા સદા ઉદ્યત બનું છું અનેક પ્રકારની ચોરી વગેરે કરવાનું પણ ચૂકતો નથી એના યોગે જેલમા જવું પડે,

અપકીર્તિ અને નરકાદિ દુર્ગતિમા રખાવું પડ્યો, તેનો વિચાર માત્ર પણ કરતો નથી કારણ કે એની સાથે મારે ગાદ મેરી છે એના પર પૂરતો વિશ્વાસ છે

એ મિત્રના કાર્યો તો માયા નામની એની બહેન સાથે લગ્ન સંબંધથી જોડાયેા છે વારવાર માયાને ઉપબોગમા લીધા વિના રહી શકતો નથી માયાના યોગે સગા-સબંધી, માત-પિતા, પ્રિય મિત્રો, અનંત ઉપકારી મુદેવ, મુશુક ને મુશ્કેલીની સાથે પણ સરગતાથી વત્તતો નથી, એટલું જ નહિ પરંતુ તેમને છેતરવામા પણ પાછી પાની કરતો નથી અને રાત-દિવસ દબથી તેમની સાથે વળું છે

જે પૂવના પ્રુપયોગે કદાચ લોભમા મદ્દજતા પામુ તો માનુ કે મને જે સદ્ગુણા મળી છે, તે મારી પ્રવીણતાના યોગે જ મળી છે લોભના યોગે ગમે તેટલા વિશ્વાસઘાત, ચોરી આદિ પાપ કયા હોય તેનો પશ્ચાત્તાપ પણ થતો નથી, પણ ઉંદુ સાડ ક્યુ એમ માનુ છે વળી ધનાદિ પ્રાપ્ત થાય કે માનમિત્ર પણ આવ્યા વગર રહેતો નથી, એન્હો માશમા સો લીઝો પારો ચઢ્યા વગર રહેતો નથી આખા જગતમા રહેલ સર્વને તુચ્છ માનતો થઈ જાઉં છે કોઈપણ જે મારો દુકમ ન માને તો મારો ક્રોધમિત્ર વધારે ધાયા વગર રહેતો નથી, પછી બાકી જ શું રહે ? આમ ચારે કપાયો માશ આત્માને અનંતકાગથી તપાવ્યા જ કરે છે, છતાં દુ બધાને સ્વજન માની રહ્યો છે, એ કેટલી મારી અજ્ઞાનતા !

હે પ્રભુ, જરેજર મારા આત્માને શીતલ કરવાને આપ

જ સમર્થ ડો વળી ચદન જેમ કુહાડાથી પોતાને માગ્નારને સુવાસ આપે છે, તેમ આપત્રી પણ આપને ઉપસર્ગ કરનાર પ્રત્યે દયાભાવ સુવાસ વધાવી ઉપદાર કરનાર છે. ચદનની જેમ શત્રુ તથા મિત્ર પ્રત્યે સમભાવ ધરનાર છે. અનંત ગુણો રૂપ સુગંધયુક્ત છે તથા ગુણરૂપ સુગંધ દેલાવનાર છે. તેા હે પ્રભુ, મારા તમ આત્માને શીતલતા આપો તથા ગુણની સુગંધ આપો. એવી મારી ચાહના છે અને એ ચાહના પૂર્ણ કરવા માટે જ આપની ચદનપૂજા કરૂ છુ.

ચદનપૂજા કરતી વખતે ચદનમા કેશર, ઘનસાર, બરાસ વગેરે સુગંધી પદાર્થો પણ ભેગવવા જોઈએ. સુગંધીદાર પદાર્થોનું વિલેપન કરવું જોઈએ આ વિલેપન આપણે પ્રભુને નથી કરતા પરંતુ વાસ્તવિક રીતે આપણા આત્માના ગુણોનું વિલેપન કરીએ છીએ, એમ ભાવનું પ્રભુભક્તિ માટે દરેક વસ્તુ સારી સુગંધીદાર અને મૃત્યુવાન વાપરવી જોઈએ. છતી શક્તિએ કરકસર કરવી નહિ શક્તિ ન હોય તો થોડી પણ સારી વસ્તુ વાપરવી પોતાને તિલક કરવા સાડ લાલધુમ અને પ્રભુ પૂજા સાડ પાતળું, રેવા ઉતરે તેમ ચદન વાપરવું યોગ્ય નથી.

ચદનપૂજા કરવા માટે ચદન જોઈએ તેટલું જ લેવું અને બગાડ થાય નહિ તેનો જરૂર ઉપયોગ રાખવો. બનતા સુધી ચદન ધરતું વાપરવું જોઈએ. પ્રભુપૂજા બહુ જ વિવેકપૂર્વક કરવી નવ અગેજ પૂજા કરવાની છે. કારણકે નવ અગ પૂજા મિંક તરીકે વિશેષ પ્રકારે ગણેલ છે, તેનો હેતુ નવ અગ પૂજાના દુહાઓમા વર્ણવેલ છે નવનો અંક પણ અખંડ તથા નવ

પદના અર્થને મૂલ્યવનાર છે પૂજા કરતા પ્રભુના મુખ ઉપર ચદન ન પડે તે રીતે ધીમે ધીમે પૂજા કરવી પ્રભુપૂજા કરતા પહેલા વર્ષાવેલ સુદર સાવનાઓ સાવવી પ્રભુઅંગે પૂજા કરતી વખતે નવઅંગ પૂજના ફુલાઓનું ચિતવન કરવું

પ્રભુના પૂજનો ક્રમ આ પ્રમાણે બાજવો પ્રથમ મૂળ નાયકની, ત્યારબાદ બીજા તીથ કરો અને સિદ્ધચક્રની પૂજા કર્યા પછી તીથ કરની પૂજા થઈ શકે છે, કારણ કે સિદ્ધચક્રમાં નવ પદો છે પદો એ શુષ્ક છે અરિહંત એ વ્યક્તિ છે, અને અરિહંતપદ એ શુષ્ક છે સાધુ એ વ્યક્તિ છે, અને સાધુપદ એ શુષ્ક છે વ્યક્તિપૂજામાં નાના-મોટાનો વિચાર કરવાનો હોય છે જ્યારે શુષ્કની પૂજામાં ક્રમની બાધકતા રહેતી નથી ત્યારબાદ શુરુભૂતિની પૂજા શુરુભૂતિ પવ્વ સિદ્ધાવમ્બામાં હોય તો તીથ કરની જેમજ ક્રમ છે, પરંતુ સાધુ અવસ્થાની શુરુભૂતિ હોય તો એ મૂલિત્વ પૂજન અરિહંત, સિદ્ધ અને સિદ્ધચક્રપૂજન બાદ થાય છે, તેમજ શુરુભૂતિના પૂજન બાદ તેજ ચદનથી તીથ કરાદિની પૂજા ન થાય શુરુભૂતિ બાદ દેવ-દેવીની પૂજા કરવી એટલે સમ્યગ્દષ્ટિ હોય તો સાધમિક તરીકે તેમને મસ્તકે ચાદસો કરવાનો હોય છે ત્યારબાદ અદ્વિતીય અણિબવા અદ્વિતીયની પૂજા કરવાની નથી, એ ધ્યાનમાં રાખવું કેટલાક લોકો અજ્ઞાનતાથી લછનની, નવ ચક્રની, ઘટ વગેરેની પૂજા કરે છે તે બગબર નથી પાશ્વ નાયકપ્રભુ તથા સુપાશ્વનાથના રૂપાની પૂજા પ્રભુનું અંગ હોવાથી સાથે થઈ શકે છે

૮૧ - પુષ્પપૂજા

ત્રીજી પુષ્પપૂજા કરવાની હોય છે તે એ માટે કે, મારામા અનાદિકાળથી વિષય-વાસનારૂપ દુર્ગંધ બરેલ છે, છતાં આ વાસના મને ઘણી જ મીઠી લાગે છે દુર્ગંધ અને અશુચિથી ભરપૂર એવા સ્થાનોનું સેવન પણ ઘણું જ ગમી જાય છે, એ કેટલી મારી અજ્ઞાનતા છે ! અનાદિકાળથી માન્ય હોયે અનેક સર્વોપાધ્યાય-અનતી-અનતીવાર વિષયો ભોગવ્યા, પરંતુ મારા આત્માને તૃપ્તિ થઈ નથી

અરે ! દેવભવમા એક જ સ્થાને અસખ્યાત વર્ષો સુધી વિષયમુખ ભોગવ્યા, પરંતુ મારા આત્માને સંતોષ ન થયે. વળી જેમ જેમ વિષયમુખ ભોગવે તેમ તેમ ઇચ્છાની વૃદ્ધિ જ થતી જાય છે, પરંતુ તૃપ્તિ થતી જ નથી જેમ અગ્નિમા લોકોંકા નાખવાથી તથા સમુદ્રમા પાણી આવવાથી તૃપ્તિ થતી નથી, તેવી જ રીતે વિષય બાળતમાં મારી સ્થિતિ છે, માટે મારા આત્મામાથી વિષય-વાસનારૂપ દુર્ગંધ દૂર કરવા માટે પુષ્પપૂજા કરે છું' કારણ કે આપ પુષ્પત્રમ મુકોમળ તથા મુવાસથી ભરપૂર છો, તેથી જ આપની સેવા મારી દુર્ગંધતાને દૂર કરશે જ એવી મને પૂર્ણ ખાતરી છે

મોગરો, જાઈ, જીઈ, કેતકી, કેવડો, ગુલાબ, મયકુદ, જામુદ વગેરે અનેક પ્રકારના તાજા અને સુગંધી પુષ્પો વાપરવા પુષ્પોની સુદર આગી પણ જનાવી શકાય, છે (અહિંઆ અગરચના વખતે જે ભાવના ભાવવી હોય તે ભાવી શકાય)

પુષ્પો બગીચામાંથી જાતે લાવવા જાતે ન બની શકે તેા વિશ્વાસપાત્ર માળીદ્વારા મગાવવા માળીનો વિશ્વાસ મેળવવા કૃપણતાદિ દ્વર કરી હ મેશા ખુશ રાખવો જોઈએ

એક બહુજ ધર્મિષ્ઠ શેઠ હતા ત્રિધતિ પણ સારી હતી તેમને ચાર પુત્રો હતા, તે બધા ધર્મશ્રદ્ધા રહિત હતા, પાપના ઉદયે લક્ષ્મી ચાલી ગઈ છે તેાપણ શેઠ ધર્મક્રિના-પૂજાદિ છોડતા નથી, છેવટે ડોકરાઓ શેઠને ઘર બહાર કાઢે છે ગામ બહાર હું પડામા રતી મજુરી કરી આજીવિકા ચલાવવાપૂર્વક પૂજાદિ કરી રહ્યા છે પવનાદિનસે શેઠ પૂજા કરવા જાય છે પૂર્વ પરિશિત માવણ શેઠને એ બહુજ સુદર હાર પૂજા માટે આપે છે શેઠની પાસે હારના મૂલ્ય જોટલા પૈસા નથી શેઠ મુજબણ અનુભવે છે ત્યારે માલણ કહે છે, શેઠજ પૈસાની જરૂર નથી, આપ હાર લ્યો અને પ્રભુને આપ ચડાવો આજ સુધી આપના દાનદારા અને સુખી છીએ

શેઠ વિચારે છે કે, મરતનો હાર ન ચડાવુ છેવટે શેઠ તે દિવસના ખોરાની ખર્ચ માટે રાખેલ આઠ આનાથી હાર ખરીદે છે અને પ્રભુભક્તિ સુદર લાવપૂર્વક કરે છે અને તેના પ્રભાવે સુખી થાય છે ડોકરાઓ પણ ધર્મા બને છે

એવી જ રીતે કુમારપાળ મહારાજાએ પૂર્વભવમા માત્ર પાંચ કેડીના ફૂલોથી જિનેશ્વર દેવને ચડાવવા દ્વારા અહાર દેશ પ્રાપ્ત કરાવનાર પુણ્ય પ્રાપ્ત કયુ , છતાં એ વિશેષ ક્ષણ નથી વિશેષ ક્ષણ તેા એ કે કુમારપાળ મહારાજાએ પોતાના જીવનને અહિં સામય બનાવી એક અહિં સક નૃપતિ તરીકે જગતમા

પ્રસિદ્ધિને પામ્યા અરે ! એટલું જ નહિ પરંતુ મતધારી મહાન શ્રાવક બની જૈનશાસનની ભૂરી ભૂરી પ્રભાવના કરવા દ્વારા ગણધરપદદાયક ઠમ ઉપાજન કરું, માટે જાગ્યશાળી આત્માઓએ પુષ્પપૂજા પ્રત્યે આદરભાવવાળા બની પ્રભુને પુષ્પપૂજા કરવી

પુષ્પપૂજા કરતા પુષ્પની પાખડીઓ તૃપ્તિ ન જાય તેવું ખાસ ધ્યાન રાખવું જોઈએ સોયથી વિધવા પણ ન જોઈએ હાર બનાવવો હોય તો પુષ્પો દોરાથી બાંધવા જમીન પર પડેલા પુષ્પો ચડાવવા નહિ પુષ્પો લીધા બાદ નાખી નીચેના ભાગમાં રાખવા નહિ, વામી પુષ્પો ચડાવવા નહિ આ બધી બાબતોનો ઉપયોગ જરૂર રાખવો

૩૨ અગરચના

શક્તિશાલી આત્માઓએ પ્રભુ પ્રતિમાને હંમેશા સુદર પ્રકારની અગરચના કરવી જોઈએ સુદર સ્તનજડિત હીરા માણિકનો મુશુટ, તથા બીજા પણ હીરા, માણિક, નીલમ આદિ ઋવેશતની રચના કરી શકાય છે બાદલુ, વરખ, કંટોરાદ્વારા પણ અનેક પ્રકારની અગરચના કરી શકાય છે કેટલેક સ્થળે અત્તર વગેરે સુગંધી પદાર્થો અગરચના સમયે પ્રભુના મુખ ઉપર લગાવાતું જોવામાં આવે છે

આ અગરચના કરતાં આ પ્રમાણે ભાવના ભાવવી કે, જેમણે વિશાળ રાજ્યને છોડી સંયમનો સ્વીકાર કર્યો, જેમણે નવ નિધાન, ચાંદરત્ન, છ પાડની ઝડિ, બત્રીશ મુકુટબદ્ધ રાજા

એની સેવા, સોજ હજાર ઘણોની સેવા, ઘોસક હજાર અતે
 હરી વગેરે સર્વ વસ્તુઓને તૃપ્તિવત્ હોયી સયમ સ્વીકાયો
 બ્યારે મારી પાસે રહેવાને ઘરનું ઘર નથી, સ્ત્રી દેવી મળી
 છે? તે તો મારો આત્મા જાણે છે પુત્રાદિ મારા પ્રત્યે દેવા
 વિનયી અને ભક્તિયાળી છે, તે પણ મારો અપમા જાણે છે,
 નામિ ઘરમાં કોઈ વસ્તુ મોઢ પમાડે એવી નથી, હતા કોણ
 જાણે મારામા મમતા ઘર કરી બેઠી છે હે પ્રભુ! નગની
 પ્રિયતામા દમયતીએ જેમ સાસારિક મમતા મારવાને માટે
 પૂર્વભવમા તિલકદ્વારા અનરચના કરી, તેમ હું પણ અન
 રચના કરૂ છું

૩૮ ધૂપપૂજ

એથી ધૂપપૂજ કરવાની હોય છે ધૂપ સુગંધી પદાર્થ
 હોવો જોઈએ એવે કે દયામ, બનીયામ, કૃષ્ણામરૂ, ગંધ
 વટી, તુલક વગેરે હોવો જોઈએ. અશુદ્ધ વાતાવરણ ધૂપથી
 શુદ્ધ થાય છે, તેથી હૃદયસરમા ત્રણે કાળ ધૂપ કરવાનો હોય
 છે ધૂપને જગાઠ થાય નહિ તથા ચોખ્ખે રથને ધૂપ મૂકવો
 એ ખાસ ધ્યાનમા રાખવું ધૂપપૂજ મિથ્યાત્વરૂપ દુર્ગંધ દૂર
 કરવા માટે કરવાની છે આત્માનું સુખ્ય રીતે અચાનક જ
 કોઈ હોય તો એક મિથ્યાત્વ જ છે મિથ્યાત્વ લાગ્યું એટલે
 મોહરાજની પકડીનો પ્રારણ મિથ્યાત્વનો નાશ એવે મોહ-
 રાજની સાહા સાનની પનોતિ બેઠી સમજવી ધૂપપૂજ કરવાથી
 વિનયધર રાજની જેમ અતિ દુર્ગંધયુક્ત શરીર પણ સુગંધી
 દારૂ બને છે. સદા ધૂપની ઉપગતિ હોય છે, તેમ ધૂપપૂજ

ઠારા આત્માની ગતિ ઉર્ધ્વ બને છે, યાને આત્મા પરમગતિ એટલે મોક્ષગતિ પામે છે એ આ દૂષપૂજાનું ફળ છે

૩૪ દીપકપૂજા

પ્રાથમી દીપકપૂજા કરવાની હોય છે દીપક એ માગલિક વસ્તુ છે ભાવદીપકની પ્રાપ્તિ માટે દીપકપૂજા બતાવી છે ભાવદીપક એટલે સમ્યગ્જ્ઞાન દીપકથી જેમ અધિકારનો નાશ થાય છે તેમ ભાવદીપકરૂપ સમ્યગ્જ્ઞાનથી અજ્ઞાનરૂપ અધિકારનો નાશ થાય છે

હે પ્રભુ ! માટે આત્મા અજ્ઞાનથી સસારમા અથડાય છે ખરી રીતે અજ્ઞાન એજ દુઃખનું મૂળ છે અજ્ઞાની આત્મામા વિવેક પ્રગટતો નથી અજ્ઞાની આત્માનું જીવન પણ કન્તાં પણ ભૂડું હોય છે અજ્ઞાની આત્મા સંસ્કાર વિદુજો હોય છે અજ્ઞાની આત્મા પુણ્ય, પાપ, હેય, જેય, ઉપાદેય, ભક્ત્ય, અભક્ત્ય, પેય, અપેય વગેરે પણ જાણતો નથી અજ્ઞાની આત્માને આરભ, સમારભ, વિષયાદિનાં નતીજનું જ્ઞાન જ હોતું નથી

કેટલાક આત્માઓ જિયારા સસારમા પેટ ભરવા, વિષ યાદિ વધારવા, સસાર વૃદ્ધિ કરે તેવા પ્રકારના ભણતરને પણ જ્ઞાન માની, જ્ઞાન અને અજ્ઞાનના વિવેકને વિસરી જાય છે જ્ઞાન તો તેજ કહી શકાય કે, જે અજ્ઞાનરૂપ અધિકારમા, વિષયાદિરૂપ ઉજ્જડ માર્ગમા અથડાતા આત્માને વિવેકાદિ સુમાર્ગમા લાવે અને જ તે આત્માને સસારથી મુક્ત કરે તે

એલે કે જ્ઞાન તો જીવનમાં વિવેક, વિનય, નીતિ, સ્વાર્થ ત્યાગ, કરુણાભાવ, વાતસલ્યભાવ, વૈરાગ્ય ત્યાગ અને સંસારનો નાશ, યાને મોક્ષ આણે છે જ્યારે સંસાર પ્રત્યેનો રાગ, ત્યાગ પ્રત્યે અણુગમો, સ્વાર્થવૃત્તિ, દયાનો અભાવ આદિ જીવનમાં લાવનાર કહેવાતા જ્ઞાનને અજ્ઞાન જ માનવાનું હોય છે.

આવું અજ્ઞાન મારા જીવનમાં ઘર કરીને બેઠેલું છે, તેને દૂર કરવા માટે જ આપની દીપકપૂજા કરે છું, યાને મતિ, શ્રુત, અવધિ, મનપર્યંચ અને અતે ડેવજ્ઞાન મેળવવા માટે જ દીપકપૂજા કરી રહ્યો છું એવી ભાવના બાવું છું.

જિનમંદિરમાં દીપક માટે ઘી પોતાના ઘરનું જ લાવવું જોઈએ આજકાલ ધીના દીવાઓને બદલે ઇલેક્ટ્રીકનો ઉપયોગ થાય છે તે બહુ જ વિચારણીય છે ઇલેક્ટ્રીકનો વધુ પાવરવાળો ગ્લોબ ભગવાનની સામે મૂકવાથી ઉષ્ણતાના કારણે પ્રતિમાના પાયાણીની સ્નિગ્ધતા દૂર થઈ જવાના કારણે પ્રતિમાનું આયુષ્ય ઘટી જવાથી ભયકર આશાતના ખડી થાય છે, તેમજ ઇલેક્ટ્રીકની ઉત્પત્તિમાં મહાહિસા હોય કે વગેરે કારણોથી ઇલેક્ટ્રીક ન વાપરવી એ જ હિતાવહ છે. 'ધીનો દીપક સ્પીટળ હોઈ પ્રતિમાને જરા પણ હુકશાન થતું નથી.' તેમ ધીના દીપક દ્વારા ભાવના પણ સુદર પેદા થતી હોઈ 'ધીનો દીપક કરવો એ જ વિશેષ મુયોગ્ય' છે. આ બાબતમાં દ્રવ્યોને વિશેષ ખ્યાલ રાખવાની જરૂર છે.

૩૫ દર્પણપૂજા

દર્પણપૂજા કરતી વખતે આત્માએ દર્પણમાં પોતાનું તથા ભગવાનનું પ્રતિબિંબ જોઈ જ નેની સરખામણી કરવાની હોય છે. ભગવતનું સ્વરૂપ શુદ્ધ સ્વરૂપમય કર્મભંજી રહિત, નિર્મળ શ્વેતિક જેવું, તેમ અનંતજ્ઞાનાદિમય, અખંડ જ્યોતિ મય, અસંખ્યાત પ્રદેશી શુદ્ધ સ્વરૂપ છે. મારો આત્મા પણ આવો શુદ્ધ સ્વરૂપમય છે, પરંતુ કર્મના આવરણ ભાગવાથી આત્મા સત્તાએ શુદ્ધ સ્વરૂપ હોવા છતાં અશુદ્ધરૂપ છે.

જેમ સોનું શુદ્ધ હોવા છતાં માટીના યોગે માટી જેવું દેખાય છે તેવી મારી સ્થિતિ છે. મલીન સુવર્ણ કોઈક કનક શુદ્ધિકારકના હાથમાં જાય તો અવરન શુદ્ધ સુવર્ણ થઈ જાય છે, તેમ મારો આ મલીન આત્મા પણ સુદેવ, સુશુર અને સુધર્મના શરણે જાન તો આપના જેવું શુદ્ધ સ્વરૂપ પામે જ એ નિવિવાદ વાત છે અને એ માટે જ દર્પણપૂજા કરી રહ્યો છું.

૩૬ નાટકપૂજા

પ્રભુ આગળ વિધવિધ પ્રકારના નાટક પણ કરવાના હોય છે, એ પણ ભક્તિરૂપ છે. સૂર્યોભદ્રે પ્રભુ મહાવીર પરમાત્મા આગળ બીજીશબ્દ નાટકો કર્યા હતા. ખુદ શાયણે પણ અષ્ટાષ્ટક પર્વત ઉપર પોતાની પત્ની મંદોદરી સાથે નાટક કરી તીર્થ કર નામકર્મ ઉપાર્જન કર્યું હતું. નાટકપૂજા કરતાં એવી ભાવના ભાવવી કે, હું આ સંસારમાં વિષયની તૃપ્તિ માટે અનેક પ્રકારના નાટકો કરી ચૂક્યો છું.

જોમ મહારી પોતાના સ્વાયં ખાતર માકડાને નચાવે છે તેમ માકડું નાચે ને ખુશ થાય પરંતુ પૈસા તો મહારી લે છે અને ખ્યાતિ પણ તેની થાય છે અને મારે તો ફક્ત પેટ ભરવા પૂરતું અન્યથા પણ મળતું નથી, પરંતુ નાવીને ફક્ત થાક જ પ્રાપ્ત કરવાનો રહે છે, આ વાત માકડું સમજી શકતું નથી, તેમ કમરાલજી અને સસારમા ધણા નાચ નચાવ્યા હતા અને કંઈપણ વિષયશુભ મળ્યું નહિ અને કમજ ધનો કરી અનંત દુખ પ્રાપ્ત થયું તે વાત હું પણ સમજી શક્યો નહિ

હે નાચ ! દેવ, તિથ વ્ય, રાય, રક, દેવેન્દ્ર નરેન્દ્ર, ધનવત, નિર્ધન, શેક, નોકર, પતિ, પત્નિ, માતા, પિતા, પુત્ર, જાહેન, મામા, મામી, કાકા કાકી ઇત્યાદિ અનેક સભ્યધવાળા જોવા વેશો, સસારમા અનતી-અનતીવાર ભજવ્યા છે વળી આલોકમા પણ લોકને રીઝવવા ખીબા પણ નાટકો ધણા કર્યા છે, પરંતુ આપની આગળ સારા ભાવે ભવનાટકનો અંત કરવા જોકે પણ નાટક થયું નથી અને જો કંઈ હોત તો મારી આ દયા તરી ન હોત હે પ્રભુ ! આ નાટક કરવા દ્વારા આ સસારના નાટકો કરવાનો અંત આવે જોમ ચાહના કરે છું વતમાનમા નાચ કરવાની પ્રથા પણ નાટકરૂપ છે, માટે નાચતી વખતે પણ ઉપર મુજબ ભાવના ભાવવી

૩૭ ચામરપૂજા

પ્રભુ આગળ ચામર વિજયુ ભેઈંજી ચામર વિજતા ચામર

નીચેથી ઉપર જાય છે દેવ, મનુષ્ય, તિથંચ, નરકગતિરૂપ નિચાણુમા રહેવ આત્માઓ આ પૂર્ણદારા ચામરની જેમ ઉચે જાય છે યાને મોક્ષગતિ પામે છે હું પણ ચારગતિરૂપ ખાડામા પડેલો છું આજે મને મહાન પુરુષોદયે આપની આ પૂર્ણ રૂપ ભક્તિદારા ઉચે (મોક્ષે) જવાનો અવસર મળ્યો.

શાસ્ત્રમા ભક્તિને મુક્તિની દ્વિતિ તરીકે વર્ણવેલ છે જેમ દ્વિતિ વિરહી સ્ત્રી અથવા પુરુષનું કાર્ય સાધી આપે છે, તેમ આ ભક્તિ દ્વિતિ પણ મારો તથા મુક્તિ રૂપી સ્ત્રીનો મેળાપ કરી આપે એમ છે, માટે તો ગીમાન યશોવિજયજી મહારાજ જેવાએ પ્રભુ સ્તુતિ કરતા કહી દીધું કે, મારે મુક્તિની પણ જરૂર નથી, જો મને ભક્તિ મળી જતી હોય તો કાવળ કે ભક્તિ મુક્તિ સાથે સંયોગ કરાવ્યા વિના નથી જ રહેવાની હે પ્રભુ! આપની ભક્તિનો ચમત્કાર કોઈ અદ્ભુત છે તારી ભક્તિએ તપ, ઠાન, શિયલ, સમક્ષિત, દેશવિરતિ, સર્વવિરતિ, અપ્રમતદશા, કેવળજ્ઞાન અને અતે મુક્તિનો મેળાપ અનેક આત્માઓને કરાવી આપ્યો છે ધન્ય છે તારી ભક્તિને! અને ધન્ય છે જોની કાર્યવાહીને!

૩૮ અક્ષતપૂજા

છટ્ઠી અક્ષતપૂજા કરવાની હોય છે, એટલે કે આ પૂજામા પ્રભુ આગળ નદાવર્ત અથવા સાચીયો પુરવાનો હોય છે અખ ઠ અને ઉચા પ્રકારના ચોખા વાપરવા બેઠએ અક્ષતપૂજાથી અક્ષય સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે શક્તિશાલી આત્માએ તો રત્નનો સાથીઓ પુરવો બેઠએ મહાવીર પરમાત્માનાં પરમ

ગંગી સમ્યગ્દષ્ટિ શ્રીમાન ઐલ્લિક મહારાજ હ મેશા જે દિશામાં
સગવત વિચરતા હતા તે દિશામાં મોનાના ૧૦૮ જવલાનો
સાથીઓ પુરતા હતા,

સાથીઓ પુરતા બાવના બાવવી કે, સાચીયાના ચાર પાખડા
ઠે તે દેવ, મનુષ્ય, તિય ચ ને નરક એ ચાર ગતિ છે અના-
દિકાળથી આત્મા ચાર ગતિ પૈકી તિય ચ ગતિ એવી મુક્ત
નિગોદમાં હતો. બોદ રાજલોકમાં મુક્તનિગોદના અસખ્યાત
ગોળા છે, એકેક ગોળામાં અસખ્યાતી નિગોદ છે એક
નિગોદમાં અનતાનત છવો ઠે શરીર એક અને તેમાં અનત
છવો હોય તે નિગોદ કહેવાય તેઓ આહાર, તથા શ્વામે
શ્વાસ પણ માથે લે છે, આને સાધારણ પણ કહેવાય છે એક
કોટડીમાં ૨૫ સમાઈ શકના હોય અને તેમાં ૫૦ કે ૧૦૦
બરે તો કેટલી મુજવણ અને દુખ થાય ? તો પછી એક
શરીરમાં એક સમાઈ શકે તેમાં અનત છવોને રહેવાનું થાય
ત્યારે એ છવોને કેટલું દુખ થતું હશે ? તે તો જ્ઞાની, કે
પોતાના આત્મા સિવાય કોણ બાળી શકે ?

અરે એક શ્વાસોશ્વાસમાં પણ મારા છવે ૧૭૫ બંધ કર્યા
એટલે એટલી વારમાં ૧૭-૧૮ વખત જન્મ પામ્યો અને
મરણ પામ્યો તે સમયે એ કેટલું દુખ લોગબ્યુ તે તો મારા
આત્મા જ, બલે ત્યાં એક છવને મળતા આહારના અનતમાં
સાગને જ આહાર મારા છવને મળતો હતો વળી આપુ
આહાર તથા રહેઠાણ સખધી લયકરે દુખ પણ મારા
આત્માએ અનતાનત પુરુગવ ધરાવતીન કાળે મુખી

ભોગવું છે, તેમજ ત્યાં મને વારવાર એ ભાવના પણ થતી હતી, કે આ મારી સાથે રહેવા અનંત આત્માઓ મરણ પામી જાય અથવા દૂર ખસી જાય તો મને એકલાને જ આ રહેવા તથા ખાવાનું મળે, એમ ત્યાં તીવ્ર અશુભ ભાવનાઓ ભાવવામાં બાકી રાખી નથી.

અચાનક ઈર્ષ્ય પરિણતિએ મારાં આપવાથી મુક્તિનિગોહથી મારો આત્મા બાહર નિગોહમાં આવ્યો. એટલે બટાટા, લસણ, કુળળી આદિ ઈદમૃગમાં ઉત્પન્ન થયો. ત્યાં ભરબભરમાં નકાનાં ત્રણ શેરમાં વેચાયો. ત્યાં એક મોચના અન્નભાગ જેટલામાં અનંતાણવો સાથે રહેતો હતો. ત્યાં મારી એની કથર્થના થઈ કે, મને છોલવામાં, કાપવામાં, ચોકવામાં, તળવામાં, અને વધારવામાં આવ્યો. તે સમયે હું આવું હું ખોગવતો હતો. હે પ્રભુ! આ મારી કયા હતી, પછી પ્રુથ્વના થોગે હું માટી, પાણી, અગ્નિ, પવન, અને પ્રત્યેક વનસ્પતિ રૂપે ઉત્પન્ન થયો, ત્યાં પણ અસંખ્યાત કાળ મુખી મારા આત્માએ અનંતા હું ખો ભોગવ્યાં અમારું હું ખો પ્રગટ કરવાની ઇદ્રિય મળી નહિ એટલે મૌનપણે હું ખો ભોગવવા પડ્યા.

ત્યાર બાદ ભેદદ્રિય, તેષદ્રિય, અઉરિદ્રિય અને અસરી તિર્થંચ પચેદ્રિય રૂપે અવતર્યો તે સ્થળે પણ મારા આત્માએ પરાધીનપણે હું ખો ભોગવવામાં બાકી રાખી નથી, પછી સરી તિર્થંચ પચેન્દ્રિય જન્મ લીધો. ત્યાં પરાધીનપણે ભૂખ, તૃષ્ણા, તાડન, મારણ, વધ અને બંધનના સંખ્યાત કાળ પ્રમાણે હું ખો સહન કર્યો વળી સિહ, સર્પ આદિ હિંસક જીવોમાં પાપ

કરી નરકગતિનો ખુસાર પશુ બન્યો. નરકગતિમાં જોહામા જોહુ દશ હજાર વર્ષ અને વધુમા વધુ ૩૩ ત્રાસરોપમ નમાવુ આપુન હોય છે, જોટલે કે નરકગતિમા અસખ્યાત કાળ સુધી મારો વાસ થયો, ત્યાં ભયકર શીતવેદના અને ઉષ્ણવેદના સહી.

તેમ એક સાથે નરકમા પાચ કોડ, અડસઠ લાખ, નવાણું હજાર, પાચતો ચારાગીથી અધિક રોગો હોય છે, તે પશુ સજ્જા કુભીપાકની ભયકર વેના, પેતરપ્પી નદીના અન્યત ગરમ અને લોહી-પ્રભી ભરેલ પાણીનું પાન, તલવારની ધાર જેવી ભૂમિની સ્પર્શનાના દુખ, પરસ્પર થતી વેદના, પરમાધામીના ભયકર દુખો, આમ ત્યાં કમકમાટી ઉપશ્લેષે તેવા દુખો સહન કર્યો.

મનુષ્યભવમા પશુ જન્મમા જોમવેલી વેદના અને જન્મ સમયની ભયકર વેદના યાદ કરતા-કરતા તો આત્મા ત્રાસી ઠે તેમ છે, છતાં સસારના જોહમા અધ બનેલ આત્મા જન્મ બાદ બધું ભૂલી ભય છે બાળ્યાવસ્થામા પરાધિનતા, યૌવના વસ્થામા કામની વિઠબના, વૃદ્ધાવસ્થામા શારીરિક વેદના, દરિદ્રતા, રોગ-સતાપની વેદના, મુત્રવિયોગ અને શ્રીવિયોગ વગેરે અનેક પ્રકારના દુખ તથા મરણની ભયકર પીડા મારા આત્માએ અનતીવાર જોગવી ■

તથા દેવભવમા પશુ ઈર્ષ્યા, લોભ, કામની કારમી કતલ વગેરે અનેક પ્રકારની માનસિક, ઉપાધિઓરૂપ વેદના સહન કરી અનત કર્યો ઉપાજન કરી ચારે ગતિમા અનતી-અનતી

વાર ઉત્પન્ન થયો ને મરણ પામ્યો આમ ચારે ગતિમા
રખડવામા કશી પણ કમીના ન રાખી

હે નાથ ! આજે આ અક્ષતપૂજા (સાથીયો) દ્વારા આવા
પ્રકારનું માફ ભવજનમણુ અને જનમણુમા વેઠેલી ભય કર
વિઠાવનાને યાદ કરી સારસરસને દૂર કરે છું, અને અક્ષય
સુખ (મોક્ષ) મેળવવા આપ જેવા નાથની પૂજા કરે છું

૩૯ નૈવેદ્ય પૂજા

સાતમી નૈવેદ્યપૂજા કરવાની હોય છે જોટલે અખંડ,
ઉત્તમવય ચોખાનેા સાથીયો પૂરી બાદ સાથીઆ ઉપર નૈવેદ્ય
મૂકવાનું હોય છે નૈવેદ્યમા શુદ્ધ અને સારા કદેક જાતના
પક્વાણો મૂકવા જોઈએ સાકર વગેરે પણ મૂકી શકાય
હ મેશાં પોતાના ઘેર બનાવેલ શુદ્ધ દાળ, લાત, રોટલી,
શાક વગેરે પણ મૂકી શકાય છે અર્થાત્ પોતાના ખાવા માટે
હ મેશાં બનાવાતી રસોઈ પણ આવક પ્રભુ આગળ નૈવેદ્ય
તરીકે મૂકી શકે છે

નૈવેદ્ય મૂકતા આત્માએ વિચારપૂર્વક પ્રભુને જણાવવું કે,
આ સ સારમા આત્માને ભટકાવનાર ચાર સ જ્ઞાઓ છે
આહાર, ભય, મૈથુન અને પરિગ્રહ જે ચાર સ જ્ઞાઓ અનાદિ
કાળથી આત્માને લાગેલી છે અર્થાત્ આ સંસ્કાર આત્મા
સાથે અનાદિકાળથી છે પ્રગટ કે અપ્રગટ ચારે સ જ્ઞા જીવમાત્રમા
હોય ॥ સામાન્ય રીતે તિર્થ યગતિમા આહારસ જ્ઞા, મનુ
ષ્યગતિમા મૈથુનસ જ્ઞા, દેવગતિમા પરિગ્રહ અને નરકગતિમા
ભયસ જ્ઞા હોય છે

વનસ્પતિમા પણ આ ચાર સસા પ્રગટપણે દેખાય છે આહાર સસા તો જાડમા પ્રત્યક્ષ છે, કારણ કે તેમને જમીન દ્વારા આહાર અને પાણી ન મળે તો જાડ ઉગી શકતું જ નથી પાણીનું પોષણ મળવાથી જ વૃદ્ધિ પામે છે, નહિતર સુકાઈ જાય છે, તેથી આહારમના જાડમા છે કેન્દ્રાઢ જાડ યુવાન સ્ત્રીના મુખના તાબુલ છાટવાથી કે આલિંગન દેવાથી તથા હાવભાવ કે કટાક્ષથી તરત ફળે છે પરંપ્રામા નર ને માદા (સ્ત્રી) બે જાડ હોય છે નરનો પરાગ માદાના ફૂલમાં પડવાથી ફળ આવે છે, માટે નર ને માદા બે જોડે વાવવા પડે છે, એથી મેથુન સસા પુરવાર થાય છે લલમળી વેલમા ભયસસા જણાય છે તથા પરિગ્રહ સસા સફેદ આકડા વખેરેમા હોય છે, કારણ કે સફેદ આકડો જે જગનામા ધન હોય ત્યા જ ઉગે છે અને ફાટ્યો ફુટ્યો રહે છે આમ દરેક જીવમાત્રમા ચાર સસા હોય છે પરંતુ એ ચાર સસામા આહારસસા પ્રગટપણે દરેક અવસ્થામા વધારે જણાય છે, કારણ કે તેનું સેવન જીવે દરેક જીવમા અને દરેક અવસ્થામા વિશેષ કરેલું છે

આહારના ચોગે જ વિષયની વૃદ્ધિ થાય છે આહારનો જાડ સખધ શરીર સાથે જ મેથનો છે ત્યા સુધી શરીરની હયાતિ છે, ત્યા સુધી આહારની જરૂર પડયા વિના નથી રહેતી દિગબરો કેવલી ભગવતો આહાર કરતા નથી એમ માને છે, પરંતુ તે માન્યતા સત્યથી વેગળી છે કારણ કે ઔદારિક શરીર ટકે છે તે આહારના ચોગે જ એ આહાર ન કરે તો કેણ પૂર્વકોઢના આયુષ્યવાળા કેવલી ભગવતને નવ વર્ષની ઉમરે કેવલજ્ઞાન થયેલ હોય તો નવ વર્ષ જોઈ જોવા પૂર્વકોઢ વધ

મુધી એ આત્મા શરીર કેવી રીતે ધારણ કરી શકે ? વળી વેદનીય ક્રમ તો કેવળી ભગવતોને પણ હોય છે કુધા વેદ નીયતા યોગે જ કુધા ઉત્પન્ન થતી હોઈ કેવળીઓને પણ આહારની તો જરૂર પડે જ માટે જ્યાં મુધી શરીર છે ત્યાં મુધી આહાર પણ છે જ

પ્રશ્ન—જ્યારે આહાર છે તો સંસાર છે, તો પછી કેવળી ભગવતોને આહાર છે તો તેમને પણ સંસાર રહેવાનો એમ માનવું પડ્યો ને ?

ઉત્તર—પણ એ વાત યુક્તિસંગત નથી, કાગળ કે સંસાર સુખની તૃપ્તિ અર્થે ચા રસના (જીભ)ની લાલસાથી કે ઇન્દ્રિયોના પોષણાર્થે કરાતો આહાર સંસારનું કાગળ બને છે, પરંતુ માત્ર દેહ ટકાવવા માટે, સંયમાર્થે કરાતો આહાર સંસારનું કારણ બનતો નથી, પરંતુ આત્મકલ્યાણનો સાધક બને છે, એટલે કે સંયમાર્થે કરાતો આહાર અનુક્રમે અણાહારીપદ (જ્યાં આહારની આવશ્યકતા નથી) ની પ્રાપ્તિ કરાવતો હોય છે

એટલે કહેવાનું કે ચારગતિરૂપ સંસારમાં આ આહાર સંસાર અન્ય સંસાર કરતા વિશેષ છે અને આહારસંસારના અભાવે અણાહારીપદની (મોક્ષ) પ્રાપ્તિ થાય તે સ્વાભાવિક છે આવું અણાહારીપદ પામવામાં નૈવેદ્યપૂજા સુદર ભાવ લાજવે છે, એટલા માટે જ હે પ્રભુ ! આ નૈવેદ્યપૂજા હું કરી રહ્યો છું

૪૦ કૃષ્ણપૂજા

હવે આક્રમી કૃષ્ણપૂજા કરવાની હોય છે, સાથીયો કયા બાદ ઉપર ત્રણ ઢગલી તથા તેના ઉપર સિદ્ધશિલા તથા વથમા બિન્દુ કરવાનું હોય છે ત્રણ ઢગલી સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યગ્ચાત્રિની સૂચક છે બ્યારે સિદ્ધશિલા તથા બિન્દુથી જો સૂચન થાય છે કે, ચૌદ નજલોકના છેડે આવેલી ૪૫ લાખ યોજન લાંબી-પહોળી અને આઠ યોજન (મધ્યમા) જાડી અને છેડે માખીની પાખ જેવી પાતળી તેમ મૃદીક જેવી નિર્મળ જોરી સિદ્ધશિલા ઉપર એક યોજનના ચોવીસમા ભાગમા આવોકને સ્પર્શીને બિન્દુરૂપ સિદ્ધભગવતો રહેલા છે

માધીયા ઉપર નેવેલ મૂક્યા પછી ત્રણ ઢગલી કરતા ભાવના ભાવવી છે, હે પ્રભુ ! અણાહારીપદની પ્રાપ્તિ માટે સાધનની અવશ્ય આવશ્યકતા હોય છે અણાહારીપદ માટે સાધન તરીકે સમ્યગ્દર્શનાદિ રત્નત્રયી જ છે આ ત્રણ ઢગલી દ્વારા રત્નત્રયીની આપની પામે માગણી કરે છું

પૂર્વધર શ્રીમાન્ ઉમાસ્વાતીજી મહારાજે તત્ત્વાર્થ સૂત્રમા મૈત્રાભાગંતુ વચ્ચે કરતા પ્રથમ સૂત્ર સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રાણિ મોક્ષમાર્ગ મૂકેલ છે આ મૂત્ર નૈનયાસનના મુખ્ય સિદ્ધાન્તરૂપ છે અર્થાત નૈનયાસનરૂપ છે નૈનયાસનમા ત્રણ વસ્તુ મુખ્ય છે અદ્વા, જ્ઞાન અને વતન એટલે દર્શન, જ્ઞાન ને ચારિત્ર પરંતુ દર્શનાદિની સાથે સમ્યગ્ ચળદ મૂકેલો છે તેનો અર્થ એ છે કે, સમકિત સહિત દર્શન, જ્ઞાન ને ચારિ

ની કિમત છે જ્યાં સુધી સમકિત ન પમાય ત્યાં સુધી દર્શનાદિની કિમત કંઈ પણ નથી, માટે સમકિતની પ્રાપ્તિ માટે ખૂબ પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે

મોક્ષ મેળવવા માટેનો આત્માનો નિર્ણય એવું નામ જ સમ્યક્ત્વ છે, અથવા જિનેશ્વરદેવે જે તરવો જે હેતુપૂર્વક બતાવેલ છે તે રીતે તે તરવો સત્ય જ છે આવા પ્રકારની દૃઢ થકા તેવું નામ સમ્યક્ત્વ

સિદ્ધશિવા ઉપર ફળ સુકવાદારા એમ જણાવવા માંડ્યું કે, હે પ્રભુ ! સિદ્ધશિવા ઉપર રહેલ સિદ્ધાવસ્થા પ્રાપ્ત કરવા રૂપ ફળની મારી ઈચ્છા છે, માટે આપની આગળ ફળ સુકું છું નૈમિત્તિક, રાજા, દેવ, ગુરુ એમની આગળ અવશ્ય ફળ સુકવાનું હોય છે, કારણ કે ફળદારા જ ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે, માટે જિનમહિરમા પ્રભુ દર્શનાર્થે જતા ચોખ્ખા, બહામ વગેરે લઈને જવું જોઈએ અર્થાત્ ખાલી હાથે ન જવું જોઈએ

અત્યાર સુધી અજ્ઞાનતાના યોગે આપની સમક્ષ પશુ સસા રફળની જ માગણી કરી એથી આ સસારમા ઘણું રખડ્યો છું, કારણ કે હે નાથ, અત્યાર સુધી સાચું સુખ કયું હતું ? તેવું જ મને જ્ઞાન નહોતું અત્યાર સુધી તો હું ખાવા-પીવામા, પાચે ઇંદ્રિયોના લોભમા, ઘરમા, કુટુંબ પરિવારમા, બ્રી-પુત્રાદિની પ્રાપ્તિમા જ સુખ માની બેઠો હતો મારા સમગ્ર સસારી જીવનમા આ સિવાય કયો પણ અનુભવ કયો જ ન હોતો. આત્મા શું ચીજ છે ? તેવું જ્ઞાન જ નહોતું હું તો શરીર

એજ મારો આત્મા અર્થાત્ આત્મા અને શરીર એક જ માનતો હતો, પરંતુ પૂર્વના કેઈ પુણ્યાનુબંધી પુણ્યથી અચાનક દરેક પ્રકારની ધમ સામગ્રી સહિત મનુષ્યભવ મળ્યો અને જિનેશ્વરદેવ, સદ્ગુરુ અને સુધર્મની ઓળખાણ થઈ અને સામાન્યગીતે જ્ઞાન થયું કે, સસાગ્ર સુખ એ સાચું સુખ નથી, પરંતુ કાલ્પનિક છે, જ્યારે સાચું સુખ તો આત્માના ધરતું છે, તે સુખ કમનો નાશ થયા સિવાય મળતું નથી અર્થાત્ એવું સુખ સિદ્ધાવસ્થા (મોક્ષ) માજ છે સિદ્ધભગવતો જ્ઞાન ત જ્ઞાન, જ્ઞાનતદર્શન, જ્ઞાનતત્વારિત્ર અને જ્ઞાનતવીન કેપ ભાવ પ્રાણો દ્વારા આત્મિક જીવન જીવી રહ્યા છે, અને જેવપદાર્થોના જ્ઞાનોપયોગ તથા દર્શનોપયોગમા હ મેશા રમ્યા હરે છે એવા સુખમય સિદ્ધિપણ મને મળે એવી મારી ઇચ્છા છે એ પ્રમાણે કૃપા મુકતી વખતે ભાવના ભાવવી

૪૧ ચૈત્યવદન વિધિ

ત્રીજી નિસિદ્ધી કહી ઇંચિાવદ્વીય પડિક્કમી ત્રણ ખમા સમણ દર્ધ સકલ કુશલ વ-વી, ચૈત્યવદન, જ કિચિ નમુત્થુણ, જાવ તિચેઈઆઈ, ખમાસમણ, જાવ તકેવિસાહૂ, નમોડહંત્ સ્ત વન, જયવીયરાય, અરિહંતચેઈઆણ, અત્તત્ત ૦ કહી એક નવ કારનો કાઉસગ્ગ કરી નમોઅરિહંતાણ પદ જોવી કાઉસગ્ગ પારી નમોડહંત્ કહી ઉપર એક ઘોય કહેવી

૪૨ ચૈત્યવદન વિધિ સંક્ષિપ્ત અર્થ

દ્રવ્યપૂજના નિષેધરૂપ ત્રીજી નિસિદ્ધી કહેવી એઈએ, જેથી

ભાવ પૂજના એકામતા આવે, પછી ઇરિયાવહિય કહેવી જોઈએ સામાન્ય રીતે કોઈપણ ધર્મક્રિયા કરતા મનશુદ્ધિ કરી લેવી જોઈએ જેમ ભૂમિશુદ્ધિ કરી વિના જેની ખસાખસ થતી નથી તેમ મન શુદ્ધિ કરી વિના હૃદયમાં શુદ્ધ ભાવો ઉત્પન્ન થતા નથી, તેથી મન શુદ્ધિ કરવા માટે પ્રથમ ઇરિયાવહિય સૂત્રદ્વારા જ્ઞતા-આવતા એકે દ્રિયથી માંડી ૫ એ દ્રિય મુખીના જીવોની લાલ આદિ ભાવના દ્વારા જીવહિસા થઈ હોય તેને યાદ કરીને મિચ્છામિ દુક્કં દેવામાં આવે છે

ત્યારબાદ ૮૫૬ ધોયા છતા સાધુ દેવાથી વિશેષ ચોકસુ થાય છે, તેમ ઇરિયાવહિય સૂત્રમાં ૧૬૫ મુજબ મિચ્છામિ દુક્કં વીધા છતા પણ જે પાપ બાકી રહી ગયું હોય તેની તપ્ત ઉત્તરી ૦ સૂત્રમાં જણાવ્યા મુજબ વિશેષ શુદ્ધિ માટે કાઉસ્સગ્ગ કરવાનો હોય છે કાઉસ્સગ્ગ પહેલા અજ્ઞત્ય ૦ સૂત્ર એવા માટે કહેવામાં આવે છે કે, કાઉસ્સગ્ગમાં કાયાથી સૂક્ષ્મ તથા બાહ્ય હવન-ચલન પણ કરવાનું નથી ત્યારે ગારીરિક કેટલીક ક્રિયા એવી હોય છે કે, જે કયાં વગર રહેવાય નહિ તે ક્રિયાની અજ્ઞત્ય ૦ સૂત્ર દ્વારા છૂટ માગવામાં આવે છે જેને આગ્રહ કહેવામાં આવે છે

જેમકે શ્વાસોત્થાસ, ખામી આદિ કયાં વગર રહેવાય નહિ, તેની છૂટ મગાય છે કાઉસ્સગ્ગના ખાસ જે ૧૬ ધોય છે તેનો જરૂર ત્યાગ કરવો જોઈએ કાઉસ્સગ્ગમાં ૨૪ તીર્થ કરના નામસ્મરણરૂપ લોગસ્સનું ચિત્તવન થાય છે પછી પ્રગટ પળે ૨૪ તીર્થ કરના નામસ્મરણરૂપ લોગસ્સ કહેવો જીઓ,

વિચરે કે જાની ભગવતોએ આપણા ઉપર કેટલો ઉપકાર કર્યો છે કે, આપણા આત્માની શુદ્ધિ માટે કેવી-કેવી સુદર ક્રિયાની ગોઠવણ કરી છે અને વિધિ પણ કેવી હેતુપૂર્વક બતાવી છે આત્મા આ સખધી વિચારે તો જરૂર આત્માને લાભ થાય, તેમા જી કાને સ્થાન નથી

વિનય માટે ત્રણ ખમાસમણા દ્વારા વદન કરવામા આવે છે વિનય એક ધર્મનું મૂળ છે વિનય વિના કોઈ પણ વસ્તુની પ્રાપ્તિ નથી, તો ધર્મ જેવી ઉત્તમ વસ્તુની પ્રાપ્તિ માટે વિનય વગર કેમ આવે ? માટે વિનય અવશ્ય કરવો. જોઈએ ત્યારબાદ પૂર્વાચાર્યશ્રિય સકલ ગુરુલ વહ્નીઃ કહેવું પછી કોઈ પણ તીર્થ કરના શુભરૂપ અથવા વર્ણનરૂપ ચૈત્યવદન કહેવું ત્યારબાદ ઝકિચિઃ સૂત્રથી ચરમ, મૃત્યુ અને પાતાળમા રહેલ સર્વ પ્રતિભાઓને વદન કરવામા આવે છે

પછી ઇ કે કરેલ સ્તુતિરૂપ નમુત્યુજઃ કહેવું 'ઈન્દ્ર' સ્તુતિ કરેલ હોવાથી નમુત્યુષ્ણને શક્રસ્તવઃ પણ કહેવાય છે નમુત્યુષ્ણમા નમુત્યુજઃ પદથી માડી ત્રિમયણઃ સુધી ભાવ તીર્થ કરની અને પછી જોય મદ્રમાઃ ની એક માયામા ભૂતકાળ, ભવિષ્યકાળ અને યતમાન સખધી દ્ર વતીય કરની સ્તુતિ કરવામા આવેવ છે ભાવજિનની સ્તુતિ કરતા અનેક શુભોની સ્તવના કરેલ છે, જ્યારે તીર્થ કરનો આત્મા દેવલોકમાથી માતાના ગર્ભમા આવે ત્યારે ઈન્દ્રનું સિદ્ધાસન ચંતાયમાન થવાથી અવધિમાનથી જિનેશ્વરદેવનું વ્યવન બાણી ઈન્દ્ર પોતે સિદ્ધાસન પરથી નીચે ઉતરી પાડકાનો ત્યાગ કરી જે

દિશામા ભંગવત છે તે દિશા તરફ સાત-આઠ પગવા જઈ
 દિત્તરાસ'જ કરી (જેસ નાખી) ડાબો પગ ઉભો કરી અને
 જમણો પગ વાળીને યોગમુદ્રાએ નમસ્તુત્યુગ્મં રૂપ સ્તુતિ કરે છે

એ પછી જાગૃતિ ચેદ્માદૃગ્ મા ત્રણે લોકમા રહેવ સર્વ
 જિનખિબોને વદન કરવામા આવ્યું છે પછી ખમાસમજી
 દઈ જાગૃત વે વિગ્ મા ભરત, ઐશ્વર્ય અને મહાવિદેહ દેવમા
 રહેવા સર્વ સાધુઓને વદન કરવામા આવેલ છે, પછી
 નમોઽહંત્મ મા પથ પરમેષ્ઠિ એટલે અગ્નિહિત, સિદ્ધ, આચાર્ય,
 ઉપાધ્યાય અને સર્વ સાધુઓને નમસ્કાર કરવામા આવ્યો છે,
 પછી સ્તવન કહેવું આવન પૂર્વાચાર્યકૃત હાવુ ભેદ્યે સ્તવન
 ઓછામા ઓછુ પાંચ ગાથાવાળુ હોવુ ભેદ્યે, અને તેમા
 પ્રભુના ગુણગાન, આત્મનિદા, પાપોનો પશ્ચાત્તાપ વગેરે
 વિષયો હાવા ભેદ્યે કેટલાક ઉપદેશમય તિથિ વગેરેના
 સ્તવનો ભાલે છે એવું તે ભોલવુ યોગ્ય નથી

ત્યારબાદ ઉત્તમગઢરં સ્તોત્ર કહેવાય છે, જેમા પાર્શ્વનાથ
 પ્રભુની સ્તુતિ છે આ સ્તોત્ર પૂજ્ય ચૈદ્ધ પૂર્વધર શ્રીમાન
 ભદ્રબાહુસ્વામીએ વરાહમિહિરે દેલાવેલા મરદી રાગની શાંતિ
 માટે રચેલ હતું ઉત્તમગઢરં સૂત્રના અમરજી માત્રથી ધર
 જોન્દ્રને પ્રત્યક્ષ આવવું પડતું હતું લોકો નજીવા પ્રસંગે
 'પણ ઉત્તમગઢરં સૂત્ર ભોલી ધજોન્દ્રને વારવાર બોલાવવાથી
 ધરજોન્દ્રને પણ વારવાર આવવું પડતું હતું આમ સુશીખત
 હોયી ચવાથી ધરજોન્દ્રે શ્રીમાન ભદ્રબાહુસ્વામીને વિનંતિ કરી
 કે, હે પ્રભુ ! હું ત્યા રહ્યો છતાં ઉત્તમગઢરં સૂત્ર ગણનારના

વાચિત પૂરીય, પરંતુ મારે વારવાર આવડું ન પડે તેવું કરે, એવી ધરજેન્દ્રની વિનવિ સ્વીકારી અતિમ બે ગાથાઓ ગોપવી નાખી આવુ મહાપ્રભાવિક ઉવસગહં સૂત્ર છે

ત્યારબાદ જય ધીરતાય સૂત્ર કહેવાય છે, તેને પ્રાર્થના સૂત્ર પણ કહે છે, કારણ કે આમા જિનેશ્વરની આગળ ભવનો નિવેદ એટલે મ સાર પ્રત્યેનો અભુગમો આદિ વસ્તુઓની માહતી કરવામા આવી છે તથા દુખનો નાશ, કર્મનો નાશ, મમાધિમરણ તથા સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિની પણ માગણી કરી છે, તેમજ જૈનશાસનની વ્યવસ્થા પણ બતાવી છે

પછી અરિહંત ચેદમાણ સૂત્ર દ્વારા અરિહંતની પ્રતિમાને વદનાદિ કરવાથી જે ફળ મળે છે તે ફળ મને કાઉસ્સગથી મળેા એ બતાવવામા આવ્યું છે, અને કાઉસ્સગ કરવાનું જણાવ્યું છે પછી અત્યંત કહી એક નવકારનો કાઉસ્સગ કરી થોય બોલવાની હોય છે થોયમા એક ભગવાન અથવા પાથ ભગવાનની શ્રુતિ કરવામા આવે છે પછી નવકારની આદિનુ પ્રત્યાખ્યાન કરી શ્રુતિ કરવી જોઈએ -

૪૩ ચૈત્યવદનના પ્રકાર

ચૈત્યવદન જઘન્ય, મધ્યમ ને ઉત્કૃષ્ટ એમ ત્રણ પ્રકારનું છે જિનેશ્વરદેવને નમોજિણાણ કહી નમસ્કાર કરે અથવા ત્રણ ખમાસમણા દઈ અરિહંતવેર્ધચાણં અત્યંત કહી એક નવ કારનો કાઉસ્સગ કરી એક થોય કહેવાથી જઘન્ય ચૈત્યવદન થાય છે ચોમાસી વખતે જે દેવવદન કરવામા આવે છે તે

ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવદન ગણાય છે; અત્યારે બાકીના એટલે કે રાજ પ્રભુ સમક્ષ ચૈત્યવદન કરવામા આવે તે, પડિહમણામા પ્રથમ ચાર યોગદ્વારા કરીયે તે, અને આઠ યોગ વડે દેવવદન કરવામા આવે તે અને તે સિવાય અન્ય ચૈત્યવદન મધ્યમ ચૈત્યવદન ગણાય છે

૪૪ અતિમ મૃતિ

હે ત્રણ ભુવનના સ્વામી આજે હું મહાન લાઝ્યશાવી બન્યો કે મને આપની સેવાનો અનુપમ લાભ મળ્યો. આજે મારા નેત્રો તારા દર્શનથી મદ્દજ થયા. મારી કાયા તારા પૂજનથી પવિત્ર થઈ રસના (જીભ) આપના શુભગાનદ્વારા પાવન થઈ અને આજે મારે હૃદય પણ આપનું ધ્યાન કરવાથી ધન્ય બન્યું. બામ આજે હું સંપૂર્ણ પ્રકારે કૃતકૃત્ય અને ધન્ય બન્યો.

હે પ્રભુ ! આપની ક્ષણ માત્ર સેવાથી અનહદ આનંદ થયો. તો જીવનભર આપની સેવા મળી જાય તો આનંદની વાત જ શી કરવી ? ખરેખર આપની મહામૂલ્વી એવી સેવા મને જવોભવ મળે, આવું ક્ષણે-ક્ષણે ચાહું છું, જો કે આવી ચાહના શીઘ્રજીભૂત થવી અશક્ય છે, છતાં મળેલી તકને સાધી લઉં તો ક્ષણીભૂત થતા વાર લાગે નહિ એ બનવાભોગ છે, પ્રાપ્ત કરીને આવી તક મનુષ્ય જવમા મળવી વિશેષ સુગમ છે.

વર્તમાનકાળમા માનવજાત પામેલ મારો આત્મા પૂજા સ્તવનાદિ કરવારૂપ આપની સામાન્ય સેવા કરવાદ્વારા તો લાઝ્ય શાલી બન્યો છે, પરંતુ મારી બાહ્ય તેમજ આત્મિક વિષમ પરિસ્થિતિના કારણે મારે અત્યારે પુનઃ ઘર તરફ પગલું ભરવું પડે છે. એ ઘણી અદ્વિતીયની બીના છે. આપ મને એવી શક્તિ

લક્ષો કે ઘેર જવા છતાં દૃઢયથી હું આપને દૂર ન કરી શકું, અને આપની સેવામાં હાજર થઈ શકું, અતે નિઃશી પર્થ ત આપની સેવામાં જોડાઈ શકું એવી મારી આ હાર્દિક પ્રાર્થના સંપૂર્ણ કરશે.

૪૫ ઘટ વગાડવાનો હેતુ

પ્રભુપૂજા કર્યાબાદ ઘટ વગાડવાનું પણ આસ હેતુપૂર્વક વિધાન છે. મુખ્ય રીતે જન્યાત્માને વિધિ, ભક્તિ, અને ભાવો તલાસપૂર્વક પ્રભુપૂજા નિર્વિઘ્નપણે સમાપ્ત થઈ છે તેના હર્ષના સૂચક તરીકે ઘટ વગાડવાનું હોય છે. હ મેશા મેયાસિ વદુ ચિન્તાનિ અર્થાત્ શુભ કામમા જ વિઘ્ન આવે છે કાઘ હ મેશા સદૈવ સ્વ પર પડે છે, તેમ આ પણ એક મહાન શુભ ને આત્મ કમ્પાણકારી કામ છે, જેટલે આવા શુભકાયમાં શારીરિક, સાસારિક, પ્રમાદપણ, વીર્યોત્લાસનો અભાવ અજ્ઞાનતા, મોહની મુજબલતા, છદ્વિયોની લપટતા, અને લોભાદિ અનેક પ્રકારના વિઘ્નો આવવાનો સંભવ હોય છે જ્યારે વિઘ્ન રહિત વિધિપૂર્વક પ્રભુભક્તિ પૂર્ણ થવાના કારણે આ પ્રમાણે હર્ષ પ્રગટ થાય તે સ્વાભાવિક છે અને હવના અતિઉમંગલાના યોગે ઘટ વગાડવામાં આવે તે પણ સ્વાભાવિક જ છે.

૪૬ જિનર્થન-પૂજનફળ

જિનેશ્વરદેવનાં દશ ન કરવામાત્રની ઈચ્છાથી એક ઉપવાસનું ફળ મળે છે. દર્શન કરવા જવા માટે ઉમા થતા ૨ ઉપવાસનું, જવાની શરૂઆત કરતાં ૩ ઉપવાસનું, પણ ઉપા

ડતા ૪ ઉપવાસનુ, જિનમદિરના માર્ગે જતા ૫ ઉપવાસનુ,
અર્ધા રસ્તે પહોંચતા ૧૫ ઉપવાસનુ, જિનમદિરના દર્શન
થતા ૧ માસક્ષમણુનુ, જિનમદિર પાસે પહોંચતા ૭ માસનુ,
જિનમદિરના બારણે આવતા ૧ વરસીતપનુ, પ્રદક્ષિણા દેતા
૧૦૦ ઉપવાસનુ, જિનેશ્વરદેવના દર્શનથી ૧ હજાર ઉપવાસનુ,
ભાવપૂર્વક જિનવરના દર્શનથી અનંતગણુ ફળ, પૂજા કરતા
તેહથી સો ગણુ ફળ, પ્રભુના કંઠે માળારોપણ કરતા, ગીત, નાદ
વગેરે પ્રભુની અનેક પ્રકારે પૂજા કરતા ફળનો ચાર જ મુદ્રાગણુ
માટે જિનેશ્વરદેવના દર્શન તથા પૂજન અવશ્ય -
કરવા જોઈએ

૪૭ જિનભવનની તજવા યોગ્ય મોટી દશ -

જિનેશ્વરદેવના મદિરની જગતિમા પ્રવેશતા
નીચેની ૧૦ આશાતનાઓ અવશ્ય ટાળવી જોઈ

૧ તળોલ-પાન, સોપારી ખાવા, ૨ પાણી
કરવુ, ૪ મોજડી-જોડા વગેરે પહેરવા, ૫
કરવી, ૬ સૂઈ રહેવુ, ૭ ચૂકવુ, ૮ પેશાબ
કરવો, ૧૦ ભુગાર રમવો

૬૮

૧ રસ્તે

૩ કલહ કરવો, ૪ ધનુષ
કેાગળા કરવા, ૬ પાન-સો
ફૂંચા નાખવા, ૮ ગાળો દેવી,

જવુ ૧૦ રનાન કરવુ, ૧૧ વાળ ઓળવા, ૧૨ નખ કાઢવા
 ૧૩ લોહી, મામ, પ૩ વગેરે નાખવુ, ૧૪ ચોકેલા ધાન્ય ખાવા,
 ૧૫ ચામડી ને ચામડા નાખવા, ૧૬ ઓસડ ખાવુ, ૧૭
 ઉલ્લી કરવી, ૧૮ દાતણ કરવું, ૧૯ પગચ પી વગેરે કરાવવી,
 ૨૦ બકરી આદિ પશુઓ બાંધવા, ૨૧ થી ૨૭ દાત, આળ,
 નખ, ગાલ, નાક, કાન ને માથાનો એવ ઉતારવો, ૨૮ સૂવુ,
 ૨૯ મત્ર, ભૂત, રાક્ષ વગેરેનો વિચાર કરવો ૩૦ વૃદ્ધ પુરૂ
 પના સમુદાયમાં આવી વાદવિવાદ કરવો, ૩૧ નામા-લેખા
 લખવા, ૩૨ ધન વગેરેની વહેચણી કરવી, ૩૩ પોતાનો
 દ્રવ્યભંડાર ત્યા રચાવવો, ૩૪ પગ ઉપર પગ ચઢાવી ત્યા
 બેસવુ, ૩૫ છાણા થાપવા, ૩૬ કપડા સૂકવવા, ૩૭ શાદ
 વગેરે ઉગાડવા, ૩૮ પાપક વણવા, ૩૯ વડી ને શીરાવડી
 વગેરે કરવી, ૪૦ રાજના ભયથી દહેરાસરમાં સૂઈ જવુ, ૪૧
 શોકથી રહવુ, ૪૨ વિખ્યા કરવી, ૪૩ હથીયાર બંધવા કે
 સજવા, ૪૪ ગાય-બેસ રાખવી, ૪૫ તાપણી તાપવી, ૪૬
 અનાદિ રાધવુ, ૪૭ નાણુ પારખવુ, ૪૮ અવિધિથી તથા
 નિસિદ્ધી કહ્યા વિના દહેરાસર જવુ, ૪૯ થી ૫૨ છન, પગ
 રખા, હથીયાર ને ચામર સાથે લઈ દહેરાસરમાં પ્રવેશ કરવો,
 ૫૩ મનને એકાગ્ર ન રાખવુ, ૫૪ તેવ વગેરે શરીરે ચોળવુ,
 ૫૫ પોતાના સચિત પુખ્તો સાથે રાખવા, ૫૬ અણવ વસ્તુ
 હાર, પીંટી, પાઘડી, કપડા વગેરે બહાર મૂકી શોભા વિનાના
 થઈને જિનમ દિરમાં દાખલ થવુ, ૫૭ ભગવાનને ભેટા હાથ
 ન ભેડવા, ૫૮ ઉત્તગસગ્ર (ખેમ) ન રાખવો, ૫૯ મુશુટ
 મસ્તકે ધરવો, ૬૦ બુકાની વગેરે મુખે બાંધેલ હોય તે ન

ડતા ૪ ઉપવાસનું, જિનમદિરના માગે જતા ૫ ઉપવાસનું, અર્ધા રસ્તે પહોંચતા ૧૫ ઉપવાસનું, જિનમદિરના દર્શન થતા ૧ માસક્ષમણનું, જિનમદિર પાસે પહોંચતા ૭ માસનું, જિનમદિરના બારણે આવતા ૧ વરમીતપનું, પ્રદક્ષિણા હેતા ૧૦૦ ઉપવાસનું, જિનેશ્વરદેવના દર્શનથી ૧ હજાર ઉપવાસનું, ભાવપૂર્વક જિનવરના દર્શનથી અનંતગણુ ફળ, પૂજા કરતા તેહથી સો ગણુ ફળ, પ્રભુના કંઠે માળારોપણ કરતા, ગીત, નાદ વગેરે પ્રભુની અનેક પ્રકારે પૂજા કરતા ફળનો પાર જ નથી, માટે જિનેશ્વરદેવના દર્શન તથા પૂજન અવગ્ય આત્માર્થીએ કરવા ભેધએ

૪૭ જિનભવનની તજવા યોગ્ય મોટી દશ આશાતના

જિનેશ્વરદેવના મદિરની જગતિમા પ્રવેશતા જઘન્યથી નીચેની ૧૦ આશાતનાઓ અવશ્ય ટાળવી ભેધએ

૧ તબોલ-પાન, સોપારી ખાવા, ૨ પાણી પીવું, ૩ લોજન કરવું, ૪ મોજડી-ભેડા વગેરે પહેરવા, ૫ મૈથુન કે કામચેષ્ટા કરવી, ૬ સૂઈ રહેવું, ૭ શૂકરું, ૮ ચેશાબ કરવો, ૯ ઝાડો કરવો, ૧૦ ભુગાર રમવો

૪૮ ઉત્કૃષ્ટ ૮૪ આશાતનાઓ

૧ શ્લેષ્મ-ખળખા વગેરે નાખવા, ૨ ભુગાર રમવો, ૩ કલહ કરવો, ૪ ધનુર્વેદ વગેરે કલાઓ શીખવી, ૫ પાણીના કોગળા કરવા, ૬ પાન-સોપારી ખાવી, ૭ પાન આદિના ફૂંચા નાખવા, ૮ ગાજો હેવી, ૯ ઝાડો ફરવા કે ચેશાબ કરવા

જવુ ૧૦ સ્નાન કરવું, ૧૧ વાળ જોળવા, ૧૨ નખ કાઢવા, ૧૩ લોહી, માસ, પડ વગેરે નાખવું, ૧૪ શેકેલા ધાન્ય ખાવા, ૧૫ ચામડી ને ચામડા નાખવા, ૧૬ જોસડ ખાવું, ૧૭ ઉવટી કરવી, ૧૮ હાતણ કઢવું, ૧૯ પગચાળી વગેરે કરાવવી, ૨૦ બકરી આદિ પશુઓ બાંધવા, ૨૧ થી ૨૭ હાત, આખ, નખ, ગાલ, નાક, કાન ને માથાનો એવ ઉતારવો, ૨૮ સૂવું, ૨૯ મત્ર, ભૂત, રાજ વગેરેનો વિચાર કવો ૩૦ વૃદ્ધ પુર પના સમુદાયમાં આપી વાહવિવાહ કરવો, ૩૧ નામા-લેખા લખવા, ૩૨ ધન વગેરેની વહેચણી કરવી, ૩૩ પોતાનો દ્રવ્યભંડાર ત્યા સ્થાપવો, ૩૪ ધન ઉપર પગ ચાળી ત્યા બેસવું, ૩૫ છાણા ધાપવા, ૩૬ કપડા સૂકવવા, ૩૭ ગાંઠ વગેરે ઉગાડવા, ૩૮ પાપક વણવા, ૩૯ વડી ને શીંગણી વગેરે કરવી, ૪૦ રાજના બધથી હહેરાસરમાં સૂઈ જવું, ૪૧ શોકથી રહવું, ૪૨ વિક્રયા કરવી, ૪૩ હથીયાર ઘડવા કે સજવા, ૪૪ ગાય-એમ રાખવી, ૪૫ તાપણી તાપવી, ૪૬ અન્નાદિ રાખવું, ૪૭ નાણું પારખવું, ૪૮ અવિધિથી તથા નિસિદ્ધી કહ્યા વિના હહેરાસર જવું, ૪૯ વી પર ૮૪, પગ રખા, હથીયાર ને ચામર માથે લઈ હહેરાસરમાં પ્રવેશ કરવો, ૫૦ મનને એકાગ્ર ન રાખવું, ૫૧ તેવ વગેરે શરીરે જોળવું, ૫૨ પોતાના સચિત પુષ્પો સાથે રાખવા, ૫૩ અશ્વ વગ્તુ હાર, પીંટી, માઘડી, કપડા વગેરે બહાર મૂકી શોભા વિનાના થઈને જિનમદિરમાં દાખલ થવું, ૫૪ ભગવાનને જોતાં હાથ ન જોડવા, ૫૫ ઉત્તરાસર (એમ) ન રાખવો, ૫૬ મુશુટ મસ્તક ધરવો, ૬૦ બુકાની વગેરે મુખે બાંધેલ હોય તો ન

છોડવું, ૬૧ પુષ્પ અને હાલ-તોરા શરીરથી ફર ન કરવું, ૬૨ હોઠ-શરત કરવી, ૬૩ ગેડી-ઢંઢે રમવું, ૬૪ પદોણા આદિને જુહાર કરવો, ૬૫ ભાડ-લવૈયાની રમત જોવી, ૬૬ હુકારો કરીને કોઈને જોલાવવો, ૬૭ લેવાદેવા આશ્રય લાઘવા ખેસવું, ૬૮ રજમ ચામ કરવો, ૬૯ માથાના વાળ જુઠા કરવા અથવા માથુ ખણવું, ૭૦ પવાઠી વાળીને ખેસવું, ૭૧ આખડી પહેરવી, ૭૨ પગ પહોળા કરીને ખેસવું, ૭૩ સીટી વગાડવી, ૭૪ પગનો મેલ કાઢવો, ૭૫ કપડા બાટકવા, ૭૬ માકડ-જૂઆદિ વીણવા, ૭૭ મૈથુનક્રિડા કરવી, ૭૮ જમણ કરવું, ૭૯ વેપાર કરવો, ૮૦ વૈદ્ય કરવું, ૮૧ પથારી ને ખાટલો ખ ખેરવો, ૮૨ શુદ્ધ ઈન્દ્રિય ઉઘાડી કરવી કે મમા રવી, ૮૩ મુક્કાખાણ કે કુકડા વગેરેનું સુખ કરવું, ૮૪ ચોમા સામા પાણી સંઘરવું, તેનાથી જ્ઞાન કરવું અને પીવા માટે પાણીના માટલા વગેરે રાખવા.

ઉપર લખેલ મોગી દશ આશાતના તથા નાની ચોરાગી આશાતના ટાળવા માટે અવશ્ય ઉપયોગ રાખવો.

ખાસ મૂચનાઓ

- ૧ જિનમ દિમા એઠેમોઢે તથા અપવિત્ર કપડા પહેરી જવું નહિ
- ૨ છતિ શક્તિએ પ્રક્ષાલ તથા અગલુહણા ગોઠી પાસે કરાવવા નહિ
- ૩ મુખકોશ બાધ્યા પછી હાથ ધોઈ નાખવા, અર્થાત્ કપડાને અડ્યા બાદ ફરીથી હાથ ધોયા વિના પૂજા કરવી નહિ

- ૮ મહિરમાથી નીચતા જાગવાનને પુઠ પડે તે રીતે નીકળવું નહિ
- ૯ નિર્માન્ય પુષ્પ અને પ્રજ્ઞાવના જળાની ખરાબર વ્યવસ્થા કરવી
- ૧૦ જિનેશ્વરદેવના મહિરના પગથીયે બેઠી સસાગી વાતો કે વ્યાપારની વાતો ન કરવી, તો પછી હહેરાસગમા તો વાતો થાનજ કયાગી ?
- ૧૧ પૂજા કરતી વખતે પગમા પાવટી આદિ પહેરવી નહિ તથા ઘરેથી સ્નાન કરીને મોટર આદિમાં જિનમહિરે પૂજા કરવા મથેલ હોજીને તો ફરીને સ્નાન કર્યા બાદ પૂજા થાય પરંતુ સ્નાન કર્યા વગર થાન નહિ
- ૧૨ પૂજામા બે છુકરાડ વગેરે ન પહેરવું
- ૧૩ જિનમહિરે સાણુ ચોગીને સ્નાન ન કરવું અને વસ્ત્રો પણ ન ધોવા
- ૧૪ સ્નાન કર્યાબાદ માથે તેલ વગેરે પણ ન લગાડવું
- ૧૫ સિદ્ધગિરિ તીર્થોમા સ્નાન કરતી વખતે ત્યાં ઉપર માત્રું કરે છે તે ઘણું જ ખરાબ છે તથા મહાન્ આશ્ચાતના થાય છે
- ૧૬ સિદ્ધગિરિ ઉપર ખાવાથી તથા ખાંડા, 'પેર્માળ, શુક વગેરે કરવાથી મહાન્ આશ્ચાતના થાય છે, માટે ખાસ ઉપયોગ રાખવો, નીચે ઉતર્યા બાદ 'પેર્માળ' આદિ માટે ૧૦૦ ડગલા ભૂમિ છોડી દેવી બેઈએ

છોડવું, ૬૧ પુષ્પ અને હાર-તોરા શરીરથી દૂર ન કરવું, ૬૨ હોડ-શરત કરવી, ૬૩ ગેડી-દડે રમવું, ૬૪ પરોણા આદિને જીહાર કરવો, ૬૫ લાડ-લવૈયાની રમત જોવી, ૬૬ હુકારો કરીને ઢોઈને જોલાવવો, ૬૭ સેવાદેવા આશ્રયિ લાઘવા બેસવું, ૬૮ રજસ્રગમ કરવો, ૬૯ માથાના વાળ જીવ કરવા અથવા માથુ ખણવું, ૭૦ પવાડી વાળીને બેસવું, ૭૧ આખડી પહેરવી, ૭૨ પગ પહોળા કરીને બેસવું, ૭૩ સીટી વગાડવી, ૭૪ પગનો મેવ કાઢવો, ૭૫ કપડા બાટકવા, ૭૬ માકડ-જાઆદિ વીણવા, ૭૭ મૈથુનક્રિડા કરવી, ૭૮ જમણું કરવું, ૭૯ વેપાર કરવો, ૮૦ વૈદ્ય કરવું, ૮૧ પધારી ને ખાટલો ખ ખેરવો, ૮૨ શુદ્ધ ઈન્દ્રિય ઉઘાડી કરવી કે સમારવી, ૮૩ મુક્ષાણાણ કે કુકડા વગેરેનું યુદ્ધ કરવું, ૮૪ ચોમા સામા પાણી જાળવવું, તેનાથી સ્નાન કરવું અને પીવા માટે પાણીના માટલા વગેરે રાખવા.

ઉપર લખેલ મોટી ૬૨ આશાતના તથા નાની ઘોરાશી આશાતના ટાળવા માટે અવશ્ય ઉપયોગ રાખવો.

ખામ મૂચનાઓ

- ૧ જિનમ દિમા જોઠેમોટે તથા અપવિત્ર કપડા પહેરી જવું નહિ
- ૨ ઉત્તિ શક્તિએ પ્રજ્ઞાલ તથા અગલુહણા ગોઠી પાસે કરાવવા નહિ
- ૩ મુખકોશ ખાધ્યા પછી હાથ ધોઈ નાખવા, અર્થાત્ કપડાને અડ્યા બાદ ફરીથી હાથ ધોયા વિના પૂજા કરવી નહિ

- ૮ ચરિત્રાથી નીચાના સત્તાને પુઠ પડે તે રીતે નીચ
જવું નહિ
- ૯ નિમો વ પુષ્પ અને પ્રસાદના જગાડી જરાતર વ્ય
વરધા કરવી
- ૧૦ જિનેશ્વરેવના નદિરના પગથીયે બેમી સસાગી વાતો કે
વ્યાપાળી વાતો ન કરવી, તો પછી હઠેરાવગમા તો વાતો
ધાયજ કયામી ?
- ૧૧ પૂન કરવી વખતે પગમા પાવડી આદિ પહેરવી નહિ
તથા કદેથી સ્નાન કરીને મોર આદિમાં જિનમદિરે
પૂજા કરવા મગેલ કોમળે તો ફીને સ્નાન કર્યા બાદ
પૂજા ધાય પરત્તુ સ્નાન કર્યા વગર ધાય નહિ
- ૧૨ પૂજામા ન સ્પર્શક વગેરે ન પહેરવું
- ૧૩ જિનમદિરે સાણુ ચાગીને સ્નાન ન કરવું અને વાતો પણ
ન થાવા
- ૧૪ સ્નાન કરીબાદ માથે તેલ વગેરે પણ ન લગાડવું
- ૧૫ સિદ્ધગિરિ વીથોમા સ્નાન કરવી વખતે ત્યાં ઉપર માત્રુ
કરે છે તે ધાતુ જ ખરાબ છે તથા મહાન્ આચારના ધાય છે
- ૧૬ સિદ્ધગિરિ ઉપર ખાવાથી તથા બાકા, પેશાબ, મુક વગેરે
કરવાથી મહાન્ આચારના ધાય છે, માટે ખાસ ઉપયોગ
રાખવો, નીચે ઉપર બાદ 'પેશાબ' આદિ માટે ૧૦૦
કગલાં ભૂમિ છોડી દેવી બેમળે

- ૧૭ દહેરાસરમા હાથ વગેરે બગડેલ હોય તો જ્યાં લૂછતા એક જુદા કપડાથી લૂછવા જોઈએ
- ૧૮ પાટલા, બદામ, ચોખા, વાટકી વગેરે દહેરાસરની પજુ વસ્તુ પડી દોય તો પૂજન થયા બાદ ચોગ્ય મૂકવી જોઈએ
- ૧૯ છતિ શક્તિએ દરેક વસ્તુ પોતાના ઘરની અને ન તો સાધારણ ખાતાની વાપરવી જોઈએ કદાચ કે કોઈ વસ્તુ લીધી હોય તો ચોગ્ય નકરો આપી જોઈએ
- ૨૦ સ્તવન વગેરે બોલતી વખતે રાગપૂર્વક બોલવું બીજાના ચૈત્યવદનમા અતરાય થાય તેમ ન બોલે તેને સાફ આવડતું હોય તેનું સાલજવામા પજુ લા નહિ તર આપણે મનમા કરી લેવું જોઈએ
- ૨૧ કોઈ સારી રીતે ભક્તિપૂર્વક અને રાગપૂર્વક બોલતું હોય તો જોરથી ઘંટ વગાડી અતરાય ન
- ૨૨ દેરાસરમા પેસતા અવશ્ય નિસીધિ કહેવી જોઈએ
- ૨૩ પ્રતિભાજીને ઉપાડવા વગેરેનો પ્રસંગ આવે ત્યારે નમ્રભાવે ઉપાડવા જાને ત્યાં સુધી આઠાઅવળા નકરવા વખતે પજુ ચઠકો ન લાગે તેમ મૂકવા આપણા અડે તેમ મૂકવા તથા નાલિથી નીચે રાખીને ઉભા ન
- ૨૪ પ્રભાવનાદિ પ્રસંગે અથવા અન્ય પ્રસંગે ખાવાચોગ્ય ઉપર ભગવાનની દૃષ્ટિ ન પડે તેનો જરૂર ખ્યાલ રાખ

- ૧૭ દહેરાસરમા હાથ વગેરે બગડેલ હોય તો ન્યા ત્યા ન લૂછતા એક જુદા કપડાથી લૂછના નોંધએ
- ૧૮ પાટલા, બકામ, ચોખા, વાટકી વગેરે દહેરાસરની કોઈ પણ વસ્તુ પડી હોય તો પૂજન થયા બાદ ચોગ્ય રથએ મૂકવી નોંધએ
- ૧૯ છતિ શક્તિએ દરેક વસ્તુ પોતાના ઘરની અને ન બને તો સાધારણ ખાતાની વાપરવી નોંધએ કદાચ દેરાસરની કોઈ વસ્તુ લીધી હોય તો ચોગ્ય નકરો આપી દેવો નોંધએ
- ૨૦ સ્તવન વગેરે બોલતી વખતે રાગપૂર્વક બોલવું પરંતુ બીજાના ચૈત્યવદનમા અતરાય થાય તેમ ન બોલવું જેને સારૂ આવડતું હોય તેનું સામળવામાં પણ લાભ, નહિ તર આપણે મનમા કરી લેવું નોંધએ
- ૨૧ કોઈ સારી રીતે ભક્તિપૂર્વક અને રાગપૂર્વક સ્તવનાદિ બોલવું હોય તો ભેરથી થટ વગાડી અતરાય ન કરવો
- ૨૨ દેરાસરમા પેસતા અવશ્ય નિસીદિ કહેવી નોંધએ
- ૨૩ પ્રતિમાજીને ઉપાડવા વગેરેનો પ્રસંગ આવે ત્યારે બહુજ નમ્રભાવે ઉપાડવા બને ત્યા સુધી આડાઅવળા નકરવા મૂકતી વખતે પણ થડકો ન લાગે તેમ મૂકવા આપણા વસ્ત્ર ન અડે તેમ મૂકવા તથા નાલિથી નીચે રાખીને ઉભા ન રહેવું.
- ૨૪ પ્રભાવનાદિ પ્રસંગે અથવા અન્ય પ્રસંગે ખાવાચોગ્ય પદાર્થો ઉપર ભગવાનની દષ્ટિ ન પડે તેનો જરૂર ખ્યાલ રાખવો

